మాటవరస

[తేలికరచనలు]

భమిడిపాటి కామేశ్వరరావు

పబ్లిషర్సు : అద్దేపల్లి అండ్ కో
సరస్వతీ పవర్ ప్రెస్
రాజమహేంద్రవరము

[మాటవరస (1)—1930

రాజమండ్రీ

ఆర్ట్సు కాలేజీలో

22—3—1930 తారీఖున

పూర్వ విద్యార్థి సంఘ వార్షికోత్సవ సందర్భములో

శ్రీ నిడమర్తి జలదుర్గా

ప్రసాదరాయడు గారి

అధ్యక్షత క్రింద జరి

గిన సభలో చదివినది.]

చుట్టా, బీడీ, సిగరెట్.

చుట్టా, బీడీ, సిగరెట్లు త్రిమూర్తులని చెప్పచ్చు. వీటికి జన్మస్థానం ఆమొక్క అని విరాట్స్వరూపమైన పొగాకు. ఈ రూపాల్లోనేగాక, పొగాకు, అనేకమైన ఇతర ఆకారాల్లో, భూమిమీద. కర్మవశంచేత, అవతారాలు ఎత్తింది; తను నాశనం అయిపోయి ప్రపంచాన్ని నడిపిస్తోంది. పొగాకు ఇతరులకోసం తగులడిపోతోంది. అదే, చుట్టా, బీడీ, సిగరెట్, స్వరూపం! పొగాకు ఇతరుల నిమిత్తం పొడుమైపోతోంది. అదే ముక్కుపొడుం స్వరూపం! (ఆగమంలో మూకుతూల్ స్వరూపం)! పొగాకు ఇతరులకై, ఎండి, తడిసి. అడ్డమైన మానసరుకుతోటీ కలిసి ముక్కముక్కలు అవుతోంది. అదే మసాలా స్వరూపం! పొగాకు ఇతరులకొరకై, సున్నమై నలిగి

పోతోంది. అదే పట్టీ స్వరూపం! పొగాకు ఇతరులకి,
శిబిచక్రవర్తికి మల్లే నిజశరీరం కండలు చెండి ఇస్తోంది. కొందరు
ఉద్యోగులు ఏకచేరీలోనో పనిమధ్యలో ఉండి, రొంటిని
జాగ్రత్త చేసి పట్టుగెల్పిన పొగాకుముక్క ఆవళింగానే అమాం
తంగా కొరుక్కు తింటారు, పటికిబెల్లం తిన్నట్టు. దాన్ని
'కచేరీతాంబూలం' అంటారు—అదే కచేరీతాంబూల
స్వరూపం! ఇప్పుడు మనం పొగాకుయొక్క ధూమలక్షణం
వెల్లడిచేసే శ్రీమూర్తులనీ గురించిమాత్రమే కొంచెం ఆలోచిద్దాం
(ప్రపంచంలో ఉండే ప్రతీమారుమూలలోనూ పొగాకు మతం
వ్యాపించే సెయ్యాడానికి ఎక్కువ అవకాశం ఉంది గనక!)

చుట్ట అనే వస్తువు పొగాకుకి తాదాత్మ్యస్వరూపం—
అనగా అభేదస్వరూపం. కాని కొందరిమతం వేరు. కొన్ని
చుట్టల్లో పొగాకుకాడలు మాత్రమే ఉంటాయనిన్నీ,
మరికొన్నింటిల్లో పారేసిన చుట్టపీకెల కళేబరాలుంటాయనిన్నీ,
వారియభిప్రాయం. అయినప్పటికీ చుట్టయొక్క పొత్తి పొరాలు
ప్రకృతి పురుషులనిన్నీ, వాటిమూలంగా పరమాత్మ కణకణా
లాడుతో వ్యక్తమౌతాడనిన్నీ అందరూ ఒప్పుకుంటారు.
బీడీ లోపలిభాగం పొగాకు తుక్కు అయినప్పటికీ, బాహ్యం
మాత్రం, వేరేపత్రం—తునికి ఆకు, కొండొకచో జిల్లేడు.
సిగరెట్టు లోపలిభాగం, అనేక ఓషధుల సాహాయ్యంచేత
పొగాకుయొక్క కపటు పోగొట్టుకుని నవ్యసౌరభం ఆర్జించి,
కాకితపు దాంపత్యంకలిగి ఉన్న నవీనావతారం. సిగరెట్

స్వరూపంకాక, తక్కిన రెండూ హిందూదేశానికి చెందినవే అని ఒప్పుకోవచ్చు. బీడీ మహామ్మదీయులది, అపత్రంకూడా వారి దేశంలోనే దొరుకుతుంది. ఆమాట ఋజువు చేసుకోవచ్చు పొగాకు అమెరికాలో, ఒక తెల్లఆసామీ ప్రయాణంచేస్తూ కనిపెట్టినట్టు చెబుతారు గాని, వొట్టిమాట! అది ఈ దేశాందే అని చెప్పడానికి అనేకనిదర్శనా లున్నాయి. సోమపానం, ధూమపానం గురించి సెలవిచ్చినట్టే ధూమపత్రంగురించి కూడాఅనేకమంది ఋషులు స్పష్టంగా, తెగేసి, సెలవిచ్చారు వెనక బాగా చుట్టకాల్చడంచేత ధూమబిరుదు తెచ్చుగున్న ఒకాయనయొక్క సంతతి వాడేట ధౌమ్యుడనే అబ్బాయి! ఇంకా ఇతరనిదర్శనాలు కావలిస్తే, 'రిసర్చి' చేస్తే, మనకి ఏవిధంగా సాక్ష్యాలుకావాలంటే ఆవిధంగా, రాగిరేకులు, తాళపత్రగ్రంథాలు, నాణాలు వగైరాలు దొరుకుతాయి. మనకి, ప్రతికూలంగా ఉండేవికూడా దొరికితే దొరకవచ్చుగాని అది రిసర్చిగనక వాటిని కప్పిపుచ్చడం లో ప్రత్యవాయువు లేదు. అందుకని చుట్టగురించి మన స్వవిషయంలా మాట్లాడుకోవచ్చు. చుట్ట అంటించడానికి పూర్వం చివరకొన వంటితో కొరుకుతారు—చివరమెలెట్టి వుండడంవల్ల ఓచివరనించి ఓచివరికి గాలిలాగటానికి దారీలేదేమో అనేభయంచొప్పున. బీడీ వెలిగించడానికి పూర్వం, దాన్నితెల్లకిందులుగా పెదవులలోపలికి పట్టుగుని, పెదవులుబిగించి, వెలిగించబోయే వేపుకి ఆవిరి పెడతారు—కొంత ఆవిరితడి దానికితగిలి అది హెచ్చు తగ్గులు

లేకుండా సుభ్రంగా కాలుతుంటూ రావడానికిన్నీ, లోపల
వేం చేసి ఉత్కృష్టమవంటి పొగాకు రేణువులు పీల్చే చివర
నక్కుండి, బీడీ వెలిగించి ఆదుర్దాగా పీల్చగానే, ఆ మొదటి
పీలుపులోనే గొంతుకలో ప్రవేశిస్తాయేమో, నాటికిముందస్తుగా
ఉద్వాసన చెప్పకపోతే ఎల్లాగాక్కి, అనే అభిప్రాయంతో టేసీ!
సిగరెట్టు ముట్టించడానికి ప్రాక్షణ, దాన్ని పుస్తకంలాంటి
బల్లపరుపు ప్రదేశంమీద ఉంచి, అరిచేత్తోనొక్కి, ఇటూ
అటూ రెండుమూడుసార్లు అప్పడాల కర్రకు మల్లే దొల్లించి,
తీసి, పుస్తకాన్నెత్తి, మెల్లిగా తాటిస్తారు—అది లోగడ
కట్టుబారి ఉండినట్లయినా పొగ నజావుగా రాకపోతుందేమో
అని భయమేసి. ఇలాగ్గా ఈనస్వరూపాలు జీవం దాలుస్తాయి.
ఈమూడింటిలోకీ బీడీ అదో మోస్తరు "జంతువు. ఏమాత్రం
వ్యవధానం లేక పెద్ద నిప్పులో కంచి ఊక్కుపమ్ము, లిప్తలో,
లాగిపోడానికిమాత్రం సైతము సరిపోయే పెద్ద ఉద్యోగస్తులూ,
కాళీకి చాలావస్తాయిగదా ఎప్పుడు పారేసినా పారెయ్యొచ్చు,
మనస్సుకేమీ బాధలేకుండా—అనుకునే కొద్దివాళ్ళూ, ఎవళ్ళైనా
చేయిచాస్తే, క్షోభ లేకుండా వాడికి ఓటివ్వొచ్చును—అనేవాళ్ళూ
వగైరాలు బీడీసేవిస్తారు. అయితే, ఓ కాబీడీలకి ఓఅగ్గి
పెట్టైనా అధమంకావాలి గనుక నున్నా, ఎక్కడేనా ఆ జంతువు
తాలూకు ఒక నెరుసు పడిందంటే ఆ చుట్టుప్రక్క ప్రాంతం
అంతా దగ్ధపటలం అవుతుందనే భయంచేతనున్నా దాని
ప్రచారం కొన్ని కొన్ని చోట్ల ఉంటుంది.

ఇక చుట్టాసిగరెట్లని రెండింటినీ మాత్రమే పోల్చాలంటే, చుట్ట మోటు, సిగరెట్టు నీటు, చుట్ట నల్లజాతి, సిగరెట్టు తెల్ల జాతి. చుట్టఅంతా పొగాకే గనక, అది పుణ్యగంధము, కాబట్టి ఆధునికం. ఇంగ్లీషుచదువుకీ సిగరెట్టుకీ సంబంధం ఉందని ఋజువు చూపించడానికే సిగరెట్టు కాగితంతో చేశారని కొందరినమ్మకం. చుట్టవాసన చుట్టకంపు, సిగరెట్టువాసన సిగరెట్టుపరిమళం. ఆ పరిమళం గ్రహించలేనివాడు తనకి మళ్ళీ మహా ఇంగ్లీషువమ్మని ఏ మొహం పెట్టుకుని చెప్పుకోడం అని కొందరి వాదం. ఏమంటే! ఆ సిగరెట్టువాసన కేవలం ఆ, ఇంగ్లీషు వాసనేనండీ !

ఈ రెండు స్వరూపాలూ కూడా ధూమరూపేణా మాయమై, జగత్తంతా చివరకి మాయగా అని చెప్పక చెబుతూంటాయి. అవి వెలిగి వెలిగి బూడిదగానూ మిగుల్తాయి. ఆవిషయంలో చుట్టబూడిదే పేరుపొందింది. దాన్ని కొందరు చదు పిలుపులు పిలవక "చుట్ట విభూతి" అంటారు. కొందరు రహస్యంగా చుట్టకాల్చేవాళ్ళు అలాంటి విభూతి జాగ్రత్తగా ఖాళీ అగ్గిపెట్టెల్లో కిందరాలకుండా వేసి అది ఔషధాలకి ఉచితంగా వాడుతున్నారట, మతాబా బూడిద వాడినట్టు ! సిగరెట్టు విభూతికి అంత తెల్లదనంలేదు, పేరూ లేదు. అందుకనే అది జాగ్రత్తచెయ్యరు. కొందరు, చిటికెనవేళ్ళతో సిగరెట్టు పట్టుకుని తాపుడువేలు ఒక్కటే మాత్రం అభినయించింది, ఆ విభూతి ఊడకొడతారు. మరి కొందరు దాన్ని తర్జనీ మధ్య

మాయలో నొక్కి ఉంచి, ఒక్క చిటికెలో ఆ విభూతి విసర్జిస్తారు. క్రియకి, గాలి గాలిలో కలిసిపోతోందన్రా అని ఈ రెండూ కూడా సెలవిచ్చినా, వీటిల్లోనూ మళ్ళీ కొంత తేడా ఉంది. సిగరెట్టు మట్టి! అంతా ఆఖరికి శూన్యమే అంటుంది. చుట్ట అల్లా అనదు. చుట్టకాల్చే వాళ్ళు ఉమ్ములు వేస్తుంటారు. (ఉమ్ములు ఊసే విషయంలో వీళ్ళని మించినవాళ్ళు మరోళ్ళున్నారు, మనాలా కిల్లీలవాళ్లు!) ఆ ఉమ్ముల అభిప్రాయం ఏమంటే, చివరికి కొంతైనా గాలిలో కలిసిపోదు, ఉంటే జలప్రళయం ఉండచ్చునిన్నీ! అని. ఉంటే ఉండడం ఎంచేతంటే, కొందరు కొందరు చుట్టశ్కేరులు ఆ ఉమ్మి మింగేస్తారు. చుట్టలో పొగాకు చుట్టుగుని ఉండడంవల్ల దాన్లోనే ఎక్కువ తిరగడం ఉంది. సిగరెట్టులో వక్రత లేదుగాని, చీలిపోడం ఉంది. చుట్టలో ఉండే పొదు, రింగు, గీర వగైరాలు సిగరెట్టులో శూన్యం. అరింబా జనంమధ్య ఉన్నప్పుడు సిగరెట్టే పీల్చాలి అనిన్నీ, తప్పనిసరైయై ఇతర స్వరూపాలు దొరకనిస్థలంలో మాత్రం బీడీ కూడకోవచ్చునిన్నీ, కేవలం బొహ్యానికివెళ్ళి కాల్చడానికే చుట్టపుట్టిందనిన్నీ సిగరెట్ పక్షపాతులైన స్నేహితులు వాదిస్తారు. కాని, ఒంటరిగా ఉన్నవాడికి చుట్టే చుట్టం. ఎంచేతంటే, ఒక్కొక్కడూ, కుర్చీలో కూర్చుని, చుట్టకాలుస్తూ, పొగకేసి చూస్తూ, గంటలకి గంటలు గడుపుతూ, పర్యవసానం శూన్యం అయినా దీక్షగా ఏదో ఆలోచిస్తూన్నట్టు గంభీరంగా ఉండగలడు. సిగరెట్టువాడు అలా ఉండజాలడు. చుట్ట

వాడు, తను ఏదో మూల కూర్చుని ఉన్నా, ప్రపంచం [illegible] విషయాలలో తన ఖండాయింపు కూడా కొన్ని పాళ్ళు [illegible] కనిపిస్తాడు. కాని, కిల్లీనమిలే సైములోనే చుట్టకాల్చడానికి వీల్లేకపోవడం చుట్టయొక్క దౌర్భాగ్యం. ఆ వాటం సిగరెట్టుకి. అందుకనే, భోజనమై, తాంబూలం వేసుకుని, అద్దం ఎదట "నెక్ టై" ముడేసుకుంటూ, పెదవి చివర సిగరెట్టు ఊగిసలాడుతుండగా, అప్పుడే మాటలు చెబుతూ, నాగరికత కాపాడుతూన్న ఉద్యోగులు తొమ్మిదిన్నరకి ఇళ్ళల్లో దొరుకుతారు. చుట్టకాల్చడానికి దాన్ని పళ్ళతో డబాయించి పట్టుగోవాలి. అందుకని, అవతలివైపు అగ్ని ఇవతల చివర (లాలా) జలం. సిగరెట్టుకి పళ్ళ[illegible] నొక్కినవాడు వ్యక్తి అభాంగ్రాహీనుగా. వాడు, అది ఎంత కోమలం అయినదో గ్రహించనివాడు; వాడిపళ్లు ఊడకొట్టినా పాపంలేదన్నాను ఒక సిగరెట్టిస్టు! అంచేత, దాన్ని పెదవులతో పట్టాలి. ఆమాటకొస్తే కొందరు ప్రజ్ఞావంతులు పెదవి చివరకూడా సిగరెట్టుని నిలబెట్టారు, మీనం మీద నిమ్మకాయ నిలబెట్టినట్టు. అందుమూలాన్నే, సిగరెట్టు ఇవతలకొన తడిగా ఉండదు. ఆ కారణంవల్ల, సిగరెట్టులోని అద్వితీయవిశేషం ఏమిటంటే, అది మధ్యరంగంలో తీసి, ద్వితీయుడికిఇచ్చి, వాడిప్రాణం రక్షించచ్చు, ఆట్టే ఎంగిలి కలియకుండా! ఈ అవాంతరం తప్పిపోయే టందుకుగాను, కొందరు మిత్రులు ముందే సిగరెట్టుని నమద్విఖండనచేసి చెరోసగం మొదట్లోనే పుచ్చుకుంటున్నారు. ఇది అరుదు. చుట్ట

జంతువుకీ అల్లాంటి శ్రద్ధ లేదు. కాని అందులో విశేషం మరోటి ఉంది. కాల్చే ఆసామీయే దాన్ని తల్లకిందులుచేసి పెదవులతో పట్టుకోవచ్చు. ఇది కొన్ని కొన్ని రకాల సోదరసోదరీమణులలో అభ్యాసం. చుట్టపొగ ముక్కులోంచి తెప్పించడం అంత సులభం కాదు; అందులో పాటి అను మరీ కష్టం. ముక్కులోంచి పొగ పోస్తాడనే కొందరు సిగరెట్లు కాల్చడం. చుట్ట కాలుస్తూ మాట్లాడితే, కథకథాలు వగైరాలు చెప్పవు: సినిమాకి పోరాదు సిగరెట్లు కాలుస్తూ వ్యాఖ్యానాలు, [illegible], కదలకా అక్షరాలన్నీ, మూతి వంకరగానో పెట్టిపలకవచ్చు. పళ్ళకి ఏ లేమిగనక! చుట్టలో మరో చిక్కుంది. ఎవరో అన్నమాట ఇక్కడ పదిమాటుకుని పీలుస్తూ ఉంటేగాని ఆరి పోతుంది, వెధవ ఆరిపోవడం ఒకటేను! అంటులో చుట్ట ఆరిపోవడం ఉంటే, అది గొప్ప ప్రాణ్యకార్యాల్లో ఒకటి. అందుకనే కొందరు చుట్ట కాలుస్తూ ఉంటేగాని పడుకునిపాటుగా నిద్రపోయినా: ఏమీ ప్రమాదంలేదు. అది పట్టుతప్పి పడిపోయేవేళకి ఆరే ఉంటుంది. కాని, సిగరెట్టు ఎక్కువ బాధ్యత వహించిన ప్రాణి. సిగరెట్టుని అంటించి ఒదిలిపెట్టేసని, దానివని అది [illegible] చేసుకుంటూ పోతుంది, వెనకాల కొందరు లాగేవాళ్ళు ఉన్నా సరే, మానినా సరే. అసగా దానికి చూపిస్తే అందుకు పోగల తెలివి ఉంది. సిగరెట్టుకి పునర్జన్మలేదు. చుట్ట చాలా పాపం చేసుకున్న ఘటం గావును, దానికి పునర్జన్మలు ఉన్నాయి. అసగా, ఎవడేనా సోదరుడు కాల్చేకాల్చేచుట్ట

ఆరిపి, కిలపాగా లోనో, గోడమూలో పెట్టి కాస్సేపటికి మళ్ళీముట్టిస్తూంటాడు. అది వాడికి బాగుండో, తప్పనిసరో గాని కడంవాళ్లుచస్తారు. మంచిచుట్ట వాసనేస్తేనే డోక్కునే వాళ్లు, చుట్ట యొక్క జన్మాంతరవాసన తోటిఘూర్ణిల్లుతారు. చుట్టలో మరో పేచీ ఉంది. ఒకొక్కప్పుడు దానికి చిన్న "బుసి" ఉండి, పీల్చేవాడికి అంకిళ్లు పడిపోయినా సరే, పొగమాత్రం రాదు, చచ్చినా! దాంతోటి, ఆపీల్చేవాడికి ఊపాబుకోపం జాస్తీఅయి చుట్టు పక్కవాళ్ళని చంపాలని ఉంటుంది. అల్లాకొంత ప్రయత్నించి, కొసకి, ఏకాగ్రతమో చుట్టబెట్టుగుని ఎల్లానో ఇదవుతాడు. సిగరెట్టులో ఈక్షోభ లేదు చుట్టవల్ల పళ్ళన్నీ జీవితంలోనే పొగచూరడం కాక, పెదవి మీద వాతలుకూడాను. అదీగాక, చుట్టకాల్చడం అనేది ఒక పనిలా కనిపిస్తుంది, సిగరెట్టు కాల్చడం పనిగాని పని—అందుకనే సిగరెట్టు చదువుకున్నవాడికోడి! చుట్ట వెనకంతో, ఇప్పుడూ, ఎప్పుడూ అంతే! సిగరెట్టు స్వల్పకాలంలోనే మారుతుంది, కొత్తమార్పుడ దగుతుంది. ఇంత తెలివి తేటలతో ఉన్న సిగరెట్టు కాల్చడం వల్ల ఉండే లాభాలు తియ్యడానికీ, ఉన్నాయేమో చూడడానికీ, ఓకమిటీవారు పనిచేస్తున్నారు, సులోచనాలుపెట్టుగుని. ఇది కాల్చడంవల్ల ఉండే ఖర్చు లెక్కవెయ్యడానికి మరోకమిటీ ఉన్నారు. వీరి రిపోర్టులు తేలేయోగ్యత కనిపించదు.

హెచ్చుతగ్గులు ఎల్లా ఉన్నాసరే, నేను చుట్టమానను.

మాన్తె భూ—వాయు సమస్య పరిష్కారం కాదు ఈ ముక్కలే నాకు శరణు...అన్నాడు ఒకడు.

"ఎముక మిగిల్చి మాంసము నెల్ల భక్షించు
క్షయరోగగ్రస్తులకు వజ్రాయుధంబు
లోహ నూండూ వాలి లొంగక సాధ్యమా
కఫ వాతములసిత కార్ముకంబు
శూలాన పొడిచిన లీల శూల జనించు
అల యజీర్ణములకు సిద్ధౌషధంబు
మబ్బుపట్టిన యంత బొబ్బలు పెట్టించు
నుబ్బసాదులకు సూర్యోదయంబు
జనుల నగ్నిముఖుల నొనరించు నీ చుట్ట
కంపులెల్ల పొగనంపుచుట్ట
దోమ బాధ తొలగ ద్రోయును పొగచుట్ట
చుట్ట మహిమలెన్న కూలి కగునె"

మంచిచెడ్డలు ఎల్లాఉన్నా నరే నేను బీడీ మానను. మాన్తె,
హిందూ—మహమ్మదీయ సమస్య పరిష్కారంకాదు.
ఈముక్కలే నాకు శరణు—అన్నాడు ఇంకోడు.

దాడీ ముందుగ వచ్చెను
బీడీ తరువాత వచ్చె విధవిధములుగా
బీడీ పొగలకు పాద్షా
వడీ కాదనెడి పురుషుడెల్లా హైనం.

నుళువు బలువులు ఎల్లా ఉన్నా నరే నేను సిగరెట్టుమానను.

మాస్త్రే, ప్రాచ్య-పాశ్చాత్య సమన్వయ పరిష్కారం కాదు.
ఈముక్కకే నాకు శరణు--అన్నాడు మరొకడు.

నాగరికత లేని ప్రజ
సిగరెట్ చవి మానకుండ సిగరెట్ పొగరెట్
సిగసిగరెట్ పొగపొగరెట్
సిగరెట్ పొగరెట్టటంట చెప్పెను "న్యూక్లర్క్"

ఇలాగ్గా, ధూమ విషయంలో హిందువులు యథా శక్తి పనిచేస్తున్నారు. కాని అంతా సమష్టిగా తేగాని కార్యం నెరవేరదు. అంతా చేతులు కలిపి పనిచెయ్యాలి. మానవ కీర్తికి సర్వే కి తెలుపుకాబట్టి, ఏనాడు హిందూదేశమంతా ఏకమై పొగపీల్చి వదులుతుందో, నాడే ఈ దేశపు శుభ్రకీర్తి దశదిశలా వ్యాపిస్తుంది. స్త్రీలుకొందరు ఇంగ్లీషు నేర్చి, పురుషులతో సమానం అవడానికి చేస్తూన్న యత్నాలలో సిగరెట్టు సేవిస్తూఉండడం శుభసూచన. ఈ ధూమ స్వరూపాలని కనిపించినప్పుడల్లా అంటిస్తే, లోకకల్యాణం ఆట్టేదూరం ఉండదు.

రౌండు టేబుల్

ఓ చోట జరగబోయే రౌండుటేబిల్ కాన్ఫరెన్సులో వెయ్యవలసిన టేబిల్ గురించి మాటామాటా వచ్చింది. రౌండు టేబిల్ అనేది ఏదో ఊరికే గుండ్రంగా ఉండడమే కాక

సంపూర్ణంగా ఉండాలని కొందరన్నారు. మరికొందరు అట్లా వీలులేదనీన్నీ, భూమిగాని మరి ఇతర గ్రహాలుగాని, అవి నడిచే దారులు గాని, పరిపూర్ణ ధోరణిలో లేవనీన్నీ, అందు చేత అయినదానికీ కానిదానికీ సంపూర్ణం అంటూ కూర్చోక వట్టి పూర్ణం ముందు పెట్టుకుని ఆ పైన "సం" దెబ్బలాట ఆడితే, కలహాలు సంభవిస్తుందనీన్నీ, కాబట్టి ప్రస్తుతం టేబిల్ యొక్క ఆకారం కోడిగుడ్డులా ఉంటుందనీన్నీ, వాదించారు. టేబిల్ యొక్క ఆకారం ఎల్లా ఉన్నా అది కొంతేనా ఇటూ అటూ జరగాలంటే, టేబిల్ యొక్క ప్రతికోడుకీ కింద చక్ర ప్రయోగం చెయ్యక తప్పదని మరికొందరు తెలివిగలవారు అన్నారు.

శారదాబిల్లు

శారదాబిల్లు శాసనం అయినా దాన్ని జనం శారదా బిల్లు అనే వాడుతూంటారు. ఈ పరిపాలనలో జనం ఆబాల గోపాలంగా ఉచ్చరించిన పేర్లల్లో ఇదొకటి. కాని ఈ మాట యొక్క వాడకం, అర్థం, వ్యాఖ్యానం పాత్రల్ని బట్టి ఉంటోంది. కొందరు దాన్ని 'శార్ధపు' బిల్లు అన్నారు— అనగా దీనితో శార్ధాలు ఆఖరు అనో, లేక దీనితో శ్రోత్రియత్వానికి శార్ధం అనో. కొందరు ఇది 'సరదా' బిల్లు అన్నారు— అనగా దీనితో జనానికి ఎక్కడలేని షోకులూ బయల్దేరు

తాయని గావును. శారద అంటే సరస్వతి గనక ఈ బిల్లువల్ల ఆడవాళ్ళ మాటలు నేర్చి మరి ఎవ్వరి మాటా లెక్కచెయ్యరు అని కొందరు. శారద అంటే 'నూతనం' అని అర్థం గనక ఈ క్రొత్తబిల్లుని శారదాబిల్లు అన్నారని కొందరు. శారద అంటే అసమర్థుడు అని ఉంది గనక అల్లాంటి వాళ్ళ బిల్లుని శారదా బిల్లు అన్నారని కొందరు. శారదా అంటే శరదృతువులో జనించింది అని అర్థం. ఇది కూడా శరదృతువుయొక్క సామీప్యంలో ప్రవేశించింది కాబట్టి ఇది శారదాబిల్లు అన్నారని కొందరి మతం. శారద అంటే ఏడేసిపత్రాలు ఒకొక్క పర్వం దగ్గరఉన్న అరటిచెట్టు అనికూడా ఉందిగదా, ఇందులోకూడా ఏడుస్తూ ఏడుసార్లు ప్రతీవర్షానికీ పత్రాలు అనే విడాకులు పుచ్చుకోడం ఉంటుందిగదా అని దీన్ని శారదాబిల్లు అని ఉంటారు అని కొందరి వాదన. శా అంటే దేవతాపూజ, ర అంటే శూన్యం (అయి) దా అంటే చూపులు(ఎక్కువవుతాయి) గనక ఇది శారదాబిల్లు అని ఒకరు. శా అంటే సామర్థ్యం ర అంటే నశించి ద అంటే భేదాలు (ఎక్కువవుతాయి) గనక ఇది శారదా బిల్లు అని ఒకరు. శా అంటే శ్రేష్ఠుడు (కూడా) ర అంటే శిరస్సు (వంచి) దా అంటే భార్యని (వేడుకోవాలి) గనక దీన్ని శారదాబిల్లు అన్నారని ఒకరు. శా అంటే తేజస్సు (తో) ర అంటే వజ్రం (లాంటి దేహంతో) ద అంటే ఓర్పుతో (జనం పుడతారు ఇప్పటి కనిష్ఠరకం కాకుండా) అంటేలే ఇది శారదాబిల్లు అని ఒకరు. శా అంటే

లక్ష్మి (ఉండాలి), ర అంటే మన్మథపరిపాలన (ఉండాలి), దా అంటే వైరాగ్యం (లాభంలేదు అనేటట్టు వస్తుంది) గనక దీన్ని శారదాబిల్లు అన్నారని ఒకరు. ఒక ముసిలావిడ ఈమధ్య మాట్లాడుతూ "అయితేనూ, ౧౮ వళ్ళలోపల పిల్లలు పెద్దమనుషులు కాకూడదంటూ పైవాళ్లు రూలు పెట్టారట నిజమేట్రా, అబ్బాయి!" అని కొడుకుని అడిగింది. రేపు ఏప్రిల్ ఒకటో తారీఖు లగాయితూ ౧౮ వళ్ళలోగా ఇండియాలో పెళ్ళిళ్లు చెయ్యకూడదని దీని అర్థం అని ఒకావిడ వాదించింది. "అయితే, ఈ బిల్లు రెండుమూడేళ్ళదాకా ఆచరణలోకి రాదంటారు నిజమే ?" అని కొందరు అడుగుతూంటారు —అల్లాఅయితే బాగుండునని వాళ్ళ లోపలఅభిప్రాయం. ఒకవేళ అల్లా జరిగితే, ప్రస్తుతం పెళ్ళిచేసిన వాళ్ళలో కొందరు పశ్చాత్తాపపడతారు.

ప్రిన్సిపాలు కాదలచినవారికి ఉండవలసిన లక్షణాలు

(ఒక కమిటీవారి అభిప్రాయం).

౧. ప్రిన్సిపాలు పొడుగేనా ఉండాలి, జబరదస్తీగా నేనా ఉండాలి, వీల్లేకపోస్తే రెండిందాలా ఉండాలి.

౨. ప్రిన్సిపాలు ఇంగ్లీషే చెప్పాలిగాని, తెలుగూ హిందూస్తానీ, శాస్త్రం కాదు.

3 ప్రిన్సిపాలు కడంవికాకపోతే పీడాపోయిరి అధమం

సిగరెట్టయినా నాగరికతతో పీల్చడానికి తగిన గుండెధైర్యం కలిగి ఉండాలి.

౪. ప్రిన్సిపాలు అధమం సాలుకి రెండుసంవత్సరాలలో సేవా స్థానాల్లో ఓడిపోయే స్వభావం కలిగి ఉండాలి.

౫. ప్రిన్సిపాలు మాంచి తెలివి, అపూర్వప్రజ్ఞా కలిగి ఉండాలి. పాఠంచెప్పనక్కర్లేదు. దాన్నిబట్టే ఇతరులు ఆయన తెలివి స్థిరపరచడం.

౬. ప్రిన్సిపాలు కళ్ళు ఉన్నాయికదా అని వాటిని అక్కడలా యమునాలా ఆవరణలో పెట్టరాదు.

౭. ప్రిన్సిపాలు స్వజనాన్ని ప్రేమించాలి.

౮. ప్రిన్సిపాలు కొంత దాన ధర్మ బుద్ధి కలిగి ఉండాలి.

౯. ప్రిన్సిపాలు ఒకవేళ అఖండమైన తెలివిగలిగి ఉన్నా, పుత్రాళ్ళని పరీక్షకి పెట్టించకుండా ఆపకూడదు.

౧౦. ప్రిన్సిపాలు తెలివి ఉండి, పనిచేసేవాడైనా ఎవరో ఒకమహామహుడి మాటైనా వినాలి కాని, ఏదేనా చెప్ప వలసినప్పుడు తడుముకొని రాకూడదు. కుక్కని ఇహ్యా కలవనూకూడదు.

౧౧ ప్రిన్సిపాలు తనకి రాకపోతే రాకట్టు ఊరుకోవాలి గాని, ఏరోజుకు ఆరోజు పాఠం ఎవరి దగ్గరో చెప్పించుకుని క్లాసులోకి తయారు కాకూడదు.

౧౨. ప్రిన్సిపాలు తన నక్షత్ర అయేది కాకపోయేది, ఒకేటిమిటి నాకన్నీ సమానమేఅని ప్రతిదానిమీదా ఎక్కడ

బడితే అక్కడ, ఎప్పుడు పడితే అప్పుడు లెక్చరు ఇవ్వడానికి (ఇంగ్లీషుః) తగినవాడు కావాలి! లేకపోతే, ఆయన తాలూకా బోర్డు ఎలిమెంటరీస్కూలు మేష్టరుకంటె తక్కువ అనుకుంటారు.

వార్తలు

౧. ఆంధ్రవిద్యార్థుల సమావేశం యొక్క కార్యక్రమం యావత్తున్నూ ఇంగ్లీషు భాషలోనే జరిగి ఉండడం వల్ల, వారు తమభాష మానుకోడంలో ప్రకటించిన స్వార్థత్యాగానికి సానుభూతి కనపరుస్తూ అక్కడ హాజరుగా, ఆంధ్రేతరులు ఒక తీర్మానమున్నూ, అరటిపండొలిచినట్టు భావబోధ అయి ఉండడంవల్ల ఆమోదం వెలిబుచ్చుతూ హాజరైన ఆంధ్ర స్త్రీ బాలవృద్ధులు ఒక తీర్మానమున్నూ యేదక్కాలేని తమ ఇంగ్లీషుని శ్రమపడి ఆంధ్రవిద్యార్థులు నిలబెట్టినందుకు తమ అమితకృతజ్ఞత గుమ్మరిస్తూ లండన్ కవులు ఒక తీర్మానరాజమున్నూ గావించి పంపినారని లోగడ ప్రచురింపబడిన సంగతి కల్లవార్త అని మావిలేఖరి పంపిన సవరణ నేడే మాకు చేరింది.

౨. జంతువులకూతలు, పిట్టలకూతలు, లోకంలో సక్కన శబ్దాలన్నీ తానొక్కడే పుట్టించి సభని రంజింప చెయ్య దల్చుకున్న ఒకధ్వనికాడు టిక్కెట్టు పెట్టగా, హాస్యానికి వేంచేసిన నూరురూపాయల జనులూ, అతడు రంగంమీదకి

వచ్చేదాకా ఉండబట్టలేక, ఆయా జంతుపక్షుల ధ్వనిభేదాలు సునాయాసంగా చెయ్యడం మొదలు పెట్టగానే, హాస్యగాడు టిక్కెట్టు సొమ్ము వాపసుచేసి, అట్టి అద్భుత చిత్రకళ సభవారు అభ్యాసంలేకుండానే ఆర్జించినందుకు వారిలో ఒకరికైనా పతకాలు ఇవ్వకమానవని ఇచ్చేశారు. ఆ పతకాలు ఒక విద్యార్థి పడసినందుకు ఆంధ్రులు ఎల్లానో తీరుబడి చేసుకుని కొంచెం గర్వపడాలి.

3. ఒక గ్రామఫోను కంపెనీవాళ్లు గొప్పగాయకుల దగ్గిరించి ఉచితంగా రికార్డులు పుచ్చుకోడానికి రాగపిల్లిలో దిగగానే, ఆంధ్రగాన విద్యాశక్తులకు ప్రముఖులైన గాయకులందరూ, తమకు ఆహ్వానం రాకపోయినా, కంపెనీవారికి తెలుసు, ఆహ్వానం చేసే సంకల్పం మనస్సులో ఉన్నట్టు దివ్యదృష్టితో కనిపెట్టి, వెళ్ళగా, కంపెనీవారు స్వాగతపత్రం ఇవ్వకపోయినా పిదప తొందరలో వెనక్కి తిరస్కరించి సినిమాలో చేరాలని ప్రయత్నించుచున్నారని తెలిసింది.

4. రైల్వే ప్రయాణీకుల సంఘంవారు కలిసి ఎన్నుకున్న ఒకాయన ప్రయాణీకుల కష్టాలు గురించి రిపోర్టు తయారు చెయ్యడానికి రైల్లో తిరిగితిరిగి కనిపెట్టిన సంగతి ఏమిటంటే!— రైల్వేకంపెనీవారికిన్నీ ప్రయాణీకులకున్నూ ఎంతో అన్యోన్యంగా ఉన్నందుకు మిక్కిలి సంతోషం అవుతోంది. జనాలు కంపెనీవారి మాట జవదాటడం లేదు. కంపెనీవారు రైళ్ల పెట్టెల్లో "ఎంగిలి మూయవద్దు" అని రాసిన ప్రకారంగానే

జనం అంతా పెట్టేసుకుంటే, జాగ్రత్తగా, అవతలికి చెప్పకుండా ఉమ్మి వేస్తున్నారు. మరికొన్ని కంపెనీవారు "దొంగలున్నారు, జాగ్రత్త" అని ఎల్లానూ రాసేశారుగదా, ఊరుకుంటే వారు సమావేశమై చిన్న పుచ్చుకుంటారేమో అని ఎంతో అయిష్టంతో చాలామంది దొంగతనాలు యథాశక్తిగా చేస్తూనే ఉన్నారు. ఇది శాంతిసూచన—అని.

౫. నెలక్రితం మారేడుపల్లిపురంలో అయి ఉన్న పెళ్ళి సదస్సులో, కన్యాప్రదానం, పెళ్ళికొడుకు కాళ్ళు కడుగుతూన్న సమయంలో, కన్యాప్రదాతకి ముద్దుటుంగపోయేటట్టు ఓ తేలు అంటపొడిచింది. ఎంత వెతికినా తేలు దొరకలేదు. చివరికి పెళ్ళికూతురు అన్నగారు తన టార్చిలైటు తెచ్చి "ఫోకస్" చేసిన మీదట, ఆ తేలు ఇంకా కుడుకూ కదుపూ లేకుండా పెళ్ళికుమారుడియొక్క మడప పొరడల్లో మకాంచేసి ఉన్నట్టు తెలియవచ్చింది.

౬. లక్షపిల్లినగరంలో చాలామంది జేసీ, భార్యాభర్తలు విడాకులచట్టం ఉంటేనే చాలా బాగుంటుందని, ఏకగ్రీవంగా తీర్మానించారు. ఈ అభిప్రాయానికి ప్రతికూలంగా ఉన్న వాళ్ళని వాళ్ళు లోపలికి రానియ్యలేదు. దూసుకుపోయి వచ్చినవాళ్ళని నోరెత్తనివ్వలేదు. ఈ తీర్మానం ప్యాసుచేసినవారిలో చాలామంది భార్యలూ కారు, ఆఖరికి భర్తలైనా కారు.

౭. ఎలెక్ట్రిక్ దీపాలు పెద్దగాలికి ఆరిపోయే స్వభావం కలిగి ఉండడంచేతనున్నూ,—(అంటే ఆ గాలికి తీగెలు

తెగుతాయి, తెగితే దీపాలు నిద్దరోతాయి), అవి ఉంటే వెయ్యాలిలా ఉండడం, పోతే వ్యర్థం అయిపోవడమేగాని సన్నంగా ముత్తెం అల్లాచేసి అట్టే పెట్టుగోడానికి వీలులేనివి అవడంచేతనున్నూ, చటుక్కున ఏసిగరెట్టైనా అంటించుగోడానికి గాని, ఏపొయ్యైనా వెచ్చబెట్టుగోడానికి గాని, ఈషన్మాత్రంగా ఉపచరించేవి కాకపోడంచేతనున్నూ, రాత్రిళ్ళు కూడా నిస్తేజంగా ఉండి ఏగ్యాసులైటైనా పెట్టిగదితేగాని కంటికి ఆనకుండా చీకటిచేత ఆవరింపబడి ఉండే రకంవి అవడం చేతనున్నూ ఇంకా నిదానంగా కొంతకాలం పరిశీలనచేసిన మీదటగాని మేము అట్టే తొందరపడము అని చంద్రాపుర జనులు చేసుకున్న తీర్మానం, వారి జ్ఞానతేజానికి నమూనా.

౮. ఆంధ్రపేపర్ మిల్సంటే చప్పరించిన వాళ్ళల్లో కొందరు ఇప్పుడు మిల్సుపోగవాదిలి, కూడట్టి, తిరిగేసరికి బయల్దేరిన కాగితంచూచి తమహా తెల్లపోయి "ఇంతాచేసి కాగితమేనా, పోదూ!" అని మళ్ళీ చప్పరించారు.

౯. కలవలపట్నం అనేనగరంలో పౌరులంతాపట్టి తమ ఊరిస్కూలు హెడ్మాస్టరుగారి పని సరిగా లేక పోవడం చేత ఆయన్ని శిక్షించదల్చుకుని, ఆయన్ని పూర్తిగా తీసెయ్యడానికి చేతులురాక, ఆయన "హెడ్" మాత్రం తీసేసి మేష్టరీమాత్రం అట్టేపెట్టారు. ఆయన హెడ్ ఒక దీర్ఘమైనవ్యాధి అనిన్నీ, అట్టివ్యాధి వసోగాన్ని లేని మరియొకర్ని వారు ఆస్థానే వేశారనిన్నీ వినబడింది.

౧౦. నగరవాసులూ, అక్షరాస్యులూ అయిన ఆంధ్రజనం యావద్విశిష్టం ఎరుగున్న పేర్లనుగురించి కాఫీహోటల్లో ఒకరావుగారు మాట్లాడుతూ, "గయోపాఖ్యానం, వీరేశలింగం, భక్తచింతామణి, కాశీమజిలీలు, అపనాతనామనా!" లాంటివి సెలవిచ్చారు. ఈ లిస్టులో "నమస్తే"గాని, "శౌరిభజింతున్" గాని చేరే సూచన్లు ప్రతీనోటా గోచరిస్తూనే ఉన్నాయి.

౧౧. ఒకపట్టణంలోని కాఫీహోటళ్ళ యెదటవీధి భాగాలున్నూ, సోడాషాపులయెదటి వీధిభాగాలున్నూ, నాటక వగైరాశాలల చుట్టుపట్లవీధులున్నూ, కంకరలేని వీధి భాగాలున్నూ, కావలసినవారి యిళ్ళయెదట వీధి భాగాలున్నూ అహోరాత్రస్యా తడిసే ఉండడంవల్ల వీధులు తడిపేయత్నంలో అంతమంది తమరికి తోడ్పడుతూన్నందుకు ఆ పట్టణ మునిసిపాలిటీవారు తమపౌరుల్ని అభినందించారు.

౧౨. గోదావరీతీరజనులు పుణ్యజనులనిన్నీ, ఋషులనిన్నీ ఎక్కడివాళ్ళో అనుకుంటారు. పుణ్యజనులుఅనడంలో ఆశ్చర్యం లేదు, ఈయుగంలో. కాని ఇక్కడ ఋషులుఉండడం మాత్రం నిజం. ఎంచేతంటే, మెయిన్ రోడ్డు మీద ఎక్కడ చూసినా ముక్కుమూసుకుంటారు, స్మరించుకుంటూ ఉంటారు.

[మాటవరస (2)—1931
అర్ట్సు కాలేజీలో
24—1—1931 తారీఖున
పూర్వ విద్యార్థి సంఘ వార్షికోత్సవ సందర్భములో
శ్రీ గంటి లక్ష్మన్నగారి
అధ్యక్షత క్రింద జరి
గిన సభలో అసం
పూర్తిగా చదివినది.]

బుచ్చిరామయ్యగారి ఇంగ్లీషుతమ్ముడు

వెనక, మా అందరికీ నాల్లేనే మాతమ్ముడుకూడా పెద్దగాళ్ల శిక్ష తప్పి, పలకా చదరా పుచ్చుకుని వీధబళ్లోకి వెళ్ళేవాడు. కాని, మాకు మరీ దగ్గిరవాళ్ళల్లో కొందరు ఇంగ్లీషును వెలిగించడం ప్రారంభించారు. వాళ్ళమీద పోటీకొద్దీ, వాళ్ళు కొత్త పక్కబెరుగుగా ఉండకుండడానికి మా వాణ్ణీ ఇంగ్లీషులో పడేశాం. ఇంగ్లీషు అనడంతోటే డబ్బుఖర్చు. ఖర్చు లేకుండా రాజవిద్య ఊరికే ఎల్లా అబ్బుతుంది చెప్పండి అక్కడికీ, మా వాడికీ, జులాబీఖర్చు లేదు పైగా మా వాడు అయినకాడికి ప్రతీక్లాసులోనూ రెడ్డీకం వేసుగుని కదలకుండా, కూర్చుని, ఇల్లంతా ఒకడికి తీసుగురాలేదు, వాడిధర్మమా అని. నేచెపితే గర్వంలా కనిపిస్తుంది—మా వాడు అతి మరుకు

ఏకసంతగ్రాహి. తోటి వాళ్ళు చాలామంది ఏక్లాసులో పడితే
ఆ క్లాసులో మకాం వేస్తూండడం, మావాడు ఎక్కడా ముచ్చట
కైనా ఫేలవకుండా, చడీచప్పుడూ లేకుండా ఇట్టే దాటుతూం
డడం. అంచేత మా వాడికి అన్ని మెప్పులే, అన్నీ బహుమతులే
వాడికి చదువుపిడుగు, పరీక్షపహిల్వాన్ అనే బిరుదులు కూడా
ఉండేవి, కుర్రతనంనించీ. మరి పైక్లాసు చదివిస్తామా మా
న్నామా అని ఒక్కొక్క పెద్దమెట్టుదగ్గిర మేం లోపాయికారీగా
ఆలోచిస్తూ ఉండేవాళ్ళం. ఆలోచన ఎందుకంటే తరవాత తర
వాత దేవుడు రక్షించి మావాడు చెయ్యగల ఉద్యోగంలో
ఆర్జించగలసొమ్ములో ఖర్చులన్నిపోగా. మిగలగల డబ్బునల్లా
చదువు పెట్టుబడిసొమ్ముకి వడ్డీకబ్బులేనా కిడతాయా కిట్టవా
అనే సందేహంచొప్పున. మరి లోపాయికారీగా ఎందు
కంటే, డబ్బు ఖర్చుకి మేం సందేహిస్తున్నాం అని వెల్లడి
అయితే, మా పరపతి సన్నగిల్లుతుందేమో అనే భయం
చొప్పున. ఇంతలో ఎవరో పెద్దమనిషి చక్కావచ్చి, నాతో
ఈమాటచెప్పి ఆమాటచెప్పి, "ఇంకా చూస్తావేమిటయ్యా
బలరామయ్యా! మీరు జమీందార్లు. మీవాడు సీమపచ్చి
మిరపకాయ వంటివాడు, చూపిస్తే అందుకుపోతాడు. వాణ్ణి
చదువు మానిపించేరుగనక! నీరకం నారకం అయితే నేను మాని
పించమనే పట్టుదుదును. ఓముక్క వచ్చేవాడికి చెప్పించకపోతే,
త్యాప్రాసకిటయ్యా చెప్పించడం! చాల్చాలు. ఎవడేనా వింటే
నవ్విపోతాడు. తక్షణం పట్నం పంపించెయ్, శంఖంలో పోస్తే

గాని తీర్థంకాదు. అని నన్ను కోప్పడుతూ ఉండడం, దాంతోటి నేనుపొంగిపోయి, పైకిమాత్రం చప్పరిస్తూ. ఏతలో తాకట్టెట్టి మా వాణ్ణిపై క్లాసుకి పంపిస్తూండడం. ఇల్లాగ్గా జరుగుతూవచ్చె. మొట్టమాట మావాడుచదువులో సరసరా జివ్వలాగ పైకితెచ్చి, ఇంగ్లీషులో బాఘా తడిసి, నానీ, ఊరిఊరుకున్నాడు. మాలో వీడొక్కడికే ఇంగ్లీషురావడంవల్ల, వీణ్ణి మేం "ఇంగ్లీషుతమ్ముడు" అని వాడుతూంటాం.

మరి ప్రస్తుతం. మావాడితోకలిసి చదువుతూ చిన్న క్లాసులోనే ఫెయిలైపోయి మానేసిన వాళ్ళపని, ఇప్పుడు, మూడుపువ్వులూ ఆరుకాయలూగా ఉంది. అబ్బే. ఏదో చమత్కారం! వాళ్ళల్లోనూ ఎంత చిన్నక్లాసులో ఫెయిలైతే ఎంత పెందరాళే ఇంగ్లీషుమానేసినవాడైతే ఉంటే, అంతపని కొచ్చే వాడూ, అంత సంపాదనపరుడూ అయిపోయాడు. మావాడో! చదువుకునేటప్పుడు వీడికని ఎంతప్రభగా ఉండేదో ఇప్పుడు అంత నస్త్రరంతిగా ఉంది. వీడికి ఉద్యోగం ఇస్తాననే జ్ఞాపి ఎవడూ అనన వట్టి. ఎక్కడేనా ఉద్యోగం ఖాళీగా ఉందని తెలిసి ప్రయత్నించం చడానికి వెడితే (అనుకుంటే తప్పు, ఇల్లా వెళ్ళడానికి జోలైదే!) ప్రతీఅధికారీ మావాడితో "నువ్వేఁవని చెయ్యగలవ్?" అంటాడటగాని, "నువ్వు ఎంత పెద్దపరీక్షప్యాసయినావ్?" అని అడగనే అడగట్ట!! ఏమైతేం, వీడికి ఒక్కడమ్మడీ ఇంట్లో పడేద్దామనే ఊహా లేదు, పడెయ్యగలప్రజ్ఞలేదు. తనూ, పెళ్లాం (ఆవిడ దగ్గిర మేం అసలు మాట్లాడలేం!) ఇద్దరు కూతుళ్ళు

(వీళ్ళకి ఎప్పుడూ ఒళ్లు సరిగా ఉండదు)—వీళ్ళంతా ఉమ్మడి సంసారంలోనే. అంచేత మా వాడికి ఊహా మొహమాటం. అసలు వాడికి నోట్లో నాలిక లేదు. పైగా వాడిదంతా అతిసుకుమారం! పైమీద కండువాకూడా బరువే. ఓ గజం నడవలేడు—కారో, విమానమో కట్టిస్తాడు. ప్రతీదీ దర్జాగా ఉండాలంటాడు. సొమ్ము రావలసినచోట దాక్షిణ్యం అంటాడు, ఇవ్వవలసినచోట తూష్ణీమొహంగా తిరిగి దణ్ణంపెట్టి వచ్చేయ్యానుంటాడు. వీడు చదివింది ఏమిటో మాకు తెలియదు, ప్రపంచానికి అక్కర్లేదు, (వాడేం చేశాడు, మేమే చదివించాం లెండి!) దైవచింత ఉందేమో అంటే, దేవుడూనై గుడూనై అంటాడు; పైగా మన దేవుళ్ళు మనకంటె బొత్తిగా అన్యాయం అంటాడు. సరి, మతంమార్దామంటే వాడిమతం నా కమతం ఒక్కమోస్తరుగానే ఉన్నాయి. పోనీ మనిషైనా రాముల్లా ఉన్నాడేమో అంటే, అబ్బే, ఆకోటు తొడిగినంత సేపే గానీ, విప్పేస్తే మనిషికివంట్లో పంపు మాంసం లేదు. అడ్డి గెత్తు నెత్తురు లేదు. వొట్టి ఎముకలపోగు. ఎవడేనా తనకి అన్యాయంచేస్తే, వాణ్ణి

శాస్త్ర రకాయించడం అంటూ లేదు—వాడిపాపాన్ని వాడే పోతాడంటాడు, లేకపోతే ఇంటో వాళ్ళమీదా నామీదా కోప్పడతాడు, లేకపోతే తన గదితలుపు రాముల్లా పెద్ద గడియ వేసుగుని ఒక్కడూ కూర్చుని అవతలవాణ్ణి తిడతాడు. ఏవళ్ళైనా బంధువులు తటస్థించినప్పుడు వాళ్ళతో—ఉన్నసంగతే

ఉయి, లేకపోతే లేనిసంగతాయి—ఏదో వాటి యథాశక్తి
ఆప్యాయం కనపరుస్తూ కలిమిడిగా మాట్లాడ్డం మావాడు
ఎరగడు. ఎక్కడైనా రక్తస్పర్శ ఉన్నవాళ్ళల్లో ఎవరికేనా కష్టం
వచ్చినప్పుడు వాళ్ళని కాస్త విరామర్శ చెయ్యాలపోతే బాగుండే
దని వీడికి తెలియదు. ఆవిధానం అసలు తెలియదు. తన
సంసారాన్ని అత్తారింటి దగ్గిర్నుంచి తీసితెచ్చుకోడం తనకి
సిగ్గట, ఇంకోర్ని వెళ్ళి తీసుగురమ్మంటాడు; ఏమడుగుతారూ!
శిస్తువసూల కోసం పొలాలమీదకివెళ్ళి రారా అంటే, అక్కడ
ఏమీ తోచదంటాడు. మొన్నమట్టుకి మొహట్టుగు గంటగా
వెళ్ళి, వసూలుసొమ్ము సాదరుఖర్చుకి చాలక, నోటు రాసుగుని
ఇంటికొచ్చాడు. పోనీ, అయ్యా, ఎప్పుడేనా తేలొస్తే ఎవడేనా
పైజారుచ్చుగుని పచ్చడికింద కొట్టడూ? మా తమ్ముడేం
జేశాడూ! "తేలు ఎంతో మంచి దనుకున్నారు! దోషం అంతా
దాని కొండీది. కొండీ పట్టేస్తే, అది ఎంతో సాధువైపోతుంది.
నేను పట్టగుంటున్నా, చూడండి!" అని రెండువేళ్ళతో పట్టా
అని యత్నించాడు నేర్పుగా. కాని, దానమ్మండ మొహన్యా,
తేలు, అంతకంటె ఎక్కువ నేర్పుగా ఒక దెబ్బని రెండువేళ్ళ
మీదా కూడా కుట్టింది. ఇక, పాము అంటే అసలే ఆశలేదు.
మాతమ్ముడికి రాత్రెళ్ళు చీకట్లో వెళ్ళడం భయం. ఏమిటం
అంటే, "పురుగూ బూర్రా ఉంటాయేమో" అని బెదురుగాని
దొంగభయం చిన్నప్పణ్ణించీ లేదు." అంటాడు. దొంగలంటే
జ్ఞాపకం వచ్చింది. మొన్న ఈమధ్య ఒకమునసలాయన ఇంటో

పొంగ లద్దారు. ఆయన జీవితం అంతా మాటలు చెబుతూనే ఉన్నవాడైనా, దొంగాణ్ణి పట్టడంలో—ఎల్లాగను కున్నారు మళ్ళీ—భల్లూకపట్టు పట్టేశాడు. తరవాత వారానికి మా యింటికి దొంగలొచ్చారు. అప్పుడు మా తమ్ముడు మెలుకువ గానే ఉండి, మొహంమీదికి కూడా శాలువ లాగి కప్పుకుని పడుకున్నాడు గాని, వాళ్లు ఒక్క వరసని ఇల్లంతా వీధిలో పెడుతూంటే కేకలేనా వెయ్యలేదు. ఏమిరా అని మొన్నాడు కనుక్కుంటే, కేక వేస్తే తనకి నామర్దాట. పైగా, తను అప్పుడు మెలుకువగా ఉన్నాడో, నిద్దరలో ఉన్నాడో అది ఓ పెద్ద స్వప్నసమస్యట, ఆ అవస్థగురించి ముందు ముందు పుస్తకం రాస్తా నన్నాడు. పోనీ, తనసామ్మా తేకపోతే పీడాపోయిని, నేను ఏవో మాసిగలుపడి తెచ్చిన డబ్బెట్టి బజార్లోంచి ఏమన్నా వస్తువులు తేరా అంటే, టైం లేదంటాడు. ఒకొక్కప్పుడు ఇంట్లో పోదు పడలేక బజారికి వెడతాడా, ఆఖరికి కూరలు తేవడమేనా తెలియదు. తక్కెడకి దాళా ఉంటుందని మా వాడు ఎరగడు. కొనుక్కునే వస్తువులు మంచివో కావో ఎరగడు. వంకాయకి ముచిగి దళసరిగా ఉండాలనీ, ములక్కాడ మెలితిప్పితే తిరగాలనీ, వెలక్కాయలు డీడీక్కులు కొట్టి చూచుకోవాలనీ, బెండకాయ చివర విరుగుడుపడాలనీ, ఆనప కాయ గోరు దిగేటట్టు ఉండాలనీ, వగైరాలు మావాడికి బొత్తిగా తెలియవు. అట్ట—వెళ్ళడం. వెళ్ళి, దుకాణదార్ని “ఈసరకు మంచిదేటయ్యా!’ అనడం. అంటే అతను ‘బంగా

రం అండి. కష్టం. మామూల్యమైన సరుకండి.' అంటాడు. లేక
పోతే, అమ్మకో దళ్ళినవాడు తన సరుకు చవకబెట్టి అం
టాడా, చెప్పండి! దాంతోటి, మావాడు, "అయితే ధర
సినదేనా?" అంటాడు. అంతేగాని, ఏ రేంత, శ్రీరంత, [illegible]
ఎంత అని అడగడు. ఎందుకో తెలుసునా? ఏమన్నా [illegible]
ఉంటుందో ఎరగడు. ఓసారి కొస్తారికినిదెచ్చి, '[illegible]?'
అని అడిగాట్ట. అది మొదలుచేసుకుని, ఉన్నాడి [illegible]
నేర్పుకున్నాడు. దుకాణదారు, "అయ్యా! మాదగ్గర [illegible]
మాట లేదు. బేరం చెయ్యండి. తేడావస్తే, రెట్టింపు ముడ్ గా
యిస్తాను" అంటాడు. అంటే మా వాడు, 'అయ్యా బేరం
చెయ్యడం నాకు అసహ్యం. ధర విషయమా! మీ ఇష్టం
వచ్చినట్టు పుచ్చుకోండి. ఓదమ్మిడి అయినా నాకేమి [illegible]
లక్ష్యం లేదు. సరుకు మంచిది కావాలి. త్వరగా యిప్పించండి,
నాకు టైం లేదు' అంటాడు. అంత పుణ్యరివాద మనుషుంటే
బేరాలు ఎల్లా కుదురుతాయి! అవళింగా ఏమో తెచ్చి ఇంటో
వేస్తాడు. అక్కణ్ణించి, స్నేహితుల్తో జేరి చెప్తాడు, లేకపోతే,
వాడిల్లాంటివాడు, ఏ డల్లాంటివాడంటూ ఊళ్ళో వాళ్ళమీద
యాగీ. ఇంతోటి శ్రమకీ మధ్యమధ్య ఫలహారం. మావాడు
సీతాఫలాలు ఇంటికి కొన్నుక్కొస్తే, మావాడే బేరమాడాడు.
అమ్మే అమ్మి అర్థణాకి అయిదు చెప్పింది. మా వాడు,
"నాకు అయిదక్కర్లేదు. నాలుగే చాలు. వచ్చి తీసుకుం
టాను మంచివి" అన్నాడు. అసలు మంచివి ఏరి తీసుకునే

పద్ధతిలే అయిందని దాని ఉద్దేశం. ఏం చెప్పనూ! ఇవన్నీ అల్లా ఉంచండి. పోనీ, ఇంటికొట్టుగుని తినేరకం కాకూడదూ! సమస్తం ఇంట్లో ఉంటాయిగా! తన క్షేమన్నా లోటు రానిస్తామా! పొద్దస్తమానం తెగ చిరుతిండి. చిరుతిండి వాళ్ళకి అసలు తిండి మోటు. అయినాసరే, భోజనంవేళ అయేసరికి, గంటలప్రకారం, విస్తట్లో అన్నం పడాలంటాడు. కడుంవి ఎల్లానూ గంటలప్రకారం జరువుగోలేం, భోజనమేనా జరపాలని మావాడి పట్టుదల. ప్రతీరోజూ ఇంట్లో రూలుప్రకారం ఎల్లా దేవుళ్ళాడుతుంది, చెప్పండి! తిండి తిండని ఇంతబుల బాలమే గాని, తీరా విస్తరదగ్గిరికి, వచ్చేసరికి ఒక్క-వాయేనా కలుపుగోకుండా, కొంతుకులు, కోడిచిమ్మినట్టు చిమ్మి విస్తరంతా కళ్ళంఅల్లాచేసి చక్కా పోతాడు. అంచేత, "నాయనా, సంపాదనా వద్దు, సమారాధనా వద్దు, నువ్వు అనకుంటూన్న ఆత్మగౌరవం చెడగొట్టు గోక్కు, లోకవ్యవహారం నేర్చుగోకు, పోనీ ఇంత భోజనంచెయ్యడమేనా నేర్చుకోరా. వంటికి మంచిది. 'శరీరమాగ్యం' రా." అని అనేక కాలం నించి మాకిమ్మానికి నూరిపోస్తున్నాను. వాడికి జ్ఞానోదయం కాలేదు.

భోజనోపదేశం

ఏమని నూరిపోశావూ అని అడగరేం? మనవిచేస్తున్నా! వెనక, మాప్రసిడెంటుగారు నాకు నూరిపోసిన ప్రకారమే. వారు ప్రతీ పెళ్ళివిందుకీ వెళ్ళేవారు. మూధమి ఉడ్డొచ్చి

కొన్ని పెళ్ళిళ్ళూ, తద్వారా విందులూ, ఆగిపోవడం చూచి వారాగ్రహించి మూఢమి అనగా మూఢం పెట్టిన శూన్య భోజన నియమం అనేవారు. శారదచట్టంవల్ల పెళ్ళిళ్ళేమిటి అసలే మూలబడిపోయినా ఈ సంవత్సరం క్రితం వరకూ, వారు చాలుకి యాభై అరవై విందులకేనా వెళ్లేవారు. వారు ఒక చోట కొంతకాలం సూపాధ్యక్షులుగా ఉండి పిదప స్వయం కృషి చేసి అఖిల ప్రపంచ భోజన మహామండలికి గౌరవాధ్యక్షులు అయారు. విశేషించి, భోజనానికి పడగెత్తారుం. వారి పతాకానికి చిహ్నాలు—పీట, ఆకు, రాగిచెంబు, మానచక్రం, ఈ క్రింది సూత్రాలుగా వారు సెలవిచ్చేవారు:—

“విందులకి తప్పకుండా వెళుతూండు, దాటిపెట్టకు. భోజనం పెడతానన్నప్పుడు తినకపోతే, మళ్ళీ అప్పట్లో దొరకదు. అన్నింటికీ తయారీ అవసరం. విందుకి ముందు ఉపవాసం టిక్కెట్లువిందుకి తెగ అవసరం. విందుసంగతి రెండు మూడు రోజుల పూర్వం తెలిస్తే, చూచాయగా తెలిస్తే చాలు, ఆహారం తగ్గించుకో, లేక భేది స్వీకరించు. మరీ శ్రోత్రియుల పంక్తిని కూచోవలిసొస్తే, అర్ధాత్రం మడికట్టుకోడం అవసరం అయితే చొక్కా తీసేసి, బిళ్ళగోచీ పెట్టి, పైమీద పంచ నస్యంగా మడతెట్టి, ఎత్తెత్తి అడుగులేస్తూ, జనాన్ని తప్పుకో [illegible]. అగ్రం వున్న ఆకు చూసుకుని, అదే తీసుకో! [illegible] దానికి పూర్వం తెల్లవారేసరికి మాట్లాడేవారా [illegible]

పాడుచేసుకోక, అంటులేని మిఠాయి పగైరాలు రుచిచూడి పెచీవస్తే, వడ్డించవేదను. జలపదార్థానికి కూడా స్థలాక్రమణ రోగం ఉంది గనక, భోజనంపూర్తి కాందే, ఉదకం తాగకు. తరవాత ఎక్కడేనా ఇంకోరింటో కాఫీయే విందు చూపు మురలో ఉంటే తప్ప, పప్పు 'డబుల్ డోస్' చెయ్యి. కొండొకచో మాగాయిటెంక వడ్డించినట్టయితే, వెంటనే మజ్జిగ తెప్పించి అందులో అది ప్రప్రథమాన్నే నానెయ్. ఆపడటం వడ్డించేటప్పుడు దిక్కులుచూస్తూ కూచోక అవి దధిసమేతంగా పడ్డాయో లేదో, సరిగా పడ్డాయో లేదో గమనించు."

అంటే మాతమ్ముడు, "సరిగా పడ్డంవేమిటి? నాకు తెలి యునట్టు చెబుతాంవే అన్నయ్యా!" అన్నాడు.

"సరిగా అంటే సరిసంఖ్యలో, అనగా, రెండు, నాలుగు, ఆరు ఇల్లాపడవలసినవే గాని అవి, బేసిగా దిగకూడదు. అవి కొంతవరకు ముచ్చటించి, వడ్డించేవాళ్ని దగ్గిరికిపిల్చి, చెవులో చెప్పి, "పూర్వాశ్రమం" తెప్పించండి' అని. "పూర్వాశ్రమంఅంటే ఏమిటన్నయా!" అన్నాడు మా వాడు. "ఎంతసత్తెకాలంరా పీది! పూర్వాశ్రమం అంటే కారపుగారె. ఇంకా పెరుగులో పడనప్పుడు అదేగా మరి దాని జన్మ! అవి అందిన వెంటనే మరోవా వడ్డించే వాణ్ణిపిల్చి (మొదట వాడే అయితే దిప్పితగలచ్చు) "నిజస్వరూపం" పట్రమ్మను. అది కారంలేని అసలుగారె. క్షీరాన్నం పట్రాగానే ఎన్నడూ

వడ్డించుకోకు. తెచ్చిన గోకర్ణంలోది చాలా భాగం అయిపో యిన తరువాత, మిగిలిపోయినవుడ్డి సివిస్తర్లో బోర్లించవలెను; అప్పుడే నీకు జీవితప్రాంతగ్రా గంభీర సామగ్రిగకుర్ణించును."

మావాడు—ఒక వేళ పైవి ఆవేళ చెయ్యకపోతే.

నేను—ఏదో ఓటి చెయ్యక మానరు. లడ్డూలు చేస్తా రనుకో. ఏంచేస్తావు?

మావాడు—అమాంతంగా తినెయ్యడమే.

నేను—ఏడిచినట్టే వుంది. అవి ముందు నేతివో నూనెవో చూసుకోవాలి. అందుపట్టుకుత్తాం, అవి చిదిపి వాటిల్లో నెయ్యి వడ్డించుకో, ఆ మిఠాయి నేతిదా, నేతిమీద నెయ్యివుంచదిగి, నేగి లేదు. కాక అది నూనెదా, నెయ్యి కలిసింది గనక వాసన కొడుతుంది, విసర్జించు.

మావాడు—నాకు ఆస్టే నయించదన్న మాట?

నేను—కీతి తెలియునప్పుడు వినరా!

"ఏదైనా తీపినసుకు ప్రత్యేకంగా తినటం పాపం. అది ఎప్పుడూ పకోడీలాంటి కారవునవుతో చెరెనపాయి స్వాహాలాగ లాగవలిసిందే."

మావాడు—ఏమిటా! కారమే ఎక్కువ తినాలని నాఉద్దేశం!

నేను—నీ ఉద్దేశం ఎవడికాళ్ళవాలిరా, ఇందులో ప్రవేశ మేనా లేనివాడివి! కృష్ణుడి ఉద్దేశంరా అదీ! "సుఖం అనగా, తీపేనా! దుఃఖం అంటే కళ్లమ్మట నీళ్లు గనక, కారమేనా? అయితే విను. సుఖదుఃఖేఅనగా తీపికారాలుఱొండున్నూ

అనగా లడ్డూ పకోడీలు రెండున్నూ సమే కృత్వా అనగా రెండు సమరాసులుగా కదేంతో అదంత చొప్పున చేసి, లాభా లాభౌ అనగా లడ్డూలలో ద్రాక్షలు గాని పకోడీలలో ఉల్లిపాయలుగాని లభించినా లభించకపోయినా, జయాజయా నీకు చాలా సయించినా సయించకపోయినా చలి-చక శీకగుణంతో ఉండి, తతఃతరువాత, యుద్ధాయ అనగా లడ్డూపకోడీ లడాయికి యుజ్యస్వ అనగా తయారు కావోయ్ అబ్బాయీ! నైవంపాపం అవాప్స్యసి అనగా ఇల్లాచేస్తే నిన్ను చీమంతైనా పాపం ముట్టుకోదు”—అని.

మాతమ్ముడు—నాకు చాలా చాలా వడ్డించమని అడగడం సిగ్గు అన్నయ్యా!

నేను—అప్పుడు నువ్వు వడ్డించే ఆయనతో, “ఇల్లా ఒక్క కన్ను విసరండి” అని విస్తట్లో వేలుపెట్టి చూపించి, వేలు అల్లానే ఉంచి, తిరిగి పక్కపంక్తిలో ఉన్న ఎల్లయ్యగారితో రాచకార్యం ఉన్నట్టు పెద్దవాక్యం మాట్లాడుతూండు. కావలసినంతా వడ్డయినంతకీగంటు గమనించి, అప్పుడు నువ్వు సరిగ్గా తిరిగి వడ్డించే వాడిమీద కిమాషాగా ఖిన్నుమను. వడ్డన కలన్యాం ఎప్పుడేనా అయితే, ధప్పళం ముక్కలు వరామర్శించు. అంగుకనే అవి పెద్దసైజులో ఉండడం. కీలైనప్పుడల్లా “ రెడ్‌పిల్” చేస్తూండు—అనగా మిరియం. ఒకసారి పచ్చిమిరపకాయ తెప్పించి ఉప్పులో అద్ది కొరకుచుం. ఆ పని నే వక్కలో పచ్చిమిరప ‘రెడ్‌పిల్’ సాల్ట్‌యూస్టు

అంటారు. అల్లానే పప్పు రెడ్ విత్ ధప్పళం! మా ప్రెసిడెంటుగారు
ఇల్లాంటి నూతనదాంపత్యాలు అనేకం కనిపెట్టి ప్రపంచానికి [illegible]
తెలుపుస్తూ ఉంటారు! జిలేబీ విశేషంగా తినేటందుకు వీలు పడడా
నికి వారు జిలేబీ రెడ్ విత్ --మజ్జిగపుల్సు! అని [illegible]
కనిపెట్టారు. అప్పట్టి మరిచిపోయారు. చేతికి చాలకపోతే పట్టు
గుంటే వీలును బట్టి కాళ్ళతో గడ్డాలతో పట్టించను."

సంగతు

(౧) ఒకానొక జైలులో ఉన్న ఒక ముసలిఖైదీ [illegible]
అనుజ్ఞ కోరుతూ ఆఫీసరుకి దరఖాస్తు చేసింది. అనుజ్ఞ రాలే
దు. కొన్నాళ్ళకి ఆఫీసరు [illegible] ఖైదీని
చూడడానికి దరఖాస్తు చేసాడు, అనుజ్ఞ ఇచ్చారు, చూశాడు.
మళ్ళీ కొన్నాళ్ళకి ఆఫీసరు భార్య చూడడానికి అనుజ్ఞకోసం దర
ఖాస్తు చేసింది. అనుజ్ఞ ఇచ్చారుకారు. మన్నోమనసుగాంటా, రెండో
సారివెళ్ళి చూసిన మొగాడు, ఆ! డేట ! వేషం ! సంగతట!

(౨) బొంబాయిలో పగటిచుక్క కనపడిందిట. అది అసలు
చుక్కే! తెల్లారకట్ల వచ్చే చుక్కని చాలామంది ఎరుగరు.
అసలు తెల్లారకట్లవాళ్ళు అసలు చూడరు. ఆచుక్క కాంతికి సీమ
ఉంటుంది. అక్కసాలుకి రెండునెల్లపై చిలుకు అల్లా ప్రకాశిస్తుంది.
ఆ కాలంలో అది సూర్యోదయం తర్వాతగూడా కనిపిస్తుంది. ఈ
వేళ ౧౦ గంటలకి నేచూశాను' అని మా విలేఖరి వ్రాశాడు. పగటి

చుక్కకి ఇంతపట్టింపు ఎందుకన్నాడు ఒక ద్రావకప్రియుడు.

(3) 'లాటీ' అనే జంతువుయొక్క జననాభివృద్ధి క్రమాలు గురించి రిసర్చ్‌చేసి పర్యవసానం తేల్చడానికి ఒక చోట ఒక కమిటీ పెట్టారు, ఆ కమిటీవారికి పొసగక వారు రెండింటికింద చీలిపోయారు. ఒకరు ఇంగ్లీషునా ఒకరు తెలుగునా ఆలోచించారు. ఇంగ్లీషు ఆలోచనపరులు అన్నదేమిటంటే,

లాటీ అనే దాన్లో ఉండుకున్న వస్తుతత్వం కర్ర— అనగా ఇంగ్లీషులో 'ఫుడ్'! ఈ 'వుడ్' ఉన్న ప్రదేశమే లాటీయొక్క జన్మస్థలం. ఈ 'వుడ్' ఎక్కడెక్కడ ఉందంటే—వెడ్జ్‌వుడ్ బెన్ను అనే పేరుగల ఇండియామంత్రిలోనూ, H. E. ఎడ్వర్డు ఫ్రెడరిక్ లిండ్లేవుడ్ అనే స్వంత పేరుగల రాజప్రతినిధిలోనూ, H. E. బర్డు వుడ్— అనే పేరుగల్గి వెళ్ళిపోయిన ప్రధాన సేనానిలోనూ, ఉంది. ఆమాటకొస్తే H. E. చెట్ వోడ్ అనే పేరుగల ప్రస్తుతప్రధానసేనాని పేరులోకూడా చాలాభాగం ఉంది.

ఇక తెలుగు కమిటీవారిలో కొందరు చెప్పిందేమిటంటే, అలా ఇలా కాకుండా సిసలైన తెలుగు "లా" అనేదానికి "టీ" పార్టీ పరమైై వస్తుడు, ప్రయోగరీత్యా 'లాటీ' సిద్ధిస్తుంది —అని.

మరికొందరు అది అసలు 'లాతీ' గాని 'లాటీ' కాదన్నారు. అసగా లా=లాఅనేది, తీ=తీశెయ్ అని. అంటే నీ లా తీశెయ్‌ వా లా తీస్కో అని అన్వయించారు.

(४) ఒకమునిసిపాలిటీలో ఉండే చాలానూతుల్లో మూడు

నాలుగుమాత్రమే అదృష్టంకొద్దీ బాగుపడ్డాయి. ఎందుచేతంటే వాటిల్లో మనుష్యులు పడి చచ్చిపోడం మూలాన్ని సిబ్బ తోడించేసి, బురదా, మరి లోగడ పడిపోయినవాళ్ళ ఎముకలూ వగైరాలు పైకి లాగించెయ్యడంచేత. తక్కిన వాటిల్లోకూడా ఎప్పుడు మనుష్యులు పడుదురా, ఎప్పుడు అవి బాగు చేయించి పుణ్యం కట్టుకుందామా అని మునిసిపాలిటీవారు శక్తివంచన లేకుండా నిరీక్షిస్తున్నారు. పురుషుల్ని తీసెయ్యండి, స్త్రీలైనా నడుం కట్టి ముందుకి అంగవెయ్యరా అని వారి ఆశ.

(౫) ఓ పట్టాన్ని ఏ ఉద్యోగమూ కాని కొన్నైనాలో, చాలామందికి, అయాచితంగా, వర్ణవివక్షతలు లేకుండా, అర్ర యింపులూ, సిఫారసులూ, లంచాలూ లేకుండా అవడం గొప్ప శుభసూచన. ఏవీ అంటే, మన సెన్సస్ ఉద్యోగాలు. కొందరు, ఇంగ్లీషు తిన్నగా రాక పోయినా, 'జనాభాలెక్కలు' అని వాడితే తేలికగా ఉంటుందని, ఏ తప్పుడుగానో ఇంగ్లీషే వాడుతూంటారు. 'మీకు సెన్సస్ ఉన్నాయిటండీ?' అని కొందర్ని అడుగుతూంటే అవతలవారు 'లేవండీ' అంటూండడం విని పిస్తూంటుంది.

(౬) ఆర్. టి. సి. (R. T. C.) యొక్క (అనగా రాజ మండ్రి ట్రైనింగు కాలేజీ కాదు, రౌండు టేబిల్ కాన్ఫరెన్సు) ధోరణి చూస్తే అది మాంచి రసకందాయపట్టులోనే జరిగింది. ఆ రసంయొక్క వయినం :—అక్కడికి స్త్రీలనికూడా పిలవడం, అదొకశృంగారం. ఒకళ్లు వెడతారనుకున్నది మరొకళ్ళు

వెళ్ళటం హాస్యం. ఒక అఖండుడు మరణించడం కరుణం. ఇండియాకి ఇంకా ఏమిచ్చారో తెలియకుండానే, అంతా ఇచ్చేసేవా అని మేక్డొనాల్డుగారిని చర్చిల్‌కంపెనీవారు కోప్పడడం, రౌద్రం. ఇంగ్లండులో ఇప్పుడు లేబరైట్లు చేస్తూన్న ప్రయత్నం వీరం. ఆ సమయంలోనే, కర్మవశాత్తూ కొందరు తీసుకుంటూన్న చర్యలు భయానకం. ప్రజల్లో కొందరిస్థితి బీభత్సం. సైమన్‌జట్టు వారి పంచాంగం మూలపడేశాం అని పైకి అని అందులో చెప్పిన ప్రకారమే క్రియలు జరపడం, అద్భుతం. వేరుపడించీ ఇండియాలో కోరుతూన్నదీ, ప్రస్తుతం ఇంగ్లండు నించి వారు కోరుతూన్నదీ శాంతం.

(౨) ఓ పెద్దమనిషి ఓ అబ్బాయికి ఓ పెళ్ళిసంబంధం తప్పించెయ్యాలని బయలుదేరి, వాణ్ణి నిరసిస్తూ, పిల్ల నివ్వదల్చిన ఆసామీదగ్గిర ఇల్లా అన్నాడట :—

ఆయ్యా! మీరు పిల్ల నివ్వదల్చిన వాడికి 'మెరామాలాఖులా' అనేపాటకూడా రాదు. వాడు గయోపాఖ్యానం ఎరగడు. వాడు తెలుగు క్లాసులోకూడా అల్లరి చెయ్యలేడు. వాడు ముందు ముందుకి మేష్టరీట్రైనింగుకేనా పనికిరాడు. అతణ్ణి రౌండుటేబిల్ కాన్ఫరెన్సుకేనా పంపడానికి వీల్లేదు, చివరికి.

(౩) ప్రస్తుతం ట్రేడ్‌డిప్రెషన్‌లో ఉన్నాం, అనగా వర్తక మాంద్యం, అంటే డబ్బుకాటకం. దేనికైనా సరే సమాధానాలు చెప్పి పారెయ్యడానికి ఇది ఓ పెద్ద కారణాంకింద ఏర్పడింది. ఈమధ్య ఓ కుర్రాణ్ణి "ఏం అబ్బాయి, లేట్‌గా వచ్చా

వేం?" అని మేష్టరు అడిగితే, "ఏం లేదండి. గ్రేట్ డిప్రెషన్ గదా!" అన్నాట్ట. మేష్టరు "అప్రస్తుతంగా మాట్లాడక సరియైన సమాధానం చెప్పు!" అన్నాడట. అంటే కుర్రాడు, "నిజమేనండీ, సార్! ఇదివరకు చేతులో డబ్బాడుతూంటే జట్కామీద వచ్చేవాణ్ణి, ఈవేళ నడిచివచ్చాను, లేటయింది" అన్నాట్ట! తనరాబడినిబట్టి చూసి, "డబ్బు కాటకంవల్ల రోగాలు తగ్గిపోయినాయి" అన్నాడు ఓ డాక్టరు. "రోగాల సంఖ్య తగ్గలేదూ! డబ్బుకాటకంవల్ల రోగాలు ఇంటిదగ్గిరే కుదిరి పోతున్నాయి" అని వారి స్నేహితు డన్నాడు. దీనికి కారణం, పదణాలవెండి మాత్రమే గల మన రూపాయే అని కొందరంటారు. కొందరు, అసలు ఈ తెగులు ప్రపంచానికే వచ్చింది, ఇండియాకిమాత్రమే కాదన్నారు. కొందరికి ఈ సంగతి ఇల్లా వస్తుందని అయిదేళ్ళక్రిందటే తెలుసుట, మనతో చెప్పారట, మనం వినిపించుకోలేదు. ఏమైతేం! వస్తువు ఉన్నవాడికొట్టో మట్టి, ఈ మధ్య ఓ ఆయన క్షౌరం చేయించుకుని మంగలాడికి పదహారు కొబ్బరికాయలు ఇచ్చాడు. ఋణదాతలు ఋణస్థుల్ని నిక్కచ్చి చేస్తున్నారు. అందుచేత ప్రస్తుతం అన్నీ చవక అయినట్లే దివాలాలుకూడా చవక అయినాయి. ఇదివరలో కొన్నిసి వేలకే దివాలాలు గాని, ఇప్పుడు కొన్ని కొన్ని సందలకే. టంకణాలల్లో రూపాయలు కొట్టించి దేశంమీద చిమ్మిస్తే డబ్బు జబ్బు కుదురుతుంది అని ఓ కాయన అన్నాడు. కొందరు,

చూస్తూంటేసరి, ధరలు వాటంతట అవే పెరుగుతాయి అన్నారు. అని "ధర తగ్గుట హెచ్చుకొరకే" అనేది ప్రమాణంగా ఇచ్చారు.

(౯) ఆంధ్రా యూనివర్సిటీ స్థలనిర్ణయం రెండింటితో బయల్దేరి, మూడు మీాంచి నాలుగుల్లోకి వెళ్ళింది. నాయకత్వానికి పోటీ ఇద్దరితో మాత్రమే బయల్దేరింది. ఇదికూడా మూగ్గుర్లోకి వెళ్ళిందా, నలుగుర్లోనూ పడిం దన్నమాటే!

(౧౦) ఒక పల్లెటూరి శాస్త్రుల్లుగారు, పట్నవాసపు చుట్టంతో మాట్లాడుతూ :—

శా—చూడండి! శారదాభిల్లునుగారు కులాసాగా ఉన్నట్టా?

చుట్టం—ఆ. ఏం?

శా—ఆయనది మహాగొప్ప ముందుచూపు.

చు—ఏం! ఎల్లా కనిపెట్టారు!

శా—ఆయన అప్పుడు శాసనం చెయించకపోతే, అన్ని పెళ్ళిళ్లు అప్పుడు జరిగి ఉండవు. అప్పుడు గనక జరిగి ఉండకపోతే, ఇప్పుడు, డబ్బుకాటకం మూలాన్ని అసలే జరక్కపోను.

చు—చిత్రం. ఏమిటి సెలవు?

శా—ఆయన గట్టివాడే!

చు—తమరి అనుగ్రహం!

(౧౧) ఇండియాలో డబ్బు కాటకం గురించి ఆలోచించి, సలహా చెప్పడానికి "సాల్టరు" దొరగారు వచ్చారు. ఇంతమంది

ఉండగా 'సాల్టరు' వారే ఎందుకు వచ్చారంటే : ప్రశిల్లో తగాదా ప్రారంభం "సాల్టు" తో అయింది గనక ప్రభుత్వం వారు ఓ డిగ్రీ పైన ఉండడానికి "సాల్టరు" గారిని పిలిపించాడు.

(౧౨) షణ్ముఖం అనే ఆయనకి ఈమధ్య లాఠీ దెబ్బలు తగిలాయిట. అతనిమీద పోలీసువారు అక్రమ సంఘం (అన్ లాఫుల్ ఎస్సెంబ్లీ) నేరం మోపారట. అతడొక్కడే ఉన్నాడని పోలీసువారు కూడా ఒప్పుకున్నా, అతని పేరులో అయిదుకంటె ఎక్కువ ఉంది గనక అతనిమీద ఆ కేసు పెట్టవలసొచ్చిందని సెలవిచ్చారట.

విద్యార్థుల ఏకాంతపు రిమార్కులు

కొంతకాలం కింద ఒక వేసంగిలో ఆంధ్రదేశపు కాలేజి విద్యార్థుల సమావేశం మహాపురంలో జరిగింది. ఒక పెద్దభవనం బనకి మాట్లాడి దానిచుట్టూ పందిళ్లు వేశారు. చాలమంది విచ్చేశారు. ఉన్నతాదర్శాలతో భోజనవసతి ఏర్పాటైంది. అప్పెండిస్సుల నిర్మూలం గురించీ, పరీక్షల నాశనం గురించీ, నాసిరకపు మేష్టర్లని తీసెయ్యడం గురించీ, తీవ్రమైన తీర్మానాలు ఆమోదింపబడి గ్రంథస్థం చెయ్యబడ్డాయి. రాత్రిళ్ళప్పుడు పందెళ్ళక్రింద చాపలేసుకుని విద్యార్థులు గుంపులు గుంపులుగా చేరి ఇష్టాగోష్ఠి మాట్లాడుకుని పడుకుంటూ ఉండేవారట. మా సన్నిహితుడైన ఒకవిద్యార్థి ఆ సయినాలు యావత్తూ

చెప్పిన మాటట మాకు తెలిసింది. కొందరు అశ్లీలాలేమాట్లా డుకునే వారుట. అవి మినహాయించేశాం. కొందరు నిందా వాక్యాలే అంటారుట. అవీ విడిచిపెట్టాం. ఒకచోట మాత్రం చదువు గురించే ముచ్చటిస్తూ, అధ్యాపకుల ప్రత్యేకత్వాలు స్థాపించే లక్షణాలు చెప్పుకుంటున్నారట. అధ్యాపకుల్లో ఎవరూ అప్పుడు అక్కడ లేకపోవడంవల్ల ప్రతీ వాడూ దాపరికం లేకుండా మనస్సులో ఉన్నది అనేశాడుట. వాళ్ళు తమ సంభాషణాల్లో యథాబాలాభంగా ప్రయోగిస్తూండేటన్ని ఇంగ్లీషు ముక్కలు ప్రయోగించకుండా ఆ భావాలు మాత్రం గమనిస్తే, ఈ క్రిందివిధానంగా ఉంటాయి :—

ఒకడు—హరిఃఓం అని ప్రిన్సిపాల్తో మొదలెడదాం.

రెం—నిజమేనండీ. మా ప్రిన్సిపాలు గవర్నరులా ఉంటాడు.

మూ—సరె! మా ప్రిన్సిపాలు మట్టివిఘ్నేశ్వరుడులా ఉంటాడు. ప్రిన్సిపాలు వద్దు పెద్దవద్దూ! ఆ వస్తు చివరకి అట్టే పెట్టి ముందు కదంబి కొట్టేద్దాం.

నా—ఛా ఫిలాసఫీ మేష్టరూ......

రెం—ఇంకా ఇల్లేనా ఆలకించకుండా మొదట్లోనే శుభమల్లా ఫిలాసఫీ ఏమిటట్రా! కొంచెం శాంతించి వ్యవహరించు. అసలు ఫిలాసఫీ ఓ గ్రూపేనా పులిహోరా ఒక పిండివంటేనా! చివర చివరకి ఫిలాసఫీ!

నా—మీకు ప్రతీదీ నిలువునా చీరి అడ్డంగా నరికేలా ఉన్నారే! మీరే కానీండి,

రె.—మా సైన్సుమేష్టరు బి. యే. ప్రెసిడెన్సీ ఫస్టు. అనగా ఎం. యే.! ఆచరణభాగంలో ఆయన సున్న. ఆయన అరచేతులు అరిగి ఉన్నాయి. ఆయనకి మిఠాయి ఉండలు ఇష్టం. ఉండ పళంగా నోట్లో వేసుకుని నొక్కడం ఆయనకి అలవాటు. తద్వారా, ఆయన, [illegible] గురించి ఏదో ఒక విశేషం కనిపెట్టాడు. అందుకు ఓ కంపెనీ వాళ్ళు ఆయనకి ఓ పాతిక వేలు పారేశారు.

అ—మా వాడూ వచ్చి ఒక పుస్తకం తీసి తెగ చదువుతాడు. నోటంట వేరే స్వంతమాట ఊడిపడదు. క్లాసుకేసి చూస్తే ఆయనకి భయం, బోర్డుకేసి తిరిగి ఉన్నప్పుడు ధైర్యం.

ఆ—మా వాడికి తెలుగు రాకపోవడంవల్ల ఎవడైనా తెలుగుని మాట్లాడితే తన్ను తిట్టడంఅనుకుని ఫైన్ తగిలించేస్తాడు. సైన్సుడిపాజిటు కిందకట్టిన మూడు రూపాయిల ధరావతూ మొదటి మాసంలోనే చాలామందికి ఆఖరు.

మొ—మా సైన్సుమేష్టరు ప్రైవేటుక్లాసులు. తను బాధపడి ఇంకోళ్ళ బాధపెడితేగాని ఆయనకి తోచదు! ఒక్కొక్క ఘట్టంలో చెబుతూన్న అంశం కుర్రాళ్ళకి తెలియదు. ఆయనకీ తెలియదు. ఏమన్నా అంటే 'నాకు పుస్తకం కంఠతా వచ్చును. రాసినవాడికి కూడా ఇంతకంటె తెలియదని చెప్పకపోయిస్తాను' అంటాడు.

మూ—మా మేష్టరు సాధారణంగా క్లాసుకి రాడు. వర్జా పాఠం చెబుతున్నా చుట్టకాల్చడం మానడు. అయితేం, కొన్ని వారాల్లో మామూలువాళ్లు చెప్పేవిషయం అంతా ఒక్క లెక్చర్లోనే మళ్ళీ చూడక్కర్లేకుండా చెప్పేస్తాడు.

అ—మా వాడికి ఆట్టేపనుకులేదు. ఉన్నదిమాత్రం అంత అద్భుతంగా ఎవ్వడూ చెప్పలేడు. ప్రాక్టికల్ లో వస్తువులు మాత్రం స్వంతాస్తిలా చూసుకుని నల్లకూసంత రాలుస్తూ ఉంటాడు.

ఆ—మా మేష్టర్ని ఈమధ్య బదలాయించేశారు. వెంటనే మాకు శాస్త్రపాఠాలు సుగమం కావడం ప్రారంభించాయి.

నా—మా లెఖ్ఖల మేష్టరు చదరంగంలో ఘట్టు. అట్టాం టెన్ను తణిఖీచెయ్యాడు. కుఱ్రాళ్ళకి లెక్క ప్రయత్నించ డానికి యిచ్చి ఆకాస్త వ్యవధిలోనే సరికొత్త ఇంగ్లీషునవల చదువుతూంటాడు. అతను వేసినలెక్క రాకపోవడం ఎవ్వరూ ఎరగరు. ఏదేనా చిక్కు లెక్క అంతగాగాని పీచీపెడితే ఒక్క పొడుంవట్టు పీల్చేసరికి ఆన్సరు ఊడి పడిందన్న మాటే!

ఏ—మా మేష్టరు బుక్కులో లెఖ్ఖలు నాలుగు బాగా రుక్కేసుగువస్తాడు. అందులో వోటి నిమ్మాణంగా బోర్డు మీద రాయబోతూండే సమయానికిగాని ఎవడేనా కాస్త దగ్గితేసరి, అది చెయ్యడపుపద్ధతి కాస్తా మరచిపోతాడో

కర్మమో, కోప్పడి, ఆ కుర్రాణ్ణి ఇంటికి పొమ్మంటాడు. అంచేత ఎవడేనా కుర్రాడు ఇంటికి పోవాలంటే దగ్గితే సరి.

ఐదు—మా మేష్టరు తనుచెప్పే లెఖ్ఖ ఏ పేజీలో ఉందో ఆ పేజీలో వేలో పుస్తకం పట్టుకుని వస్తాడు. రేఖాగణితంలో బొమ్మ లెయ్యడానికి పుస్తకం బల్లమీద బోర్లిస్తాడు. బోర్లించకుండా మామూలుగా పెడితే గాలికి పేజీలు తారుమారైతే మళ్ళీ పట్టుకోడం కష్టం. బొమ్మవేస్తాడు. ఎవడేనా 'నాకు తెలియడం లేదండీ' అంటే 'నాకూ తెలియడం లేదోయ్, చిత్రంగా లేదూ! మాగొప్ప లెఖ్ఖ!' అంటాడు. ఆ బొమ్మలో ఎవడేగీతలు ప్రతిపాదిస్తే ఆగీతలు గీస్తాడు. మొత్తంమీద, బొమ్మ, పచ్చీసుగళ్ళలా తయారై గంట ఆఖరవుతుంది. కాని, ఏది ముఖ్యం అంటాడో అదే ప్రశ్న పరీక్షలో వచ్చి తీరుతుంది.

ఆరు—మా వాడు మన్మథ విగ్రహం. ఇంగ్లీషు మాట్లాడ్డం గంటకి 60 మైళ్ళరేటు. వస్తూనే, పుస్తకంలో ఏదో పేజీ తియ్యమని, ఒకటో లెఖ్ఖ చప్పరించి, రెండోది చూడమని, మూడోది తను నోటంట అంటూ నాలుగోది బోర్డుమీద వేసి అయిదో లెఖ్ఖ ఆధారంవల్ల, ఆరో లెఖ్ఖ ఆన్సరు నోటిని చెప్పమంటాడు. కుర్రాడు ఏడవాలి. లెఖ్ఖలమాట అలావుణ్ణే గాని, మనిషీ మాటా చాలు, కడుపు నింపుతుంది.

ఏడు—మా లెఖ్ఖల మేష్టరు—వండు, ఆగ్ని, పొట్టి విగ్రహం.

పిలిఁదక ! వికారంగా పుట్టినా అందగా ఉండే తలపాగా !
ఇంగ్లీషు మాట్లాడ్డం నేర్చుగోడానికి దొర్లు ఆయన్ని ఆశ్రయిం
చాలి. అంతగుచ్చుగునే చూపు ఎక్కడా ఉండదు సింహం
చూపు! పాఠం తయారీలేని రకాలకి గంటంతా శలనంపే.
ఓ గంటఆయన చెప్పడం వింటే ఆరుగంటలు విడిగా ఇంటిదగ్గిర
కూచుంటేగాని విన్న సంగతులు తెలివిగలవాడుకూడా
హరాయించుగోలేడు. తొణకడు. తిడుతూన్నా దీవిస్తూన్నా
మొఖంలో మార్పు ఉండదు. ప్రజ్ఞ అమోఘం. శాస్త్రం
ఆయనకి హృస్త్రవిలి. హృదయం నవనీతం. తూలనాడ్డం
ఎరగడు. కాని చంపేస్తాడని అందరికీ భయమే. బ్రహ్మరుద్రుల్ని
లక్ష్య పెట్టడు.

మా—మాహిస్టరీ మేష్టరు దొరలాగ టీక్ గా ఉంటారు.
దొరసాన్ల సరసనికూచుంటే ఆయన్ని దొరే అనుకోవాలి గాని
గత్యంతరంలేదు. ఆయన ఇంగ్లీషు ఎం. యే. కి అయిదుసార్లుకట్టి
ఫైలై విసిగెత్తి చివరకి హిస్టరీకి కట్టి లటక్ మని పాసయా
రట. పెదిమి కదలకుండా మంచి ముత్యాలు రాల్చినట్టు
పదాలు దొర్లిస్తూ, హిస్టరీ వృత్తాంతం ఈమణ్యాన్నక్రమూ లేని
అఖండవాక్యాలు అనేస్తాడు.

ఇంకొకటి—మా మేష్టరు, కర్మనశ ! నోట్సునోట్సు నోట్సు
వాటికి అంతూ ఆఖరూ లేదు—ఒక్కొక్కప్పుడు దారీ తెన్నూ
ఉండదు. ఇక్కడికి ఆయనవన్నీ రెండు బుక్కులు అయి
నాయి, ఇంకా ఎన్నిపడతాయో తెలియదు. చాలా పుస్తకాలు·

తణిఖీచేసి, తను ఓ పెద్ద బైండుబుక్కులో నోట్సు రాసు
కున్నారు. అందులో ప్రతీరోజూ లెక్చరు ఆఖరు కాగానే (లెక్చ
రంటే డిక్టేషనే—ఆయన డిక్టేటరే!) ఆ తారీఖేసి సంతకంచేసు
కునేవాడు, నిరుడు ఆ తారీఖున సంతకం ఎక్కడుందో, ఈ యేడు
కూడా సరిగా అక్కడికే అయి అక్కడే సంతకం పడాలి. ఎక్క
డేనా నిరుడు చమత్కరిస్తే, ఈ యేడుకూడా అక్కడే చమత్క
రించడం కూడా నోట్సే! లేకపోతే నాలిక తెంపుకునేవాడు.
ఓమాటు మాకు రాతింటే రోతపుట్టి ఆయన తాలూకు పెద్ద
బైండులాగేసి దాచేశాం. దాంతో మాకు వారం రోజులు
సెలవొచ్చింది.

నా—మా మేష్టరు పిడుగు! దేశాన్నిబట్టి చరిత్ర చెప్పి
ఊరుకోక, కాలాన్నిబట్టి చెప్పేస్తాడు. ప్రతీపాఠం కుర్రాళ్ళకి
కంఠపాఠమే. బడుద్ధాయిల్ని దుమ్ముదులిపేస్తాడు.

అయి—మా హిస్టరీమేష్టరు ప్రిన్సిపాల్ని ఠకాయిస్తుం
టాడు. ఓమాటు ప్రిన్సిపాలు వెళ్ళి ఏదో క్లాసుకి ఆయన్ని
అటెండెన్సు వెయ్యమన్నాడు. ఈయన 'అది నా పనికాదు'
అని పక్కకి తిరిగి జవాబు చెప్పాడు. [illegible] రోజూ ప్రిన్సి
పాల్కి పోలీసులలాగ అనవసరంగా ప్రతీచోటా గుడ్ మార్నింగ్
పెడుతూంటారు. ప్రిన్సిపల్ ఓసారి మా మేష్టరు దగ్గిర కెళ్ళి
నడుంవంచి తను ముందు 'గుడ్ మార్నింగ్' అన్నాడు. తరవాత
రోజున ప్రిన్సిపాలు బండీమీద వస్తూంటే, ఈయన వెళ్ళి,
ప్రిన్సిపాల్ని పేరెట్టి పిల్చి, నేలమీద చెయ్యి ఆనుకుని గుడ్

మార్చింగుపెట్టి, ఒకటి, రెండు, మూడు (అన్నట్టు అభినయించి) 'చాలా? తృప్తి అయిందా? ఇదేనా నమస్కారం పెట్టేరీతి!' అన్నాడు. దాంతోమరి ప్రిన్సిపల్ ఆగిపోయారు.

మూ—మా ఇంగ్లీషుమేష్టరు వచ్చేసరికి సాధారణంగా దబదబశబ్దం జరుగుతుంది. అప్పుడెప్పు వెయ్యాగానే కుర్రాళ్లు కిటికీల్లోంచి దూకి పాకి జారి సర్కస్లో కాళ్లూచేతులూ అవతల పడిపోతారు. నేనోసాటు, ఆయన తనపాఠం మొదలెట్టిం తరవాత, 'నేను ఒకసారి బయటికి వెళ్ళాలండి' అన్నాను. ఆయన సరే అన్నారు. నేను ఆ రోజుకి మళ్ళీ రాలేదు. మర్నాడు 'నువ్వు మళ్ళీ రాన్నా రాలేదే!' అని రాగానే అడిగాడు. నేను మళ్ళీ వస్తానని చెప్పలేదు అనేసి కూర్చేశాను.

నా—మా యింగ్లీషుమేష్టరు వాక్కు మంచినీళ్ళప్రవాహం. నాలుగు గంటలు [illegible] బ్రహ్మాండంవాడు. ఒక్క ముక్క బోధపడదు.

ఆ—మా మేష్టరు ఉత్సాహ[illegible]. ఇంగ్లీషు ఏమీ బాగుండదు. అభిమాన పదాలన్నీ [illegible]. మాట్లాడుతూంటే కూడా ఆయనకి స్పెల్లింగు తప్పులే. చాలా కొంచెమే రానుగోమంటాడు, అది బంగారమే.

రెం—మా మేష్టరు అతిపండితులు. చాలాసుస్తీ. వాక్యం పూర్తి అయేసరికి కర్త మరిచిపోతాం. అసలు ఒకవాక్యం పూర్తిచేసేలోపల ఉమ్మొయ్యడం తప్ప కడం పనులన్నీ వారి తలో చేసేస్తాడు. డబ్బెభ్రప్రశ్నలు పరీక్షముందు, ఆప్పర్లతో

సహా మాచేత రాయిస్తాడు. అవి తప్పకుండా పరీక్షలో సిద్ధం అవుతాయి. కాని, ఆ సంగతి పరీక్ష తర్వాత గాని తెలుస్తూండదు.

నా— మాకు ఇంకో మేష్టరున్నాడు. ఆయన సహస్రాక్షుడు. ఆ సంగతి నాకు తెలియక నేను ఓనాడు ఆయన పాఠం మొదలెట్టగానే వెళ్ళిపోతానని అభినయించాను. అతను, 'ఆ అభినయం ఏమిటి?' అన్నాడు. లెక్చరుకి [illegible] రావడం ఎందుకని అల్లా చేశానన్నాను. ఆయనకి కోపం వచ్చింది. మర్నాడు క్లాసులో మా గది తలుపు గాలికి కొట్టుకుంటూంటే ఆయన దాన్ని బిగించమని నాకు పని చెప్పాడు. ఫ్యాన్‌తో చెప్పండి అన్నాను నేను. 'నిన్ను [illegible] ఒక్క కలంగీటుతో, తెలుసునా? నీకు పేపరిచ్చేది నేను!' అన్నాడాయన. దాంతోటి నేను ఆ తలుపు బిగించి రావడమే కాకుండా గదిలోని అన్నీకూడా చూసొచ్చాను, ఎందుకేనా మంచిదని.

అ.— మా ఇంగ్లీషు మేష్టరు భాష ఆంగ్లసారస్వతంలోకల్లా నిగ్గు.

ఆరు— మా మేష్టరికి నేనోసారి బైబిలూ పూతరేకులూ బహుమతీ తీసిగెళ్ళేసరికి తరుంకొచ్చాడు.

మొద— మా ఇంగ్లీషు మేష్టరు ఇంగ్లీషు లెక్చరంతా తెలుగునే కానిస్తాడు. ఆయన ఇంగ్లీషు మాట్లాడుతూంటే తెలుగులా ఉంటుంది, తెలుగు మాట్లాడుతూంటే ఇంగ్లీషులా ఉంటుంది. ముఖం ఒక గ్రంథం, నాలిక ఒక ఘంటం

అన్నంత గ్రాంథికభాష ఆయనకిష్టం. కుర్రాళ్ళని అప్పు డప్పుడు మందలిస్తూంటాడు. 'మీ నాన్న పంపిన మనీ అల్లా ఎందుకు బరన్ చేస్తావ్ అబ్బాయి!' అన్నాడు ఓ కుర్రాణ్ణి. 'మనీ ఆక్సైడ్ అనే భస్మం తయారు చెయ్యా డానికంటే' అన్నాడు వాడు. 'ఇందులో ఉన్నాయి మన తెలివి తేటలు. ప్రిన్సిపల్ నేటివ్ అయినంత మాత్రాన్ని నువ్వు లెక్చరర్లని ధిక్కరించడం పనికిరాదు' అన్నాడు. ఇంగ్లీషునాటకం బోధించే సమయంలో ఎక్కడేనా గొప్ప వాక్యాలు వచ్చినప్పుడు ఆయన ఆ వాక్యాలు దొరక పుచ్చుకు. వ్యాఖ్యానం చెయ్యలేక, ఆ వాక్యాలు చదవడం మాత్రం చదివి సులోచనాలుతీసి బల్లమీద పారేసి 'అద్భుతమైన భావాలు, అద్భుతమైన ఆలోచన! మరి తరవాతి పంక్తులు చూద్దాం' అని ముందుపంక్తులు చదువుకు పోయేవాడు.

౭౦— మా తెలుగుమేష్టరికి ప్రిన్సిపల్ అంటే హడల్! ఆయన రాగానే కుర్రాళ్ళు తలుపులు వేసేస్తారు. కుర్రాళ్ళని రాక్షసుల్లా హూంకరిస్తూ పిల్చుకుంటె గోలగా మాట్లాడే వాడు.

౭౧— మా మేష్టరు అయిదు నిమిషాలు పాఠం చెప్పి ఆఖరిఘంటలో తను రాసినపుస్తకం దగ్గరికి వస్తారు. ఆయన రాసిందికూడా అదో కథే. ఎవడో ఒకడు అందులో పద్యం ఒకటి తీసి దాని అర్థం తెలియ చెప్పమని ఆయన్ని

ప్రార్థిస్తాడు—బతికున్న వాళ్ళలో ఎవరికీ తెలియకుండా. ఆయన సగంచెప్పి, 'అప్పుడు దేవి వ్రాయించినది. వ్రాసి నాను. ఇప్పుడన్ననో !' అనేస్తాడు. ఆయన పేపరు దిద్దితే అంతా ప్యాసే. ఓసారి ప్రిన్సిపాల్ 'పరీక్షంటూ పెట్టిం తరవాత నూటికి కనీసం పదైనా ఫేలవద్దా !' అన్నాట్ట. అక్కణ్ణించి ఆయన పేపర్లు దిద్దేటప్పుడు పదోది, ఇరవై యోది, ఇల్లాగ్గా ఫేలుచెయ్యడం ప్రారంభించాడు. అందుకని, కుర్రాళ్ళు వారింటికెళ్ళి తమ పేపర్లు పదీ ఇరవై యీ ఇల్లాంటిస్థలాల్లో లేకుండా ఆయనచేతే సర్దించుతారు.

మూ— మా మేష్టరు ఒక్కొక్కడికి తెలుగులో 89·9 మార్కులేసి పరీక్షకి కట్టకుండా ఆపుచేయిస్తాడు. ఆకాస్త . వెయ్యండీ పరీక్షకి కట్టేస్తానూ అని కుర్రాడు అడిగితే, 'నువ్వు తక్కిన ·1 కీ అనర్హుడవు' అంటాడు.

నా— మా తెలుగు మేష్టరు తిట్టి చంపుతాడు. పైగా పేపరిస్తాడు. మాట్లాడితే ప్రమాదం. ఏ కవినీ ఒప్పుగోక ప్రతీదీ నేల్కొట్టి కొడతాడు.

ఆ—మా మేష్టరేమిటో తెలుసునా ? సాయంత్రం వెళ్ళి అట్టెండెన్సు వెయ్యమంటే, 'ఊళ్ళో ఉన్నావ్ గా, నీ కెందుకీ శ్రమా ! కాకిచేత కబురంపితే వేసెయ్యను టోయ్ !' అంటాడు.

ఆరు— విూ పుణ్యంగనకా ! మా మేష్టరు దేన్ని

గురించి ఏమీ వినాలని అనుమానపడ్డా అందుకే అప్పుడప్పు
డు కత్తిరిస్తాను, [illegible] పరిచ్చి వదిలేసి గోకేస్తాను.

ఒక——ఉపన్యాసదిన కన్నా రుగనక, మరి ఫిలాసఫీ. మా
మేష్టరు [illegible] కూచుని, కుర్చీ అంచుమీద మెడ
పెట్టి, అద్భుతమైన శైలిలో, [illegible] ఉండే అంగీ
కట్టి [illegible], వినేవాళ్ళకే [illegible] అది తెలు
స్తుంది [illegible] సుబోధకంగా, ఏకది విడగొట్టి
చెప్తుంటే, ఆయన దగ్గిర పనడా లేగాని రాసుగోడాలు చెప్పరు.
సంగీతం [illegible] ంచిపెట్టాలూ లేవ్వరు. కడంవిషయాల వాళ్ళు
'మేం ఫిలాసఫీమేనా తీసుకున్నాం కాదుగదా, ఈ పన్న
వినడం [illegible] కేం!' అని బాధపడుతూంటారు. మా ప్రిన్సి
పాల్సు !

రెం——మా ప్రిన్సిపాల్‌కి ఏమీ పక్కన్లేదు. ఇల్లూ కాలేజీయే
ఆయనలోకం, సెలవు సాధారణంగా యివ్వడు.

మూ——మా ప్రిన్సిపాల్ ఏక ఆటలు.

నా——మా ప్రిన్సిపాల్ కొంచెం టెన్నిసు ఆడతాడు.
కాని, టెన్నిస్ బాగా ఆడే కుర్రాళ్ళని చూస్తే కోపం.
డైరెక్టరువచ్చి ఓసారి టెన్నిసు ఆడదాం అన్నారు.
నేనూ డైరెక్టరు ఓవేపూ, మా ప్రిన్సిపాలూ ఇంకో
మేష్టరూ అవతలవేపూ ! తప్పనిసరివల్ల మా ప్రిన్సిపాల్
వచ్చినప్పుడు ఆడనిచ్చాడు. నేను ఒక్కస్మాష్ ఉడ్చి
కొట్టాను. అది ప్రిన్సిపాల్కి తగల్లేదుకాని, అది ఆయన

తియ్యబోయి పడ్డాడు. కాలు రాచుకుపోయింది. నేను అది పొగరుతో కొట్టానుట, మర్నాడు నా ఫ్రీస్కాలర్‌షిప్పు ఊడదీసేశాడు.

అ—మా ప్రిన్సిపాల్‌కి అన్నీ కావాలి. కలకలలాడుతూంటే తీరిపోనా! నిత్యమూ కోడంటికం యాగీటా! ఎప్పుడూ పరీక్షు గోలా, మార్కుల రోదనమున్నా! సున్నావస్తే పూజ్యాడంటాడు, కటాకటీగా మార్కులొస్తే ఇటూ అటూ కాని గబ్బిలం అంటాడు, బాగావస్తే 'ఇంకా బాగా వస్తాయనుకున్నాను, నీకు పొగరు' అంటాడు. ఏమిఅన్నా అనకపోయినా పైనే నాటకపు రేట్లలాగ ఫైన్ రేట్లు కట్టేసి ఉంటాయి. పైగా 'సమయానుకూలముగా రేట్లు హెచ్చింపబడును.' నేను వెళ్ళిన కొత్తరికం క్లాసులో ఆయన నన్ను ఏదో ప్రశ్న అడిగాడు. ఏదో పెద్దవాడు ప్రశ్న అడిగాడు. కాస్త పెద్దమాటతో సమాధానం చెబితే దర్జాగా ఉంటుంది, పై పెచ్చు క్లాసులో కడంవాళ్ళకి నాయందు కొంత భయమేనా ఉంటుంది, అనుకుని, 'రెండజ్ వుజ్' అనేమాట నా ఆన్సరులో దొర్లించాను. అది 'రెండేవూ' అని పలకాలట, నాకు ఉచ్చారణలో రెండుతప్పులు వచ్చాయిట, అందుకని నాకు రెండురూపాయలు వొడ్డించాడు. ఆ జరిమానా రశీదు మర్నాడు చూపెట్టమన్నాడు. మర్నాటికి ఆదికాంచెం చిరుగుపట్టింది. 'ఎంత అశ్రద్ధ నీకూ!' అని మళ్ళీ రూపాయి తగిలించాడు.

ఆ—మా వాడు ఎన్ని కాంపోజిషన్లు కుర్రాడు రాయడో

అన్ని రూపాయలు ఇచ్చెయ్యమంటాను. చేరడానికి వచ్చినవా డొకడు 'ప్రిన్సిపాలు' అని ఉన్నచోట పొరపాట్న సంతకం చేస్తే, రూపాయి పైనేసి కొత్త దరఖాస్తుఫారం ఇచ్చాడు.

ఏ—మా ప్రిన్సిపల్‌కి చాలాజాలి. ఎవరెప్పుడొచ్చినా చేస్తుకుంటాడు. పరీక్షకి కట్టించకపోవడం అంటే ఆయనకి మంట. డబ్బిచ్చి చదివినవ్వాడు పరీక్షకి కూర్చోడం జన్మహక్కుని ఆయన వాదన. మొత్తంమీద ఆయన అధికారి. కాలేజీ అనాథశరణాలయం, చిలకొట్టులకి స్వస్థలం.

ఆ—మా ప్రిన్సిపల్ బిడ్డలతండ్రులైన విద్యార్థుల్ని కూడా, కుంకా, మూర్ఖా, అంటాడు.

మూ—మావాడు మేం ఏం చెబితే అది. మేష్టర్ల మాట ఖాతరీ చెయ్యడు.

ఆ—మా ప్రిన్సిపాలు అంతా యంత్రవతు. నాలుగింటికి—నవ్వు—అని కార్యక్రమం వేసుకుని అప్పుడే నవ్వుతాడు. నాలుగున్నరకి ఏడుపు, అంటే, అప్పుడే. దుష్టుడు మాత్రం కాడు. పైకి యముడు. తనవాళ్ళమీద ఈగ వాలనివ్వడు.

నా—ఒకొక్కొక్కప్పుడు మా ప్రిన్సిపల్ మాటే ఆడ్డు. అప్పుడు మాకు పరీభవం.

ఎని—మా ప్రిన్సిపల్ అవతారం! చదివితే యమచదువు, తింటే రావణాతిండి, రాస్తే మైరావణ రాత. అంతా విపరీతం. కుర్రాళ్ళకి ఎంతకోపం వస్తే అంత నవ్వించే మాటకారి. ఆయన పాఠం తయారీ ఓమాటే చేసేశాడు. చాలానుండి

పుస్తకం ఎంతమాత్రం చూడకుండా వచ్చిననాడు ఆయన మాటలు మరీ రత్నాలే! మహానుభావుడు! మనిషిలో ఏకోశం చూసినా అది ఒక పెద్ద పుస్తకాల బీరువా అన్న మాటే! జేబులో చెయ్యిపెట్టి చేతికెన్నిరూపాయలొస్తే అన్నీకూడా దరిద్రుణ్ణి అన్న విద్యార్థి ప్రతీవాడికీ ఇచ్చేస్తాడు.

రం— } నిజమే! నిజమే! మహానుభావులు!
మూ— } రకరకాలు! ఇక కానుకుదాం!

[ఈ పైనఉన్న 'విద్యార్థుల ఏకాంతపు రిమార్కులు' అనే విషయాన్ని గురించి మరిరెండు మాటలు. 1897, 1905, 1918, 1927 సంవత్సరాల కాలాల్లో వివిధకళాశాలల్లో చదివి విద్యా పరీక్షకి వెళ్ళిన పలువురు విద్యార్థుల జ్ఞాపకాన్ని ఒట్టి బాగుచేసినదమీదట, పై సంభాషణ 1931 లో రాయబడింది. విశేష సారస్వతజ్ఞానంతో పాటు సగళమైన పరగత్యజ్ఞానం కూడా కలిగి సుప్రసిద్ధులైన ఒకానొక కాలేజీ ప్రిన్సిపాల్ గారు తనని గురించీ తన సహాధ్యాయుల్ని గురించీ తన విద్యార్థుల్లో కొందరు ఏకాంతంలో ఏమనుకుంటూంటారో ఎట్లానో తెలుసుగుని, ఇది విశిష్ట విద్యార్థులకి కొంచెం గిలిగిలి గానూ సహాధ్యాపకులకి కొంచెం హెచ్చరిక గానూ ఉండే లాగున, ఆ మాటలు తనే విద్యార్థులందరికీ సభ్లికుగా క్లాసులో చెప్పి ఉండడం నాకు తెలుసు. ఆయన చేసి ఉన్న అప్పటి ప్రసంగం గురించిన జ్ఞాపకమే ఈ సంభాషణకి మూలం.

అయితే, ఇది ఆర్ట్సు కాలేజీలో పూర్వవిద్యార్థి సంఘుంతాలూకు ఉత్సవ సభలో 24—1—31 నాడు నేను చదివేటప్పుడు కొంచెం దుమారం లేగింది. ఆ రోజు కార్యక్రమంలో, నారచన చదవడానికి నన్ను అసలు ఆలస్యంగా పిలిచారు. కడంది కొంత గబగబా అనేసి కొంతవదిలేసి ఈ ఘట్టంలోకి వచ్చాను. అప్పట్లో ప్రిన్సిపాల్ గారు శ్రీశ్రీ చక్రవర్తిగారు. ఇందులో పదిపన్నెండు వాక్యాలు నేను చదవగానే, మరి అప్ప చేయించ

వలసిందని వెళ్ళి అధ్యక్షులైన శ్రీశ్రీ గంటి లక్ష్మన్నగారిని కోరారు. ఆయన, వెంటనే ఏ ఆజ్ఞా ఇవ్వలేదు. ప్రిన్సిపల్ కి ఎందుకో ఏదో కోపం వచ్చి అవమానించబోతున్నారని జనమంతా అనుకున్నారు. జనంతో పాటు నేనూ అనుకున్నాను. ప్రిన్సిపల్ గురించి ఉమ్మడిగా రెండు వాక్యాలు సంభాషణకి మొదట్లోనే రావడం అగడబిడకి కారణమేమోఅని నాకూ అనిపించింది. దానికి తగ్గట్టే అప్పుడు సభలో ఇద్దరు ప్రిన్సిపల్స్ ఉన్నారు. సరే, రెండు ఉపన్యాసాలూ చెరొకటి [illegible]దేలాగ నేను అప్పటికప్పుడు తెచ్చానని అంతా అనుకుంటూ ఉన్నట్లు కనిపించింది. అందుకల్లే శ్రీశ్రీ చక్రవర్తిగారు కోపంలో ఉడికిపోయి సభ ఆపు చేయాలని పట్టుపడుతున్నారని సభ్యులు సర్ది చెప్పడానికా అన్నట్టుగా జనం అంతా వారికేసి చూడటం, ఈ సంభాషణ చివరి సమస్తం నాకు ఇంకా టైం ఇప్పించవలసిందని అధ్యక్షుల్ని అడగడం, 'గో ఆన్ ప్లీజ్' అని నాతో కేకలెయ్యడం సాగించారు. నేను సమస్యలో పడ్డాను. అధ్యక్షులు నాకు కొంత వ్యవధి ఇస్తూ, త్వరగా ముగించమని ఆజ్ఞ ఇచ్చారు. నేనూ ఆ వ్యవధి ఉపయోగించుకోవాలని తొందరపడుతూండగా, ప్రిన్సిపాలుగారు అధ్యక్షుల దగ్గిరికి వెళ్ళి మళ్ళీ ఫిర్యాదుచేశారు. ఆ ఫిర్యాదు నా మీదనే అయి ఉంటుందని అందరికీ తెలిసింది. దాంతో అధ్యక్షులు నన్ను ఆగిపొమ్మన్నారు. నేను తక్షణం అధ్యక్షులమాట శిరసావహించి సభవారికి నమస్కరించి, వేదికదిగి ఎదరకి నిష్క్రమించబోతూ, వెనకాల ఉన్న శాస్త్రప్రయోగశాలలో నేను విడిచివచ్చిన చెప్పులమాట జ్ఞాపకంవచ్చి వెనక్కి వెళ్ళబోతూంటే, శ్రీశ్రీ చక్రవర్తిగారు, "వీడు మళ్ళీ ఏదో ఇంకా చదవడానికే వస్తున్నాడు గావును" అనుకున్నారు గావును, వెనక్కి రావద్దు అన్నట్టు చెయ్యివిదిల్చి నాకు సంజ్ఞచేశారు. ఆయన చెయ్యి విసురు అంతాకూడా గమనించారు. ఆయన దగ్గిర నేను చదువుకునేటంత భాగ్యంతో పుట్టకపోయినా, వార్ని 'మీ రెవరండీ నన్నడానికి' అంటూ ఢీకొట్టక, వారి పెద్దతనం మన్నించి దిగి పోయాను. దాంతో ఆ సభ హఠాత్తుగా ఆగిపోయింది.

అసలు సంగతి తరవాత తెలిసింది! ఎప్పుడూ అంతే! ఆయనకి

కోపమూ కాదుట, మరేంటి కాదుట! అసలు ఆయనకి అప్పట్లో నేను చదివిన తెలుగుమాటలు తిన్నగా అర్థమే కాలేదుట! ఆయన ఆ రోజున సరిగ్గా ఎనిమిది గంటలకి ఖరీదైన విందు ఒకటి స్వంతఖర్చుమీద ఏర్పాటు చేసి, కలకటేర్లలాంటి అసలైన జనాన్ని ఆహ్వానించారట. అట్లా పిలవబడ్డ అష్టాదశవర్ణాలజనమూ — ప్రస్తుత విషయం భోజనం గనక — ఒక్క స్త్రీనా దాటకుండా వచ్చి కూచుని తహతహలాడిపోతారేమో, వారిని తపింప చెయ్యడం భావ్యమా అని, ఆయన బెంగయాత్తూ! అంటాట! అట్లా అయితే ఆ మాట కాస్తా అధ్యక్షులచేత సభవారి చెవిని వేయించినా తీరి పోను! అట్లా చేశారు కారు. సమయానికి సంగతులు పోతాయి గానీ తోస్తాయా!

అందుకు ఫలితం లేక పోలేదు. నా రచన ప్రమాదకరంగా ఉంటుందే మో తేమో నని కాలేజీఅధికారులు శంకిస్తూ ఉండటంవల్ల, సభలో చదవడానికి పూర్వం నేను అది తమయెదుట దాఖలు చెయ్యవలసి ఉంటుందని ముందుగా చెప్పడం జరిగింది. అట్లా అడిగినంత కాలం, నేను అక్కడ ఆ సభకుండా మాని, కాలేజీకి నావల్ల వస్తే రాగల అప్రతిష్ఠ తొలగించేశాను! వారికొంత కాలానికి నారచన మీద అంకుశ తీసెయ్యడం అయింది! ఇప్పుడేమీ లేదు.

ఇదీ కథ.]

మా్టవరస (3)—1933

ఆర్ట్సు కాలేజీలో

21—1—1933 తారీఖున

పూర్వ విద్యార్థి సంఘ వార్షికోత్సవ సందర్భములో

డాక్టర్ సర్. యస్.

రాధాకృష్ణన్ గారి

అధ్యక్షత క్రింద జరి

గిన సభలో చదివినది.

పాలక సంఘాల్లో ఎన్నికల మజా

కొందర్ని మరికొందరు పాలించడం అవసరం ఆది నుంచీ వస్తూనే వుంది. ఎవరేనా కన్య పూర్వం "యావజ్జీవితం నన్ను పాలించవయ్యా" అని తనకి నచ్చిన నాధుణ్ణి స్వయంగా వరించేది. కొంత కాలంపాటు కన్య తరఫున కన్య తండ్రి బయల్దేరి కన్యకి నాధుణ్ణి వరించి పెట్టుకొచ్చాడు. ఇటీవల మళ్ళీ కన్యే తన వరుణ్ణి స్వయంగానే ఎన్నుకుంటూంది. అల్లాగే ఆదిని ప్రజలు తమర్ని కాస్తంత పాలించిపెట్టడానికి నాధుణ్ణి తమరే ఏరి తీసుకునేవారు. కాలక్రమాన్ని, ప్రజల్ని పాలించడానికి మాకుమాత్రమే దేవుడు హక్కిచ్చాడు, ఇంకోడు ఎవడేనా తనకీ అల్లాంటి హక్కుందని చెలరేగితే వాణ్ణిపాతెయ్యగలం అని చెబుతూ కొందరు బలశాలులు బయల్దేరు

తోచ్చారు. ఇటీవల మళ్ళీ ప్రజలే తమ పాలకుల్ని ఎన్ను
కోడం ప్రారంభించారు. పూర్వకాలపు వివాహ సంబంధ
మైన స్వయంవరం పోటీల్లో నెగ్గడానికి ఎవరికైనా ప్రజ్ఞ, బుద్ధి,
బలం, ధనం, వగైరాలు అవసరంగా ఉండేవి. ఇప్పటి పరి
పాలనతో సంబంధించిన ఎన్నికల పోటీల్లో నెగ్గడానికి ఎవరి
కేనా, సంగోరుధనం సంగోరు నక్కజిత్తులూ ఉండాలి. లేక
ఒకవేళ ధనహీనుడైనా పరిపూర్ణమైన నక్కజిత్తు లుండి,
ఇంకోడిచేత ధనం పెట్టుబడి పెట్టించినా చాలు, చక్కటి
'ఛాన్సు' ఉంటుంది. వెనకటి స్వయంవరాల్లో, పేరు పడ్డ
వారు, చాలా వేషం వేసుకుని, శృంగార చేష్టలు చేస్తూ,
సిగ్గుపడుతూ కూర్చునే వారనీన్నీ, అప్పుడు "బాలరావే,
పోల నీభూ" లాంటి పాటలో కన్యయొక్క చెలికత్తె
ఆయా మహానుభావుల గుణగణాదికం వర్ణించేదనీన్నీ, పూల
దండకోసం అంతమంది అభ్యులు చూచుకుని ఉన్నా, కన్య
తనకి నచ్చిన వాడికే వేసేదనీన్నీ, తరవాత, అవసరం
చొప్పున, వాడు, తక్కిన వాళ్ళని తన్ని వాడనీన్నీ, చదు
వుతాం. నేటి నవనాగరికతతో పండిన ఎన్నికల్లో పేరు లేవ
వారైనా, చాలా వేషం వేసుకుని, భీభత్సపు పనులు
చేస్తూ, సిగ్గుపడుతూనేనా కూర్చోక, తమ ఆస్తి తినేసే
తమ ఏజంట్లు తమకి అన్యాయం చేస్తారేమో అనే భీతి
చొప్పున తమరే ఊరేగుతూ తమ ప్రభావాదికం పీల్లే
కొచ్చిందని చెప్పి వర్ణించుగుంటూ, తమకు నచ్చిన

మీాదట తమకి దక్కవలసిన తమరే విజయ పుష్పమాలని అక్రమంగా ఊడలాగి, తెంపేసి తెచ్చుకొని, మెడకి చుట్టు కుని, అది సక్రమంగానే తమకి సంక్రమించినట్లు నటించు తూండడం, చూస్తూన్నాం. మానవసేవ చేసి, ఆత్మా ర్పణంచేసి తరించడానికి మాకు ఎక్కడా జాగా కనిపించక పోవడంచేతనే, మేం పాలక సంఘంలోకి జొరబడ్డాం అని చాలామంది పైకి ప్రకటించినా, చేతికి అధికారం - ప్రతిష్ఠ ధనం - వద్దన్నా సమస్కారాలు వగైరా, అతి స్వల్పకాలంలో సంపాదించ వచ్చుగదా అనే ఉద్దేశం చాలామందికి లోపల ఉండడంవల్లే సంఘసభ్యత్వాలకి అంతంతపోటీ బయల్దేరడం. ప్రస్తుతానికి కూడా పాలకసంఘా లున్నాయి. అందుకని కుగ్రామ, గ్రామ, పట్టణ, తాలూకా, జిల్లా, రాష్ట్ర, దేశ - పాలక సంఘాలు ఏర్పడేటందుకుగాను ఎన్నికలు జరుగుతూంటాయి. ఎన్నికలు నాగరికత వెల్లడించే కోతిపందాలు. ఎన్నికల రోజుల్లో విస్తారంగా " కాకు " కూతలు వినిపిస్తూంటాయి. ఎన్నికల్లో ద్రవ్యం అపవిత్రంగా ప్రవహిస్తూండడం వల్ల " ద్రవ్య " పదం ఏకక్షాలమందే వ్యర్థం సార్థకంకూడా అవు తుంది. ఉపాయాలు నాలుగే అనే మాట కేవలం తప్ప నిన్ని, శతకోటి దరిద్రాలు లేకుండానే యితర అవసరాల్ని బట్టి అనంతకోటి వుపాయాలు మానవులకి తట్టుతా యనేన్ని ఎన్నికలలో రుజువు దొరుకుతుంది. ఎన్నిక నిఘంటువులో అసత్యం, అధర్మం, అన్యాయం, ద్రోహం, క్రౌర్యం

దారుణం లాంటి మాటలుండవు. ఒకడు, తాను ఏ [illegible] దానికి [illegible]తున్నాడో తెలియకుండానే పెట్టుబడి పెట్టవలసిన అగత్యం ఉండేది ఒక్క ఎన్నికల వ్యవహారం లోనే. ఒకరు పాపం [illegible] చేస్తున్నారంటే, [illegible], నెగ్గాలంటే, అంతకంటె పాడుపన్ను [illegible] ఎన్నికల్లోనే. ఎంత పైపైకి ఎగరాలంటే, అంత [illegible] లోపల గోతులు త్రవ్వవలసొచ్చేది ఎన్నికల్లోనే. [illegible] సూటిగా వెళ్ళకూడనిది ఎన్నికల్లోనే. అర్హత [illegible] స్మరించవలసిన [illegible]కుండా చాలా [illegible] [illegible] వస్తాయి గదా అని చివరకి నిందసుకున్నా రావనా [illegible] మురిపించడానికి వీలుండేది ఎన్నికల్లోనే. ఎన్నికల్లో నెగ్గడ మనేదొక [illegible]. "వాడెట్లా నెగ్గాడో, [illegible] చూడ్డా" అని ఉవ్విళ్ళూరేవాడు పూర్వ[illegible] [illegible]. ఎన్నికల్లో నెగ్గిన వాడి ఊహా, వాడి పరివారం [illegible] ఊహా కూడా ఏమిటంటే, "ఇక చాలు. [illegible] [illegible] పాగా వేశాం అన్నమాటే" అని. నెగ్గేసరికే [illegible] అన్ని విధాలా అస్తమయం అవుతో[illegible] గనక, [illegible] చేసేవని కనిపించినా, కనిపించినా [illegible]చరణాలు ఆడడానికి సత్తువ ఉండదు. ఎన్నికల్లో విజయం పొందిన [illegible] సాధారణంగా స్థితి పాడైపోతుంది, అపజయం పొందిన వాళ్ళకి స్థితితో పాటు మతికూడా పాడైపోతుంది.

ఒకచోట, ఆశ్రయింపులు, బెల్లింపులు, ప్రార్థనలు, [illegible]

తిప్పలు తిరుగుళ్లు, మారాముళ్లు, దగాలు, బెదిరింపులు, కోర్టు గోడాలు, అరెస్టులు, వారంట్లు చార్జీలు, వగైరాలతో పాలకసంఘసభ్యుల ఎన్నికలు అనే "ఎలెక్షన్" జాతర జరిగింది. పాలకసంఘంలోకి మొత్తం ౧౫-గురు ఆసాములు గెల్చి వచ్చారు. వీరిలో చాలా రకాల జనం ఉన్నారు. కాని, భీమయ్య నారయ్యలనే ఇద్దరు పెండేసివప్పలు బయల్దేరి చెరో పార్టీ లేవదీశారు. ఎందుకూ? అధ్యక్షుణ్ణి ఎన్నుకోడానికి. ఇక ఎన్నికదినం మూడురోజు లుందనగా, భీమయ్యపార్టీలో ౧౧ గురు, నారయ్య పార్టీలో ౪-గురు ఉన్నారు. విజయం భీమయ్యకి తప్ప దనుకున్నారు. అప్పుడే మహా, భీమయ్య గర్వించిపోయి, అతి నమ్మకంతో, అధ్యక్షుడిపాత్రవల్లా అభినయించాలో "రిహార్సలు" వేసుకుంటూ, బ్యాండువాళ్లకీ తాషావాళ్లకీ బయానాలు పారేసి టీవగైరా పార్టీలకి ఖర్చాయించాడు. అయితే భీమయ్య పార్టీలో ఒక అమాయకు చిన్నతనంనించీ తాగుడుతో ఏక తీసుకుని, బాధపడేవా డున్నాడు. అతని పేరు తుమ్మయ్య ఆ బాధతో సాయంత్రి పేళప్పుడు అతీడు మందు వేసుగోడానికి తాగుడాను పత్రికి వెళుతూంటే, నారయ్యతాలూకుజనం అతణ్ణి పసిగట్టి, అతడిఅవస్థకి జాలిపడి, అతణ్ణి కారుమీద ఎక్కించుకుని లేవదీసుకుపోయారు. ఒకపార్టీ పురుషుణ్ణి రెండోపార్టీవారు లేవదీసుకుపోవడం ఎలెక్షన్ నాటకంలో రాక్షసశృంగారం. లేవదీసుకుపోయి, అతనికున్న నూరురూపాయలబాకీ తీర్చడమే కాకుండా అతణ్ణి సారాభ్యంగనం చేయించి, అతగానికి పీపానివానం

ఏర్పాటుచేశారు. దాంతో, అతనికి బాహ్యాంతరాల్లో ఆ అమృత స్పర్శ కలిగేసరికి అతను ఆ అపస్మారక స్థితి లోనే నారయ్యామనిస్థుడై పోయాడు. ఉపాధ్యక్షుణ్ణిస్తాం అని ఆశపెట్టి ఒక సోమయ్యని, మరో మరో ఆశపెట్టి ఒకకోనయ్యని కూడా నారయ్యవర్గానికి తిప్పేశారు. మనసారా ఏపార్టీకీ చెందక ఊగిసలాడే అనామకులూ, తూకానికి పనికొస్తారు గనక, వాళ్ళరేటు క్షణానికి రూపాయి చొప్పున పెరిగిపోతుంది; ఆ ఊగిసలాడేవారు నాయకులైతే అసలుకే ఉద్వాసన చెప్పేవారు కావచ్చు గనక, వాళ్ళు ఉభయభ్రష్టు లవుతారు. అక్కడితో నారయ్యపార్టీ ౧౦ అయింది, భీమయ్యది ౮ అయింది. ఇక అమర్నాథు ఉపాధ్యక్షుడి ఎన్నిక. నారయ్య తన ౧౦గురు జనాన్ని ఖైదీలను కట్టినట్టు కట్టి ఓ మేడలో జేర్చాడు. వాళ్లు అక్కడే పిండివంటల్లో సుష్టుగా భోజనం కానిచ్చారు రాత్రి ౧౦గంటలవేళప్పుడు ఒకతను — తెలివైనవ్యక్తి గావును — బాహ్యానికి వెళతానన్నాడు నారయ్య [illegible] తనే దొడ్డో కెళ్ళి, దానికి ఇంకరదార్లు ఏవీ [illegible] చేసి చూసి, గోడమీదుగా ఓట్లే కొనలా [illegible] అవతలి [illegible] డేమో అని వాణ్ణే గొం[illegible] వేసి, అప్పుడు అమ్మయ్యని పంపి, తను [illegible] అతడు వచ్చేంతవరకు వాళ్ళిద్దరికీ [illegible] అంతా పడుకున్నారుగాని, నారయ్యకి నిద్ర లేదు. రాత్రి ౧౨ గంటలకి సోమయ్యా ఓ పెళ్లిగ్రాం [illegible]

వచ్చి తలుపు కొట్టాడు. కాని నారయ్య, సంగతి ఊహించుకుని తలుపు తియ్యకుండానే, 'సోమయ్య ఇక్కడలేడు' అని కేకేశాడు. 'పోనీ మీరు పుచ్చుకోండి' అని భంగ్రోతు కేకేశాడు. 'నేను నిద్రపోతున్నాను ప్రస్తుతం' అని నారయ్యఅనేసి ఊరుకున్నాడు. నారయ్యపార్టీవారంతాకూడా రామాయణాలు నెత్తిమీద పెట్టుకుని, ఒకరికి ఒకరుద్రోహం చెయ్యకూడదనిన్నీ, కలిసి ఉండాలనిన్నీ ప్రమాణాలు చేసుకున్నారు. రామాయణాలు పెట్టుకున్న కారణం ఏమిటంటే, వారు పురాణాలు ఎంత పాటిస్తారో ప్రమాణాలుకూడా అంతే పాటించాలనే ఊహ ఉందని చెప్పడానికి! తెల్లారింది. వారు కాఫ్యాదులు అక్కడే పుచ్చుకుని, భోజనం అక్కడే చేశారు. మధ్యాహ్నం, ౧౨ గంటలకి కచేరీకి వీళ్లు వెళ్లాలి -- ఒక మామూలుదారంట. ౨మైళ్లు వెళ్లాలి. పదకొండుగంటలకే రెండుకార్లు తెచ్చారు--నాలుగువక్కలా గాలిచొరకుండా గంతలుకట్టి. కాని ఈలోపల తెలిసిన సంగతిబట్టి బయల్దేరడానికి జంకారు. ఏమిటాసంగతీ! మధ్య దారిలో భీమయ్యపార్టీజనం కాసి, నారయ్యకార్లనీ కార్లల్లో జనాన్నీ మొత్తంగా గుండుకింద కొట్టేస్తారనిన్నీ, అధికారుల్లో బంధువు లుండడంవల్ల వాళ్లు నిర్భయంగాఉన్నారనిన్నీ! మచ్చుచూద్దాం అని చెప్పి, నారయ్యస్నేహితుడు ఒకాయన బయల్దేరి ముందు కార్లో వెళ్లాడు. వెళ్లేసరికి, భీమయ్యజనం కర్ర-శంపా పుచ్చుగుని ఈ కారుమీద పద్దారు-మెంబర్లకారేమో అనుకుని. డ్రైవరు తెలివిగలవాడవడంచేత కాసుకకించిత్ డామే

జేత్తో దాటించి. 11 గంటలకి ఇంకో స్త్రీ హిందువూ అల్లానే కారు
మీాద వస్తూంటే అతణ్ణే బడితెబాజా చేస్తూ, "ఈదాన్ని
కా రెల్లా వెళుతుందో చూస్తాంగా!" అన్నారట. అంటే అతడు
వెనక్కి మళ్ళిపోయి, ఒక గట్టి ఉద్యోగస్తుణ్ణి ఒక కారులో కూచో
పెట్టి ఆదాన్ని పంపించాడు. భీమయ్యాజనం ఆ కార్ని ఉతికారు.
అతను కారు దిగి, ఉద్యోగవుక్రలూ సనిపుట్టా తిప్పి
వరికి, భీమయ్యాజనం చెల్లాచెదరై పోయారు. అప్పుడు ఆ
ఉద్యోగి వెనక్కి వెళ్ళి, దగ్గిరుండి, నారయ్య మెంబర్ల [illegible]
బయలు దేరదీయించాడు. పాపం, సోమయ్యంతా అంటా
తిరామన్నారు, ఘోషాస్త్రీలలాగ, చిన్న చిన్న [illegible]
తెనుగుని ప్రపంచంలో జనాన్ని చూస్తూనూ! [illegible]
ముందే కొట్టు కచేరీలో ఆగాయి—జంపులు [illegible]
బట్ట మైదానం మీద ఆగేకతిగా! నారయ్య తన [illegible]
దిక్కులు చూడనియ్యకుండా (చూడనిస్తే, ఏ [illegible]
అవతలపార్టీని ఎక్కడ మోహించి వక్షణంలో చేరిపోతాడో
అని) లోపలికి నడిపించుకువెళ్ళి, కూచోమని, [illegible]
వేయిపించాడు. సోమయ్యమాత్రం నారయ్య వ్వగడం
సంగతి రూఢిగా అనేసంశోమం పట్టజాలక, "నామాటు
నారయ్యాదే!" అని పేరు చెప్పి కేకేశాడు. [illegible]
అక్షరాస్యత వడంవల్ల అతని ఓటు కందివచ్చి [illegible]
నట్టయి మూలబడిపోయింది. అయినా నర్సే ఒక్క [illegible]

ఎన్నికల్లో, నారయ్య అధ్యక్షపదవి లాగేశాడు. భీమయ్య
ఆత్మహత్య చేసుకుంటాం అని సంకల్పించుకోకపూర్వమే
అతని జాతకం బాగుండచ్చునని ఎవరో జ్యోతిషం చెప్పగా
ఆగిపోయాడు.

సోమయ్య ఓటు సహాయకం కావడంచేత, అతను
నారయ్యకి చేసిన సాయం లేకపోవడంచేత అతనికి ఉపా
ధ్యక్షపదవి దొరకలేదు. అతనికి మొహం జేవురించింది.
బుట్టలో పడిపోయాను గాని నారయ్యవార్ని అంటే అతనికి
ఇష్టం లేదు, అసలు వైరం కూడాను. ఇంతలో మరొకటి జరి
గింది. ఈ సంఘంతరఫున ఉన్న ఒకబళ్ళో ఒక మేస్టరీ ఖాళీ
వచ్చింది. దాఖాస్తు చక్కెం తర్వాత మేస్టరీ ప్రకటనైంది.
సోమయ్య మేనమామ కొడుకొకడు పరీక్షలై, ట్రైనింగై,
కడంవి అన్నీకూడా అయి, మేస్టరీపోస్టు నిరీక్షిస్తున్నాడు—
లకుముకి పిట్ట చేపకోసంలాగ! అతగానికి ఆ పోస్టు
పారెయ్యాలనిపించి సోమయ్య నారయ్యని లోపాయి
కారీగా కోరాడు. శాస్త్రం చెప్పినట్టయింది. నారయ్యకి
మేనమామలు ఉన్నారు. వాళ్ళకి అమాంబాపతూ ఆరుగురు
కొడుకులున్నారు, మేస్టరీ చెయ్యడానికి తలపాగా చుట్టు
కుని సిద్ధంగా కూచున్నవాళ్లు! వాళ్ళలో ఎవరికి, ఆపోస్టు
ఇస్తే, కడంవాళ్ళకి ఏం కోపాలొస్తాయో అని ఎటూ పాలు
పోకుండా ఇదవుతున్నానని నారయ్య సోమయ్యతో చెప్పు
కున్నాడు. సోమయ్య "సరేలే, కాస్కో" అని నార

వస్తూతో అని, అతణ్ణి విసర్జించి, అంటట్లోనే వెళ్ళి భీమయ్యా పార్టీలో చేరి, అతని కార్లో షికారు వెళ్ళారు. సన్నాయి గర్చుతూన్న భీమయ్యా వాళ్ళకి కాస్త చల్లగాలి సోకింది. ఇక వ్యవహారం తిరగదోడడానికి అతడు ఎత్తులు పన్నాడు. ఆ నా మంత్రమే నారయ్యా పక్షంలో ముఖ్యుడైన తుమ్మయ్యా పనుండి కల్లుదుకాణానికి వెళుతున్నాడు. ఆ సంగతి భీమయ్యకి తెలిసి అతడు తన జట్టుతో వెళ్ళి, కాపు అవుతుండగానే అతణ్ణి కారులోకి ఈడ్చుకుని, చక్కా పోయాడు. అప్పట్లో అతని ఆనందం, తృప్తి, ఆవేశామాత్రం పోల్చాలంటే, సాక్షాత్తూ ఆ రుక్మిణీదేవిని రథంమీద వస్తూనే తీసుకెళ్ళిన శ్రీకృష్ణుడు జ్ఞాపకంవస్తాడు. అవతలంగా తుమ్మయ్యకి పెద్ద బోయిలరులాంటి పీపాకోనడం అయింది. దుకాణం దగ్గిర్నించి తనయింటికి ఒకసైఫా పెట్టించవలిసిందని అతడు వరం కోరుకున్నాడు. సరేనని అతణ్ణి గ్రామాంతరం లాక్కుపోయి భీమయ్యా బంధువులింట, అతణ్ణి అజ్ఞాతవాసంలో ఉంచేశారు. ఇక్కడికి నారయ్యా పక్షంలోంచి ఇద్దరు పరోక్షం అయిపోయారు. నారయ్యా పార్టీలోనే మహాసభ్యుడికి ఋణాలవల్ల దివాలా స్థితిలాంటిది వచ్చి మతి పోయేటట్టుందని జరిగింది. దివాలా తీసినా పిచ్చెత్తినా సభ్యత్వం పోతుంది. సభ్యుడుగా కావడానికి ఎవరేనా బతికగలిగి మతిగలిగి ఉండద్దూ మరి! ఆసమయంలో, భీమయ్యా వెళ్ళి, ఆ తొంబరయొక్క ఋణదాతలచేత

ఆమెంబరికి ఉత్తరాలు రాయించాడు—ఏమనీ? "డబ్బేనా కక్కు! లేదా, భీమయ్యపక్షమేనా చేరు" అని. దాంతోటి ఆమెంబరు భీమయ్యలో కలిశాడు. మరొక మెంబరుకి "నువ్వు భీమయ్య పార్టీలో చేరకపోతే నీకూతుర్ని వొదిలిపెడతున్నా" నని ఆతని అల్లుడు చేత ఉత్తరం పెట్టించారు. ఆమెంబరు "విడాకులచట్టం వచ్చి పడుతోంది. ఇక అల్లుడంటే నాకు భయమేమిటి!" అనుకున్నాడు గావును, ఆ బెదరింపులికి జడవలేదు. తరవాత అతణ్ణి తన్నుతాం అని అతనికి శుభ లేఖ రాశారు. అతగాడు కొయ్యాయి, ఎందునా లొంగక తటస్థుడై పోయాడు. అక్కణ్ణించీ భీమయ్య బలం ౧౧, నారయ్యది ౬ అయింది.

వెంటనే, భీమయ్య కత్తులూ కటార్లూ నూరి, అధ్యక్షుడైన నారయ్యమీద విశ్వాస రాహిత్య తీర్మానం పెట్టించి నెగ్గడానికి మీటింగు పెట్టించమని నారయ్యని కోరాడు. నారయ్య, మరో ఆకు ఎక్కువ చదివి ఉన్నవాడవడంచేత అందుకు ఒప్పుకుని ఆ పదోనాడు సంఘసమావేశం అన్నాడు. అధ్యక్షపదవిలో ఉండి నిరంకుశత్వం చెలాయించకుండా చెయ్యడానికి, విశ్వాస రాహిత్య తీర్మానం పుట్టింది. అక్కణ్ణించి, ఎవరు అధ్యక్షుడైనా, తక్కిన వాళ్ళకి అతనిమీద విశ్వాసం లేకపోవడం మామూలైంది. పరవిశ్వాసం మాటలా? ఆత్మవిశ్వాసం మాత్రం ఎంత కష్టం! ముందు ఆత్మ ఉండాలి, తరవాత విశ్వాసం ఉండాలి. ఆ మీటింగులోకి

భీమయ్యా సపరివారసమేతంగా వెళ్ళి కూచున్నాడు. విశ్వాస రాహిత్య తీర్మానానికి అనుకూలంగా ౧౧ గురు, ప్రతికూలంగా ౬ గురు అయారు. నారయ్యకి అధ్యక్షపదవి ఊడిపోడానికి ఆ తేడా చాలదుగాని తాత్కాలికంగా అతనికే అపజయం. ఆ సంగతి సమావేశ చర్యాసంగ్రహ పుస్తకంలో రాయవలసిందని నారయ్యగార్ని కోరారు. అతడు 'అనుకూలురు ౧౧-గురు ప్రతికూలురు ౬-గురు, సంగతి పై వారికి తెలుపబడును' అనే రాశాడుగాని, 'సదరు తీర్మానం నెగ్గింది' అని మాత్రం అందులో రాయలేదు. భీమయ్యగారి పార్టీవారు, ఆ రాసింది పైకిచదివి వినిపించమన్నారు. నారయ్య అట్లాంటిది అవసరం లేదని చెబుతూ, నవ్వుతూ, చల్లగా, ఆ పుస్తకం దాచేసి, మెల్లిగా బైటికి దారితీశాడు. అతడు వెళ్ళి సోమయ్యని కలుసుగుని, "రామాయణం నెత్తిమీద పెట్టుగుని ప్రమాణంచేసి, తిరిగిపోవచ్చా ?" అని అడిగించాడు. అందుకు సోమయ్య, "మీరంతా నా చేతులోది రామాయణం అనుకున్నారు గావును, పాపం ! అది అంతేసైజులో కుట్టించిన తెల్లకాగితాల బైండు బుక్కు! ఎక్కడో, తెలియకుండా మాట్లాడుతారేం ?" అన్నాడు. నారయ్య తనపార్టీసంఖ్య గురించి మరి చూడక మరోపుంత తొక్కాడు. భీమయ్య ఆపుంతా కాశాడు. పదవి లాక్కోవాలని ఒకరూ, ఉంచుగోవాలని ఒకరూ రాక్షస చాణాక్యల్లాగ ఎత్తుపై ఎత్తులు వేస్తూనే ఉంటారు. పాలకసంఘం పాలించవలసిన మేరలో ఉన్న జనంసంగతి ఎవరికీ అక్కర్లేదు.

జనం వంపినమీదట పాలకసంఘంలోకి వెళ్ళి, వెంటనే ఆ జనాన్ని మరిచిపోడమే ఎన్నికల్లో మజా; ఒకవేళ జ్ఞాపకం ఉంచుకున్నా, ఆ జనుల్లో మొదటి జనుడు తనేగదా అనుకోడం మరీమజా!!

సంగతులు

(1) ఒక కుర్రాడు సకలగడ్డికరిచి బస్తీలో బంధువులింటో ఉండి ఇంగ్లీషులు చెప్పుకున్నాడు. పనిపుట్టక పబ్లిక్ సర్వీసు పరీక్షకి వెళ్ళాడు. ఆ పరీక్షలో ప్రశ్నలు బి. యే., యం. యే., జడ్. యే., వాళ్ళుకూడా పల్టీకొట్టేటట్టున్నా, ఎవరేనాసరే ప్యాసయ్యేటట్టున్నా, కావలసిన వాళ్ళని పైకిలాగడానికి వీలుగానున్నా ఉంటాయి. ఆకుర్రాడు అందులో తేలాడు కాని పనిదొరకలేదు. అయినా ఆ బంధువులింటోనే ఉంటూ ఊళ్ళో కచ్చేరీలలోకివెళ్ళి "వాలంట్రీ" చేసి వస్తూండేవాడు. ఎక్కడపడితే అక్కడ ఆ అబ్బాయి తనసంగతి చెప్పుకోడంలో —ఆ బంధువులు చాలా మంచివారనీ, డబ్బున్నవారనీ, తనకి భోజనం మస్తుగా పెడతారనిన్నీ అని వాళ్ళని మెచ్చుకుంటూండేవాడు. ఒకనాడు ఇంకంటాక్సు కచేరీలోకివెళ్ళి ఇల్లా చెప్పాడు. తక్షణం ఆ బంధువుకి 150 రూపాయిలు ఇంకంటాక్సు అంటుకుంది. మండేసుకొచ్చి ఆయన ఆ కుర్రాణ్ణి ఇంటోంచి గెంటేశాడు.

(2) అచ్చువెయ్యడానికి వీలుగా ఉండే తెల్లకాగితం పరాయి దేశాల్నించి వస్తుంది. ఆ కాగితంమీద పన్ను హెచ్చింది. ఇటువంటప్పుడు స్వదేశీ పేపరు మిల్లులు ఆడితే నయమే. మన పేపరు మిల్లుకి ఇంకా ఆటాలేను పాటాలేను పాపం! కాని, మొన్న పుష్కర ప్రదర్శనాల్లో కిందమిత్తు డబ్బు ఆర్జించింది. ఆ డబ్బు పేపరువల్లనే చేసిఉంటే జనం ఇంకా సంతోషించి ఉందురు.

(3) భూములమీద పన్నులు పైకిపోయి, ధాన్యాలధర్లు కిందికి పోవడం గురించి మాట్లాడుతూ ఒక తెలుగు లెక్చరరు మేష్టరు, "దీన్ని, విలోమ నిష్పత్తి అంటారు" అన్నారు. వారి స్నేహితుడు ఒకాయన, "ధాన్యవిషయంలో పత్తి లేక పోవడమున్నా, పైగా లోమం కూడా ఏమిటయ్యా!" అని కోపించారు. అప్పుడాయన, "అనగా ఇన్వర్స్ రేషియో అండీ" అని విడమరిచి స్నేహితునితో చెప్పారు. అప్పుడు ఆ స్నేహితుడు, "అదా! అట్లాయితే, పాఠాలన్నీ కూడా తెలిసేటట్టు ఇంగ్లీషులోనే చెబితే నయం" అన్నాడు.

(4) ప్రపంచం అంతా చదువుకోని వాళ్ళనిరుద్యోగసమస్యతో తంటాలుపడుతూంటే, మనదేశం ఇంగ్లీషు చదివినవాళ్ళ నిరుద్యోగంతో మూలుగుతోంది. చీనాలో కాలేజీలు ఎగ్గిరాలు ముప్పైఏళ్ళదాకా మూసేశారట. మనదేశంలో ఎందుకు మూసెయ్యరో ఇంకా! మేష్టరు పండితుల్ని ఏంజెయ్యాలో తెలియకగావును! ఇంగ్లీషు చదివిన నిరుద్యోగుల్ని పల్లెటూళ్ళమీద పడ

మని అంతానలపోయిస్తూంటే ఆత్మగౌరవం పోతుందని చాలా మంది ఆ పని చెయ్యలేకుండా ఉన్నారు. ఈ మధ్య అలాంటివారు ఓ పదిమందికలిసి ఓ సంఘం ఏర్పరిచారు. వాళ్లు సంచారం బయల్దేరి కొందరు కొందర్ని అడ్డం పెట్టుకున్నారు. ఎవర్ని అంటే, ఎలక్షన్ పోటీల్లో ఓడిపోయినవాళ్ళనీ, తప్పుమోయించి దిగిపోయిన అధ్యక్షుల్నీ, వగైరాలనీ. ఎంచేతంటే వాళ్ళని ప్రస్తుత స్థితిలో చూసేవాళ్ళూ ఆశ్రయించేవాళ్ళూ ఎవళ్ళూ ఉండకపోడంవల్ల, గడ్డిలేకుండా చూస్తారనిన్నీ, చెముడులేకుండా వింటారనిన్నీ, సావకాశంగా మాట్లాడతారనిన్నీ. ఈ రీతిగా ఆ పదిమంది నిరుద్యోగులకీ అన్నం వెళ్ళిపోతోందని పినికిడి —వెళ్ళిపోడం అంటే పొట్టగడిచిపోడం అన్నమాట. మరేం కాదు.

(5) ఎల్. టి. అనే మేష్టరీ పరీక్ష పేరుపోయి. బి. యి.డి. అని రావడానికి కారణం! బి. యి. డి. అనగా ఇంగ్లీషులో, పడుకునే పక్క గదా, బియిడీలు ఉద్యోగాలులేక మంచం పట్టాలనే ముందుచూపుతో పైవారు పాతపేరు మార్చి ఈ నామకరణం చేశారా అని ఒక అక్షరజ్ఞాని వాదిస్తున్నాడు.

(6) ఎవరిమనస్సునుబట్టి వారు ప్రపంచానికి అర్థం చెబుతారు. కొందరు పాలక సంఘాధ్యక్షులకి మేష్టర్లని బదలాయించడం తప్ప మరొక సంగతి ఎంతమాత్రం తెలియదని ఒక మేష్టరు వాదించాడు. అది కేవలం పొరపాటనిన్నీ, కొందరు అధ్యక్షులకి మరొక సంగతికూడా తెలుసుననిన్నీ, అదేమిటంటే,

ఆడ మేష్టర్లు స్వయంగా బయల్దేరి వెళ్ళి తమ దర్శనం చెయ్య సందుకు వారిమీద ఆగ్రహం దాల్చడం అనిన్నీ, ఒక ఆడ మేష్టరు వాదించింది.

(7) వసుదేవుడు కృష్ణుడిమీది ప్రేమకొద్దీ, ఒక శిల్పిని రప్పించి, కృష్ణవిగ్రహం చేయించి పూజచేస్తూ ఉండేవాడుట. ద్వాపరయుగాంతంలో ఆ విగ్రహాన్ని జాగ్రత్తగా భూమిమీదికి దింపి బృహస్పతిగారూ వాయువుగారూ ఇండియాలో ప్రతిష్ఠించారట. బృహస్పతిని గురుడు అని అంటారు గనక ఆ ఊరు గురువాయూరు అయిందిట. ఇదిగాక, మరికొందరు మోస్తర్లుగా గురువాయూరు అర్థం ఉందిట. గురు—అనగా బృహస్పతులంత పండితులకిన్నీ, వాయు—అనగా గాలికబుర్లు చెప్పేవాళ్ళకిన్నీ వాదన్లు జరుగుతాయి అనిట! మరొక అర్థం ఏమిటంటే; గురు గొప్పదైనటువంటి, వాయు—కీళ్ళవాయువు—నెప్పులో, ఇక్కడే ఉండాం ముందుకినడవలేం—అని బాధపడుతూ కొందరు వాదిస్తారనిట. వాగ్వాదనలో అంతా రైటే, క్రియాసాధన మాత్రం వేరు.

(8) అభినవ హరిశ్చంద్రుడు సత్యవ్రతం దాల్చడం అవసరం అని గ్రహించి కొంత లోకజ్ఞానం సంపాదిస్తున్నాడు. అయినా, అతడు వనంలో ఉండడంవల్ల చెట్టు క్రింద ప్లీడర్లని ఋణసమస్య గురించి సలహా అడుగుతున్నాడు. అభినవ విశ్వామిత్రుడికి రాయవలసిందని వాళ్ళు చెప్పారు. ఇతడు సుమారుగా రిఫ్రెష్‌మెంటు రూములో దొరికాడు. అతడు హరిశ్చంద్రుణ్ణి తిట్టినా

అన్టిల్ ఫర్దర్ నోటీసు హరిశ్చంద్రుడికి మారటోరియం ఇచ్చే శాడు. అభినవ చంద్రమతితో పడలేక హరిశ్చంద్రుడు సత్య వ్రతాన్ని ఉపసంహారం చేసుకుని, దాసు మనిషైనట్టు ప్రపం చానికి దాఖలాయిస్తాడని అనుకుంటున్నారు.

(9) భక్తి, మనస్సుద్దైనా, కొందరు తమ భక్తి సంగతి దేవుడికి తెలిసినా పాలినా, తోటి మానవులకి తెలియదేమో అనే భయం చొప్పున, బాహ్యాడంబరాలచేత మాత్రం ప్రక టిస్తారు. కొందరు ఉపకారాలు చేసా మాత్రం ప్రకటిస్తారు. బాహ్యప్రకటన చేసే ఒకాయన కొయ్యబారి పోవడం, చుట్టు పక్క జనానికందరికీ ఎందుకో తెలియకుండా ఆనంద బాష్పాలు రావడం, అప్పుడు ఇంత హారతికర్పూరం వెలిగించిం తరవాత ఆయనకి స్మారకం రావడం జరుగుతోచ్చింది. ఒక దాసు నేను మట్టుకు ఈ మాత్రం కొయ్యవలేనా అనుకుని, పన్నాడు, జనంతో మాట్లాడుతూ మాట్లాడుతూ 11 గంటలవేళ విరుచు కుని పడిపోవడానికి సన్నాహంచేశాడు. కొందరు "అరెరే ! దాసుగారు పడిపోతున్నారు, హారతికర్పూరం తెండి, తెండి !" అని కేకేశారు. అక్కడున్న ఒక గుమాస్తా, "ఇప్పుడు దుకా ణాలుండవ్!" అన్నాడు. అది ఎక్కడ వినపడిందో దాసుగారికి వినపడి, ఆయన ఆ రాత్రికి కొయ్యవడం మానుకున్నాడు.

(10) ఒకచోట గారడీ జరిగింది. రెండువందల జనం పోగ య్యారు. గారడీవాడు చేస్తానన్న పన్లలో ఒక తమాషా ఏమి టంటే మనిషిని మాయంచెయ్యడం. సభవారు తమ ఇష్టం

వచ్చిన మనిషిని చూపిస్తే ఆ మనిషిని మాయంచేస్తానని గారడీవాడు చెప్పుగున్నాడు. అప్పుడు ఒక బల్లమీద ఒక్కగా కూచున్న ఒక ఆసామీని వెళ్ళి బుట్టలో ప్రవేశించమని సభ వారు పట్టుపట్టారు. అతడు ఒక్కక్షణం నసిగి మొట్టకి ఒప్పుగుని బుట్టలో దూరాడు. గారడీవాడు అతణ్ణి మాయంచేసి ఒక అర గంటకి మళ్ళీ తెప్పించాడు. సభవారు గారడీవాణ్ణి మెచ్చుకుని బహూకరించారు. కాని, మాయమైన మనిషికి చిక్కొచ్చింది. అతడు [illegible]డ్యూటీలో ఉండేపోలీసుట! అతడు మాయమైవున్న సమయంలో పైనొక అధికారి అక్కడికివచ్చి సభ గమనించి అతడు డ్యూటీలో లేడని రాసుకుపోయాడు. తరవాత, సభవార్ని గారడీవాణ్ణి సాక్ష్యంవేసుకుని తనక్కడ ఉన్నట్టు మాయమైన మనిషి రుజువు చేసుకున్నా అతడు సభయొక్క కార్యక్రమంలో పాల్గొన్నాడని పై అధికారి మళ్ళీ రాసుకుని పోయాడు. అతణ్ణి [illegible] తగ్గించి మరో భారీని యిచ్చారు.

భూకంపం

మొన్నటి భూకంపంయొక్క ఫలితాలు అందరూ వినిఉంటారు. ఔదార్యందాల్చి బిహారులో కష్టపడుతూన్న వారికి సహాయంచేసి ఉంటారు.

పరదేశ జ్యోతిష్కులు ఎవళ్ళూ దీన్ని గురించి ముందు చెప్పలేకపోయినా ఒక హిందూ జ్యోతిష్కుడు మాత్రం చెప్పాడు. ఉత్తర హిందూస్థానానికి భీకరం అయి, దక్షిణహిందూస్థానానికి కొంచెం పైత్యకరంగా మాత్రం పరిణమించింది. ఇక్కడ ఎవరిమట్టుకువారు నూనె పిండిపంటల అమితస్వీకరణంవల్ల హెచ్చైన పైత్యం మూలాన్ని కలిగిన శరీరకంపం అనుకుని కొన్నిచోట్ల దగా చేసిన తిలఘాతుకుల్ని దండించడానికి వెళ్లారట. ఒకచోట క్షౌరశాలలో ఒకాయన క్రాపుచేయించుగునే వేళ చెవి కత్తిరించుగుపోయి, ముక్క ఊడి అవతల పడగా తనూ మంగలీ నువ్వేకదిలావంటే నువ్వేకదిలావ్ అని అతనిజుట్టు ఇతనూ ఇతనికి మిగిలినజుట్టు అతనూ పట్టుగుని వీధులోకి రాగా భూకంపం సంగతి వారికి బోధపరిచి, వార్ని విడిపించడంలో, ఒక సనాతనుడు "పొద్దున్నే క్షౌరం చేయించు

గోవాలని ఎంచుకున్నారుమరి!" అన్నాడట ఒకాయన
కొంచెం భారీమనిషి, అనగా టన్నుల్లో ఒకదశ ఆయనకు
పట్టింది. ఆయన వచ్చి, "నేను కూడా మా అరుగు
నుంచి దొర్లానండీ!" అన్నాట్ట అప్పుడు ఆయనకి
భూభారం ఆరు మహాక్షితుల టన్నులనిన్నీ (మహాక్షితి—అంటే
1 తరవాత 21 సున్నాలు మాత్రం రాయాలి)—అల్లాంటి
భూమిలో తన్ను పోల్చుకోడం ఆక్షే వీలుండదనిన్నీ నచ్చ
చెప్పారట. భూకంప కారణాలుగా శాస్త్రజ్ఞులు చెప్పినవి
ఉన్నాయిగాని, అవికూడా ఊహాలే, అనుమానాలే. భూ
భాగం ఎక్కడేనా అండవారినట్టు జారినా, కొత్తపర్వతాలు
చీలి ఏర్పడినా, అగ్నిపర్వతం తయారీలో ఉన్నా, గాలి
ఒత్తుడు పడిపోయి శీతకాలం అయినప్పుడు ఇవి వస్తా
యన్నారు. ఆ శీతానికి భూమికి కూడా వణుకుపుడుతుం దనీ,
లోపలుండే బొగ్గుగనులు అంటుకుంటాయనీ ఒకాయన
అన్నాడు. అది బీహారు, అస్సాములోనే రావడం
ఏమిటా అంటే ఇండియాయొక్క నిర్మాణప్రకారం అస్సామే
ఇండియా మొత్తానికి కేంద్రమంటారు, అమెరికాకి చిల్లీ
లాగ. ఆ దేశపు ప్రజలు సంఘుగ్రహాచారమని పామరులు
అనుకుంటారు. 1897 లో దారుణ భూకంపానికి అస్సామే
దెబ్బతింటా. ఇతర కారణాలు మాత్రం కొన్ని చెప్పుకు
తీరాలి. ఇండియాలో జరిగి ఉన్న పాపాలకని కొంద

రన్నారు. హరిజనోద్ధరణ చెయ్యక పోవడంవల్లనని కొందరు, చెయ్యడానికి ప్రయత్నించడంవల్లనేనని కొందరు. పంచములు దేవాలయప్రవేశం చెయ్యడం నించి అక్కడవాళ్ళందరికీ—అనగా దేవుళ్ళకీ, వాళ్ళ పెళ్ళాలకీ, పరిచారకులకీ వగైరాలకీ భయం వెయ్యడంవల్లనని కొందరు. ఇద్దరు శ్రోత్రియులు ఒకచోట దెబ్బలాడుకోడంలో "శారదా చట్ట మేమిటి, లేకపోతేనూ! భూకంపం రాదూ!" అన్నాడు ఒకడు. రెండో ఆయన, "అది నేను ఒప్పుకో నయ్యా! భూమి ఇప్పుడు ఊగిసలాడుతూ ఎందుకంటే, చట్టం అవుదామా వద్దా అని ఊగిసలాడుతూన్న విడాకుల చట్టంమీద కోపంకొద్దీనయ్యా! మహాప్రభో!" అన్నాడు. ఒక కాలేజీవిద్యార్థి నడిగితే "కాలేజీల్లో క్లబ్ తేసిమంది కుర్రాళ్ళని పరీక్షకి పంపకుండా ఆపేసెయ్యడం ఏమిటండీ, లేకపోతేనూ! ఏమిటి దాని అర్థం—వాడ్డజిట్మీన్? ఇటు వంటప్పుడు "ఎర్తుక్వేక్" అన్నమాటేమిటి, "హెవెన్ క్వేక్" కుడా వస్తే రావచ్చు!" అని కోపపడ్డాడు. ఒక బిచ్చ్యాన్నడిగితే, "డబ్బెక్కి చదివి సిరుద్యోగశాఖలో చేరి ఉన్నవాళ్ళ జీవితభారం సహించడానికి భూమి తహ తహ లాడుతోంది." అన్నాడు. తననతనే లోకం—అధమం భూలోకం!

పేపరుమిల్లు

ఆంధ్రులయొక్క ధనం, ఆంధ్రులయొక్క కలిసికట్టుతనం, ఆంధ్రులయొక్క కార్యపర్యావసానత్వం, ఆంధ్రులయొక్క ఓర్పూ, ఆంధ్రులయొక్క పరవిశ్వాసం— ఇవీ యింకా చాలెను వీటికి సంబంధించిన లక్షణాలకీ శాశ్వతమైన ఉదాహరణగా పేపరుమిల్లు వెలిసింది. దాని సంగతి ఏమైందని చాలామంది అడగనే అడగరు. అదీ ఆంధ్రత్వమే! ఇంగ్లండులో తయారవుతూన్న తెల్లకాగితంకంటె (తెల్ల కాగితానికి ఇంగ్లీషుభాషలో వైట్ పేపరు అంటారు) మిక్కిలి తెల్లగా ఉండే కాగితం తయారుగా ఎట్లా చెయ్యాలా అనిన్నీ, అది ప్రజ అంగీకరించి స్వీకరించేటట్టు చెయ్యడానికి మార్గాలు ఏవా అనిన్నీ ఆలోచన జరుగుతూండడంవల్ల ప్రస్తుతం ఆగిఉన్నదని ఒకరు అన్నారు. కాని, నడపలేక ఆపి దాన్ని అట్లానే ఉంచిన వారికిన్నీ మళ్ళీ నడుపుతాం అని పూనుకున్న అభయహస్త ఇనుండేవారికిన్నీ జరిగిన ఒడంబడికలో షరతుకాలం అయ్యేటప్పటికి అందులో కొంత గతించి యింక కొంతే మిగిలి ఉన్నదనిన్నీ, స్వానపహారం గురించిన కాగితాలు కట్టుదిట్టంగా ఉన్నాయనిన్నీ, కాగితాల మీదనే దాని వ్యవహారం ఉండగా దాన్ని పేపరుమిల్లు అనడంలో ఏమీ తప్పులేదనిన్నీ ఒకరు సమర్థించారు.

విమానం మీద పన్ను

రైళ్ళు వచ్చిన కొత్త ప్రకంలో, పట్టాలు ఏ ఊరి మీదుగా వచ్చాయో, ఆ ఊరివాళ్ళకి కొంచెం గర్వంగా ఉండేది. స్టేషను పడిందనుకోండి మరీను, ఓ, మరీ ఖుషీగా ఉండేది. ఆ చుట్టుపక్కల పల్లెటూళ్ళ వాళ్ళకి కొద్దిగా చిన్నతనంగా ఉండేది. [illegible] [illegible] ధర్మమూ అని దాని పడక్కొట్టాలనేవారు. ఆ పల్లెటూళ్ళమీదుగా కూడా పోతూండడం వల్ల, వాళ్ళకి కూడా గర్వం వచ్చి హెచ్చింది. ఇప్పుడు విమానాలు తరచైన [illegible] చాలా కుగ్రామాలకి కూడా వచ్చింది. కాని, మునిసిపాలిటీలకి కొంచెం ఆలోచనగా ఉంది. విమానం ఎగురుతూండి వెళ్తున్నప్పుడు, అది మునిసిపల్ హద్దుల్లో వెళ్ళినట్టే కదా, అది చాలా పెద్ద నాదం చెయ్యడంవల్ల, బస్తీప్రజ కంగారెత్తి పని చెడుతున్నా. 'పైన వెళితే మున్సిపాలిటీకి ఏం జేశాం!' అని విమానాల యజమానులు అనకూడదనిన్నీ, పైని గాలి ఎంతవరకు వ్యాపించి ఉంటుందో అంతమేరలోనూ ఉండే గాలి — దాని తాలూకు వానలాద్రవ్యాలూ కూడా కేవలంగా మునిసిపల్ సొత్తే అనిన్నీ, అందుచేత హద్దుల్లోంచి వెళ్ళే విమానాలమీద సబురు ఒక్కొంటికి ఇంతా అని పన్ను ఉంటుందనిన్నీ, ఒక వేళ గమనువనంగా ఎవరేనా హద్దులుదాటించి వెళ్ళే మొదల వాళ్ళకి ధ్వనిగురించిన పన్ను ఉంటుందనిన్నీ, ఒక వేళ ధ్వనిలేని విమానాలు కొద్దిరోజుల్లో వచ్చినా రూపం

కనపడడం చేత పన్ను ఆగిపోయి తీరతాయి గనక రూపం గురించిన పన్ను ఉంటుందనిన్నీ, ఒక మునిసిపాలిటీ వారు విమాన యజమానులకి రాబువలసిందిగా తీర్మానించు గున్నారు. పైకి చూడడంవల్ల జనానికి పట్టే మెడనొప్పులకి తాము ఎంతమాత్రం బాధ్యులం కాం అని కూడా వారు ప్రచురించారు. ఒకవేళ విమానం వారు, అందరికంటే పై వారు గనక, ఈ చర్య సక్రమం అని ఒప్పుకోక ఊరువదిలి పారిపోతే, మరి గత్యంతరం లేదనిన్నీ, అందుకు నేలమీద వాళ్ళే తమ సంజాయిషీ గౌరవపూర్వకంగా ఇవ్వవలసి ఉంటుందనిన్నీ, సాధారణంగా జనం పైకి చూస్తారు గనక వారి దగ్గిర ప్రేక్షణసుంకం తప్పకుండా వసూలుచేస్తాం అనిన్నీ, తత్సమయంలో తగు ఏర్పాట్లుచేసి వసూళ్ళలో అక్రమాలు జరక్కుండా చూడడానికి ప్రేక్షకుడు ఒక్కొంటికి ఇద్దరేసి గుమస్తాల్ని—ఒకర్ని ఒకరు మింగేవాళ్ళని—నియమిస్తారనిన్నీ, వచ్చిన డబ్బుతో దుమ్ము లేగని రోడ్లు వేయిస్తారనిన్నీ తెలుస్తోంది. ఒకవేళ పైన పోయేవారు ఏ కుతూహలమాత్రానం చేతో ఊరిమీద బాంబులుగాని విషవాయువులు గాని వదిలివెళ్ళిన పక్షంలో బస్తీజనం చూడడానికి రాకూడదనిన్నీ వస్తే నాసికా రక్షలతో రావాలనిన్నీ, తమ ఆజ్ఞకు విరుద్ధంగా ఉత్త ముక్కుల్తో విహరించి విషవాయువులు పీల్చి గతించినవాళ్ళ దగ్గిరనిలబడ్డపాట్న మరణపు పన్ను వసూలు చెయ్యావలసిన అవసరం రావచ్చు ననిన్నీ కూడా వారు చాటించారు.

[మా టకరప (5)—1937
ఆర్ట్సు కాలేజీలో
28—2—1937 తారీఖున
పూర్వ విద్యార్థి సంఘ వార్షికోత్సవ సందర్భములో
శ్రీ వల్లూరి సూర్యనా
రాయణ రావు గారి
అధ్యక్షత క్రింద జరి
గిన సభలో చదివినది.]

బస్తీ — దుమ్ము

బస్తీరోడ్డుకేసి చూస్తే జీవితం అంటే పెద్ద పోటీ పందెం అనిపిస్తుంది. ఈ పందెంలో ఎవడి బాధ వాడిది అని తెలుస్తుంది. సకల మానవసమత్వం తెలిసి నమ్మినప్పటికీ, ప్రతివాడూ మరొకణ్ణి దిగద్రొక్కి ముందుకి తను పెంద రాళే వెళ్ళాలని చేసే ప్రయత్నం ప్రత్యక్షం అవుతుంది. పెందరాళే వెళ్ళాలంటే వేగం ఎక్కువుండాలి. ధనవ్యయం చేస్తేగాని వేగం సిద్ధించదు. అందుచేత ధనవంతులు బయల్దేరి, అనవసరంగా, తాత్కాలికంగా తనంతట తను తనకి ఆరోపించుకున్న అధికారాన్ని ప్రపంచంమీద చలాయిస్తారు. ఆ చలాయింపుకూడా మనం చూడచ్చు. మని షిని తప్పుకోమని బళ్ళవాళ్ళు. అందులో రెండెడ్ల బండివాణ్ణి ఒంటెద్దు బండివాడు, వీళ్ళిద్దర్నీ జట్కామనిషి, వీళ్ళ,

ముగ్గుర్ని కెండుకుత్తాం కోడివాళ్లు, పిల్లలుగుర్ని సైకిల్
వాళ్లు. [illegible] రెండెడ్లబండివాడు మనుష్యుల్ని తప్ప
మరెవర్నీ తప్పుకోమని తిట్టడానికి లేదనుకున్నాను. కాని,
ఒకచోట ఒక రెండెడ్లబండివాడు ముందున్న ఒకబండిని
తప్పుకోమంటున్నాడు. తీరా ఏమిటా అని చూస్తే, ఆ ముందుబండి
పోతులబండి! సరే, ఇదో ఖర్మ, వీడు వాడి తప్పుకో
మని తిట్టడానికి ఏ సాహసం లేదనుకున్నాను. కాని,
మరొక సందర్భంలో ఒకపోతులబండివాడు ముందున్న బండి
వాణ్ణి 'తప్పించు, కల్లాపల్లా!' అని మోటుగా తిడు
తున్నాడు. ఏంచెప్మా అని చూసేసరికి — ఆ ముందుబండికి
కట్టింది ఒక యెద్దూ ఒక పోతూను! పెత్తనం ఇచ్చే
దాకా ఎవడేనా ఉండాలి గాని, పెత్తనం ఇచ్చి నెత్తియెక్కించు
కునేసరికి, వాడు కూడా తలంతా కొంకెక్కు గలడు.
వీళ్లందరికీ పైవాడు సైకిలిస్టు. ఇతను నోరు విప్పకుండానే
గంట గిలగిలలాడించి అథార్టీచేస్తాడు. వీళ్లందరికీ పైవాడు
మోటారుసైకిల్ గారు. ఆయన కేవలం జపం వగైరాల్ని
హారెత్తగొట్టి బడబడలాడించి దారి పుచ్చుకుంటాడు.
అతని ధోరణిలో కొంత లయ ఉండని గానశాస్త్రజ్ఞులు దెబ్బ
లాడితే ఆడవచ్చుగాక, పామరుల ప్రాణానికి అది ప్రళయంగా
ఉంటుంది. ఇంకొక్క కొట్టడంలో అతను ప్రథముడు.
బస్సు వీటికి పైమాట. మహాబస్తీలో తప్ప కడంచోట్ల
వీలయినంతమందికి నోట మట్టికొడితేగాని దానికి తోచదు.

ఒకవ్యక్తి తాలూకు స్వంతకారు వచ్చేసరికి వీరంతా వారి వశలాగే. డ్రైవరుయొక్క ఔన్నత్యం, చక్రిత్వం గమనించడానికి ప్రస్తుతం సావకాశం చాల్దు "జతకవురా! సావాలనుందా! నూకల్లేవురా! కళ్ళులేవురా! చెవుడ్రా! బుద్ధిలేదురా! యెదవా!" అనే మార్దవంగా ఉండే మందలింపుల్లోనూ, ఈ వాహ్యాలైన మరి యితర మాటల్లోనూ, ఎంత గొప్పవాడైన ఆసాములైనా సరే సాధారణంగా ఉత్తమస్థానానికి డ్రైవరు కొంచెము సరదాగా, అలవాటు చొప్పున పాటిస్తారు. అందుచేత ఎంతవాడైనాసరే అల్లరి చేసి, ఎవడమ్మా వేగాన డ్రైవరు రోడ్డుమీద ఉండే గొప్ప వాడుకదా అని మనకి తెలుస్తుంది. ఒకస్వంత వ్యక్తిది కాకుండా, ఒక సంఘంతాలూకు కారైతే, ఆ డ్రైవరికి భూమిమీద ఎవ్వరూ ఇద్దరు ఉండకుండా తప్పుకోవలసిందే. కాని ఈశ్వరవేరు ఉండిపోతోంది. రావణుడికి మైరావణుడుంటాడు. అల్లాగే ఎంతగొప్పకిరిగిన కారుడ్రైవరుకి కూడా ఆప్పీలుంది. గట్టిపదార్థాలు చెప్పమంటే ఓ కుర్రాడు 'ఇనుము' అని చెప్పాడట. ఇంకా గట్టిది 'ఉక్కు' అని చెప్పాడట. ఇంకా గట్టిపదార్థం ఏది అని అడిగినప్పుడు 'దున్నపోతు' అన్నాట్ట. మేష్టరు, 'అదేమిరా, దున్నపోతా ఉక్కుకంటే గట్టి?' అని కోపపడ్డాట్ట. అప్పుడు కుర్రాడు, 'అవునండీ, ఉక్కుతో చేసిన కార్ని దున్నపోతు ఆపేస్తుందండి' అన్నాట్ట. అల్లాగ్గా, దున్నపోతుగారుగాని,

లేక వారి తాలూకు పట్టమహిషికాని, ఎంత కాడువారు ఎంత హోరుచేసినా లక్ష్యపెట్టక చెక్కు చెదరకుండా కార్ని ఖరాయించి ఆపెది, అవలీలగా పైకి పుచ్చుగుంటుంది. ఇక్కణ్ణుంచి మనం దుమ్ము ఘట్టంలో ప్రవేశిస్తాం. అందు చేత, ప్రస్తుతం ఒక స్త్రీకోడ్లమీద మనకి కలిపించే యితరదృశ్యాల్ని వాడలేసెయ్యాలి. అవి ఏవి అనగా, సైడుకాలవలు : సైడుకాలవల్లో ఉన్నన్ని వర్ణభేదాలు ఎక్కడా లేవు. అగ్నిప్రవాహంగా ఏడనిందన్నరా అంటే అల్లా ఏడిపి, స్మిగ్గి పాడుచేసుగుని కోడ్డుకి అడ్డంగా వస్తాయి భయభక్తుల్లేకుండా! నాటకాల్లోనీరు : జాగ్గి, రామరామ, బొత్తిగా సిగ్గులేదు. పాపీనీరు ఏ మనిషిలాగే ఎండదూ, అంటులు ఒలికినా మండమంటే మండదు, పోసి ఇంకాలేకుండా ఉండమంటే ఉండదు. తనని గురించి అద్దమైనవాడూ కిందో మాట్లాడక తొక్కేట్టూ తిరుగుతున్నారని అది లోపల్లోపల తెగి కుళ్లికుళ్లిపోతూంటుంది. 'నిజం దేవుడెరుగును, నీరు పల్లం ఎరుగును' అని శాస్త్రం. మనం నిజాన్ని దేవుణ్ణే కూడా ఎరగం గనక, నిజం దేవుడెరుగునని నమ్మితే నమ్మొచ్చు. కాని ఈ సైడుకాలవలకేసి చూస్తే 'నీరు పల్లం ఎరుగుంటుందని' సందేహించవలసొస్తోంది. వాటిల్లో నీరు 'నీరు' అనే శబ్దానికికూడా అప్రతిష్ఠ తెస్తోంది, ప్రతిష్ఠలేకుంటున్నాననుకొని. దానికి పల్లం ఏవేపో తెలియకపోతే చస్తాంబూ మరి! పొద్దున్న తూర్పుకి వెడుతూం

టుంది. మనం ఏదేనా పని మీదుగుని కాస్సేపట్లో చక్కా వచ్చి మళ్లీ మానేసరికి ఒడమటగా పోవాలని తంటాలు పడుతూంటుంది, దిక్కుమాలి తంటాలుపడడం ఇదేనా ! ఇదిగాక, పైవ్రులు : ఒక్కడ స్నానం, పాన, భోజన, గ్రహణ, క్రీడ వగైరా ఉద్దేశాలతో అనేక జనం పోగవడం ! ఒక్కొక్కప్పుడు కుంభమేలా : ఘటవాయిద్యం : సంస్కృత భాషలో ఉపన్యాసపు పోటీలు : అక్కడే యుద్ధాలు—శస్త్రాస్త్ర ప్రయోగాలు. ఆ పైవాలప్రక్క బస్సు జంతువులు : అనేకదూరం, శ్రమపడి, తొందరగా తిరిగి రావడంవల్ల అనేకరకాల మాలిన్యం పొట్టనెట్టుకుని స్వగ్రామం వేం చేసిన అంచీబస్సులు. వాటిని పరిశుభ్రంగా పై చెప్పిన మాలిన్యం యావత్తూ అక్కడా అక్కడా పడిపోకుండా, మంచినీళ్ళు తీసుకునేచోటే నరిచి ఉంచితే, యథాశక్తిగా జనం ఆరగిస్తారు, ఎక్కడి కక్కడికే ఆయిరి అని పైవ పక్కనే, పల్లెటూరిచెర్లో గేదెల్ని కడిగినట్టు, ఈ బస్సుల్ని కడిగడం. ఇంక రకరకాల కంపులూ ; వాటికి ఆటపట్టులూ : వగైరా వగైరా ఉన్నాయి. అవన్నీ వాడలి నుమ్మా గురించి మాత్రం కొంచెం ముక్కుపట్టుకుందాం.

దుమ్ము హైరోడ్డుమీద ఎక్కువ ఎత్తుగా లేస్తుంది. అల్లా పైకి లేచిపోవడంలో దానికి దురుద్దేశం ఎంతమాత్రం లేదు. సరిగదా, దాని గోలంతా ఏమని అంటే, 'హై రోడ్డు' అనేదాన్లో 'హై' అనేది సార్థకం చెయ్యాలనే.

అందుకనే కోటిబళ్ళమీద కూర్చుని, అశ్వాళ్ళతో [illegible]
వాళ్ళూకూడా 'హై' అనడం. పైగా ఆ దుమ్మునీ వింజామరా
మన్నారు? అంగ్లలు ఎగిరిపడతారనిన్నీ, నీచస్థితిలో వాళ్ళని
కలపిస్తే, ఇల్లాగే, కదపిన వాడిమీదే కాకుండా వారిపోయే
వాళ్ళ నెత్తిమీదకూడా భైటాయిస్తారు అని కూడా బుజావు
చేయ్యాలని అది బయల్దేరింది. బస్తీదుమ్ము బాగా పెరిగి
కొందరు పొడుం పీల్చడం మానేశారు. అందుకని పన్య
వర్తకులు కొందరు పొడుంకొట్లు ఎత్తేసి, దాంతో ఏ పి.
పెట్టేశారు. కొందరు, పొడుం చేసుకోడానికి గాని, కొట్టు
దాకా వెళ్ళడానికి గాని [illegible]ధ్ధికించిన వాళ్ళు, హైరోడ్డు
మొగలో నగారాలు పెట్టుకుని, గుక్కపట్టయిపోయి చివరి
తాతగారి సొమ్ములాగ, ఒక్కొక్క పీలుపుకి నమూనా చేసి
గజాల దుమ్ము పీలుస్తూంటారు. ఏదో విధంగా, కులు
గురూ, జాతిమత విపక్షత లేకుండా, బస్తీదుమ్ము ముక్కులన్ని
ముక్కుమూసుకుని నడిచిపోతూ, (తిట్టుకోడానికి కూడా వీల్లే
కుండా, అంతకుముందే నోరుమూసుకుని) సనాతన ధర్మం
నిలబెడుతూ, యోగసాధన విషయంలో ప్రథమప్రయ
త్నాలు బాహాటంగా కూడా చేస్తున్నారు. ఈ దుమ్మువల్ల
ఊఫ్ అంటే ఎగిరిపోయే జనంకూడా కొంచెం గురుత్వం,
భారీతనం సంపాదిస్తున్నారు. బస్తీదుమ్మువల్ల హైరోడ్డు
పక్కల గోడలకి మందం పెరిగిపోడానికి [illegible], గోడలకి
కూడా పెరగడం ఉంటోంది గనక, చెట్లలాగ ఏదో ఒక

రకం జీవం వీటికికూడా ఉండితీరాలని ఏ ధురంధరుడో కని
పెట్టకపోకాడా, అపూర్వవ్యాసాలు ప్రకటించి పట్టాపుచ్చు
కోకపోకాడా అని, కొన్ని పరిషత్తుల్లో తన్నిమిత్తం పట్టాలు
చేయించి, మెరుగెక్కించి, 'రడీ' లో ఉంచారు. 'దుస్థితి'
అంటే దుమ్మువల్ల కలిగేస్థితి అనే విగ్రహం చెప్పుకోవాలని
కొందరు అన్నారు. సృష్టి, స్థితి, లయాలు దుమ్ములోనే
వని మనకి బస్తీదుమ్ముకొస్తే తెలిసొస్తుంది. దుమ్ముకేసి
చూస్తే, అస్పందాలా నాసిక్షణ్ణి తను కనిపెడుతూంటే,
మానవుడు కనికరంలేకుండా తనని ఉపయోగించినందుకు,
మరి ఓర్చుకోదు. సంక్షుబ్ధమై భూమి మానవుణ్ణి దుమ్మెత్తి
పోస్తోందా అనిపిస్తుంది. ఇప్పటిదాకా కొందరు జనం 'కళ్ళ
జోణ్ణి' పట్టుగుని 'ముక్కద్దా' లనీ, 'ముక్కుజో' డనీ
కూడా వాడేస్తున్నారు. ఇక అల్లాంటివాళ్ళ ఆటలు సాగవు.
బస్తీదుమ్ము ధర్మమా అని ముక్కు-రాష్ట్రానికి ప్రత్యేకపు
జోడు ఏర్పాటుకావచ్చు. కాళ్ళకి రకరకాల జోళ్లు ఉన్నా
యని (అంటే బంగారంవీ, వెండివీ, ఇనపవీ, కర్రవీ)—
చేతులకి జోళ్ళున్నాయనీ, కళ్ళకి జోళ్ళు సరే సరి అనీ,—
చివరకి కర్ణనళి చెవికి గూడా జోళ్ళుండడం ఏమిటి, మాకు
లేకపోవడం ఏమిటి అని ముక్కు రంధ్రాలు చిరకాలం భగ
వంతుణ్ణిగురించి వాయుభక్షణ మాత్రం చేస్తూ తపస్సు
చేశాయిట. "క్రమేపీ చుట్టుప్రక్కలవాళ్ళందరికీ రాష్ట్రాలు
ఏర్పడింది. ఆ పని జరిగిపోయిం తరవాత మిగిలిపోయింది

దానంతట అదే మన స్వంతరాష్ట్రంగా ఏర్పడుతుంది. ఇంకోర్ని అడగా అక్కర్లేదు. వాళ్ళు ఇవ్వా అక్కర్లేదు. మనం దానం పట్టా అక్కర్లేదు" అని ఆంధ్ర జనవేదాం తుల్లాగ ఊరుకోక అని తపస్సుచేసినందుకి, "మీకు జరిగిన అన్యాయం కారుయుగం రానిండి తొలగిస్తాను" అని ఆయన అన్నాట్ట. కారుయుగం అంటే కాలేజి. అదే ఇంగ్లీషులో గాలేజి అని అంటున్నారు—అనవ సాంప్రదాయంలో 'క' కారాలు 'గ' కారాలుగా మారతాయి గనక. [illegible] పట్టపగలు అశేషజనానికీ, కళ్లల్లో దుమ్ముచల్లే [illegible] అని రోడ్డు మీదే తెలుస్తుంది. అటువంటప్పుడు, మరి రాత్రివేళ [illegible] కథ! సాయంత్రం పద్దుకరవాత, కార్లు, ఇంటిముహాం పట్టిన ఎడ్లలాగ మరీ జోరుగా పడుస్తాయి. ఎందుకంటే, పగలైతే వినపడటం కోసం కయ్యాలి. రాత్రికనబడితేచాలు. వెలుగు యొక్క వేగం శబ్దం వేగానికి లక్షరెట్లు, ముళ్ళా మాట్లాడితే పదిలక్షలరెట్లు. అందుకని రాత్రివేళ కారు చాలా దూరంలో ఉండగానే ఆధూళిమండలంలో కారు దీపోదయం అయి మనకి వచ్చే కారుకీ మధ్యనుండే జన జంతు శకటాగులు అన్నీ ధూళితెరమీద ఆడుతూన్న సవినయుగపు తోలు బొమ్మల్లాగ, వెల్లకాగితంమీద సిరాబొమ్మల్లాగ మిక్కిలి శోభగా ఉంటాయి. అందరికీ ఏకరంగు ప్రసాదించడంవల్ల వర్ణ భేదం నశించడానికిన్నీ, మధ్య భాగాలో ఉండే వీర్కి

వాళ్ళకు కూడా ఏక కాలమందే అది తాకడం జరగడంవల్ల అస్పృశ్యతా దోషం తొలగిపోవడానికిన్నీ బస్తీసుమన్ను కిందూ మీదూ తెలియకుండా పనిచేస్తోందని చెప్పచ్చు. బస్తీహైకోర్టుబండ, రాత్రివేళ, జట్కాలో వెళ్తూ, మా స్నేహితుడొకాయన, — ఆశువు ప్రబంధకవిత్వం చెప్ప మెచ్చుకు — 'స్మర శిలీముఖ కుసుమ కేసర పరాగధూళి' — అనేది జ్ఞాపకం చేస్కుని, అప్రస్తుతం అని తెలిసినా శ్రీనాథుణ్ణి పొగిడి, మెచ్చి అంతటితో ఆగక, ఆ దుమ్ముమీద కవిత్వం యోచించి, బస్తీశృంగార వ్యవహార ప్రారంభోత్సవం సూచించడానికి బయల్దేరిన పుష్పబాణ విలాసఫలితం అన్నాడు. కొన్ని చోట్ల వీధిదీపాలు తామే చీకటికి భయపడి కళ్ళు మూసుకున్నట్టు కనిపిస్తాయి. ఒక్కొక్కచోట మూడు నాలుగు [illegible] ఇటూ అటూ ఒకే క్షణంలోనే వెలగడం గనక కనిపిస్తే. వీధి దీపాలు ఎక్కడుంటాయో చెప్పడానికి [illegible]దీపాలు ఎట్లా వాలి. ఏమైనా చెప్పడం గగనం. రాత్రిభాగంలో వెలుగు కిరణాలకి దుమ్మునేసి ఒక వైభవం తేవడంవల్ల, వెలుగులూ అడ్డూ నీడలూ గమనించి, గ్రహణాల కారణాలూ, గమనాలూ, ముక్కు మూసుకుని నేర్చుకోవచ్చు నని భూగోళధూళి శాస్త్రప్రియులు చెబుతున్నారు. ధూళిలేని [illegible]కి వర్షాలు నశించుతాయి గనక, ఇది మానవుడికి అత్యంతోపయోగం అని కొందరిమతం.

పదిరూపాయల టిక్కెట్టు

పాడ్తూ వస్తూ చేస్తూ తిరగడాన్ని గురించి చెప్పె టప్పుడు తెలుగువాళ్ళు కాలుగాలిన పిల్లిలా తిరగడం, [illegible] తిరగడం, [illegible] టట్టు తిరగడం, ఆసుకండెలా తిరగడం, అరువు సైకిల్ లాగ తిరగడం అని అంటూంటారు పెద్దలు కంపెనీవారి ధర్మమా అని [illegible] 'పదిరూపాయల టిక్కెట్టువాడులాగ తిరగడం' అంటున్నారు. తిరగడానికి [illegible] నెల ఉంటేనే, [illegible] అది [illegible] సగం అయింది. ఊర్లో జిల్లో జనం కొత్తవాళ్ళ కలుసుకోవాలనే, 'ఎక్కడికి రావడం?' అని [illegible], 'నేను ఈమధ్య [illegible]' అని అవతల వారు అనగానే, [illegible] ఏం దస్తురం [illegible] అని, '[illegible]? నాకు [illegible]' అని [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

"[illegible]" అని [illegible] భావ్యంకాదను, [illegible], పస్తు ఉన్నాయి [illegible]

వాళ్ళూ, పనిలేనివాళ్ళూ, ఏదోపని ఏర్పాటు కాకపోతుందా అనుకున్నవాళ్ళూ, 'ఒకటు టిక్కెట్టు కొనేసి ఓమూలెక్కించి సరుకుటు ప్రారంభిస్తే ఏ కుళ్ళేసినా అక్కడ ఏ ఎబువాన్నా వాడో, నాకులాంటివాడో చేతికొచ్చినా చాలా, ఎక్కడో వెళ్ళాను మళ్ళా వెనక్కొస్తానూ, కాని! దేవుడున్నాడు!' అనుకున్న వాళ్ళూ, ఇంకా చాలామంది ఇకిపిలూ కూడా ఈ సౌకర్యం ఉపయోగించుకున్నారు. టిక్కెట్టు పదిరూపాయలైనా, వందలకొద్దీ జనం చిన్న - పెద్ద - స్త్రీపున్లకి కూడా ఎగబడి, వేలాది టిక్కెట్లు కొనుక్కోగా, రైలువారి కొచ్చిన డబ్బు లక్షలమీగా, ఉద్యోగం అవసరమైన సంకల్పించుకున్న పన్లు కోట్లకూడాగా, ఈ జనమూ వీరి చెంతకు డిచ్చిన సమావేశ, పనులను అతిధ్యభాగ్యం పొందగలిగిన ఇతరజనమూ పడిన కష్టాలు కటకట్లమీదా ఉంటూయని మాస్నేహితుడు ఒకాయన మదింపు చేశాడు. వీరిలో చాలామందికి నెరవేరిన పన్లు లెక్కకి అందవు. కొందరికి పన్లు ఒకట్లమీద అయినాయి. కొందరికి ఒకటేపని నెరవేరింది — ఇంటికి చేరుకోడం — చాలామంది పని అయిపోయింది — కాలం అయిపోయి ఇల్లుచేరేసరికి. కొందరికి ౧౫ రోజులపాటు నిరుద్యోగ సమస్య తెగిపోయింది. అందరికీ నిష్పక్షపాతంగా 'దశ' మారిపోయింది. రైలువారు జనానికి, ఇటువంటివే నూతనదశలు త్వరత్వరగా ఇప్పిస్తారనిన్నీ, వందరూపాయల టిక్కెట్టుమీద సంవత్సరమున్నూ, వెయ్యిరూపాయల టిక్కెట్టుమీద యావజ్జీవి

తీసుకున్నా తిరిగి పసుపు పచ్చగా వచ్చును అని అంటారనీన్ని
అప్పుడు ప్రతిరోజు తెలుగు వాళ్ళంతా కూడా రైళ్ళెక్కి ఇటో
అటో ఎటో ఉగాదికే తెలియని స్టేషనుకి వెళుతూంటారనీన్ని
అప్పుడు [illegible] తగ్గి, [illegible]యి, జనం ఉందరు గనక
ఆరోగ్యం హెచ్చి, ఇళ్లు చౌకై [illegible] నదుపాయాలు
వాటంతట అవే సిద్ధిస్తాయనీన్ని, ఎల్లానో అల్లా అష్టైశ్వర్యాలూ నీ
కొత్త ఎన్నికలుండేటట్టు చేసి కొన్ని [illegible] ఒకటి [illegible]
లోకేశా నిగ్గాలని చూస్తున్నారనీన్ని పామరులు అనుకుం
టున్నారు. ఉత్తరాది [illegible] వెబ్బ్యాహాపాయులకి ఓడమీద భూలోక
యాత్ర [illegible], మరి [illegible] కాలానికి ఓటుకు [illegible]
[illegible] సంపూర్ణ [illegible]
తాయనీన్ని, అప్పుడు జీవరాసులు నశించంగా ఈ కాలంలో కాలూ
పత్యటనం చెయ్యవచ్చుననీన్ని శాస్త్రజ్ఞులు ఊహిస్తున్నారు.

కొత్త వోట్లు

'వోటు' అనేది తెలుగులోకి దిగిన ఇంగ్లీషుమాటల్లో ఒకటి. పల్లాటలో ఉన్న 'పటు' అనేది దీనికి కొంత సంబంధం గల తెలుగుమాట. కాని దానికి కేవలతుల్యంకాదు. మొన్నటి ఎన్నికల్లో అక్షరాస్యులు కాని భారతీయులుకూడా చాలా మంది తమవోటుసాధించారు. కంటపడే వస్తువు కాకపోడంనించి 'వోటు' అంటే చాలామందికి తెలియలేదు. క్రమేపీగాని తెలి యదు. 'ఉయ్యాల వోట్ల సంబరంటు, వోటంటే యేటి బాబూ!'

అని నన్ను ఒక పరిచితుడు అడిగాడు. 'వోటు' అంటే 'ఇష్టం' అని చెప్పాను. 'నా యిష్టమేనా, బాబూ' అన్నాడతను. 'నీయిష్టమే కాదు, ప్రతివాడి ఇష్టమూ కనుక్కొని, దాన్ని పరిపాలించడానికి మంత్రులువర్గాన్ని తయారుచేస్తారు' అన్నాను. 'మరి, నాయిష్టం అన్నారు కాదు బాబు, మరి!' అని మళ్ళీ అతనడిగాడు. 'అవును. నిన్ను ఎవరి సలహామీద పరిపాలన జరగాలో ఆవ్యక్తిని ఎన్నుకోమన్నారు. అంతేగాని అలా పాలనా లేకుండా నీయిష్టం వచ్చినట్టు ఉండమన్లేదు' అన్నాను. 'ఓస్. ఇంతేనా బాబు. అయితే నాకు తెల్దు' అనేశాడు. మాకి లాయన ఇంకా పల్లెగా ఉండి దౌర్జన్యరాహిత్యమో అని ఊరుకుంటూ వుండడంవల్ల కాకపోతే ఎన్నికలు ఇంత నెమ్మదిగా నడిచి ఉండవ్ అని చాలామంది నమ్మకం. ఈసారి ఎన్నికల్లో ముఖ్యవిశేషాలు రెండు. మొదటిని ఎన్నికలు రంగురంగుగా జరిగాయి—వర్ణ ఆశ్రమధర్మాన్ని అనుసరించి వ్యాపారం జరిగింది. ఈ వర్ణవిశేషాలు మన రాజధాని మరికొన్ని చోట్లనూ. ఇతరచోట్ల జంతువిశేషాలు! పోటీగా నిల్చే అభ్యర్థుల్ని పార్టీవారీగా రంగులు కోరుకోమన్నారు. ఒక పార్టీ ఎరుపు కోరుకున్నారు. ఎరుపురంగుకి అధిష్ఠానదైవం అంగారకుడు. ఎరుపు రంగు మార్పుమీద ఇంగ్లీషువారి రంగు. ఆరంగు [illegible] దంభానికిన్ని, ముదరడి క్రోధానికిన్నీ, శక్తి, బలం, ఇట్లాంటి వీటికి చిహ్నమని జ్యోతిష్కుల సిద్ధాంతం. అల్లానే పసుపు రంగు. దానికి దైవం బుధుడు. ఆ విజ్ఞానానికి చిహ్నమని

గ్రంథాలు చెబుతున్నాయి. అలాగానే ఆకుపచ్చకీ, దైవం చంద్రుడనిన్నీ, రెండురకాల ఆకుపచ్చ ఉందనిన్నీ ఒకటి దగాకున్నీ, ఈ కోడి కరుణకిన్నీ చిహ్నాలనిన్నీ కూడా పురాణాలు చెబుతున్నాయి. ఇదిగాక తెలుపు. తెలుపు వర్ణమేకాదనీ, ఒకవేళ వర్ణమైనంటే సకలవర్ణ సమావేశమనిన్నీ ఉంది. 'రంగులు—వాటితత్త్వములు' అని ఈ మధ్యనే ప్రచురంఅయిన ఒక గ్రంథంలో ఆకుపచ్చ అనే వర్ణం, పసుపుపచ్చలోంచి విడిచిపోయిన వర్ణం అని కూడా ఉన్నది. నేను విలోమజ్యోతిష్కుణ్ణి అవడంచేత సంగతి జరిగిపోయిన తరవాత చెప్పవలసొచ్చింది.

జీర్ణం కాకపోయినా 'వోటు' అనేమాట తెలుగు వాళ్లు ఎల్లాగో మింగి వాడుతున్నారు కాని, ఈ తెలుగువాళ్ళ ప్రారబ్ధం కొద్దీ మరోమాట బయల్దేరింది. అది చాలా ప్రమాదాలుకూడా తెస్తోంది. ఒక ఇంగ్లీషు చదువుకున్నాయన ఒక రైతుతో 'ఏమయ్యా 'బూతు' కి వెళ్లివచ్చావా!' అని అడిగేసరికి ఆ రైతు నాలుగువేళ్లూ అంటుకునేటట్టు ఆ పెద్దమనిషిని ఎడం దవడమీద ముద్రకొట్టాడు. 'ఏమిట్రా ఫూల్' అని ఆయన అనేసరికి, రైతు ఆ మన్ను ఇంకోటిచ్చుకుని, 'ఇంగ్లీషు సదివావు! బూతేటయ్యా నీకు!' అన్నాడు. అప్పుడు నలుగురూపోగై, రైతుని ఆపి, ఆయనమాటల్లో వ్యత్యాసం ఏమీలేదని, అది ఎన్నికల బూతనీ, చెప్పి రైతుని ఒప్పించి సాగనంపారు. 'ఊయాల పోలితీర్థంట్రోయ్' అని జనం అనుకోడంకూడా వినిపించింది. అది 'పోలింగు' కి వచ్చినపాట్లు! ఆ వోట్లువేసే భవనాలకి

ఎదట నీడ ఎక్కడా లేకపోవడంవల్లా, ఆరాజరా మనుష్యుల్ని
లోపలికి వొదలడానికి స్త్రీలు కూడా ఉండడంవల్ల వీళ్లకా
లోపల ఎంతో జాలాసేపు పట్టాయింది, లోపలికి,
వెళ్ళేసరికి, కళ్ళు తిరిగిపోయి, నాలుకెండి మనిషల్లా
అయి, అక్కడ పెట్టెలూ అన్నీ కనపడాని అనుకుని వచ్చి
ఏదో కనుక్కోవడానికి బాధపడ్డారు! అందులికి పిలిచినంత వరకు
చెప్పి పంపించారట. తర్వాత చెబితేగాని ఓటర్లకి వీళ్లే
దన్నారట ఎక్కడవాళ్లు తెప్పునానర్కే, ఆవోట్ల ముగ్గుర్ని
ఆవిడ్ని చెప్పుకుని పెట్టి ట్రాలలో - కళ్ళు ఖగ్గిన అందరికీ-
అంతా పట్టేసినట్టు! ఆవిడ సిగ్గుపొన్నవ చెప్పాటి పోటు
పోగొట్టుకుంటట! ఆవిడ చక్కగా పెళ్ళిప్రయాణ ఏ మాత్రం
లేకపోవడంవల్ల ఆ పూర్వ స్త్రీ సహాజాన్ని తన నవలలోంచి
ఆవిడ్ని తొలగించినట్టు తెలుస్తుంది ఎన్నికల్లో రాజకీయ విశేషం
జమిలి వోట్లు, ముప్పేటవోట్లు కలిసి వెళ్ళినప్పుడు కొన్నాడి
ప్రచారాలూ, ఓడిపోయిన వెళ్ళి చెప్పారు జమిలివోటుగాని,
ముప్పేటవోటుగాని తనకే ఇమ్మనీ, తక్కువ ఒకదానిని,
ఇద్దరికిగాని నుశ్నే అనీన్ని ప్రచారాలు జరిగినట్టు వదంతులు.
సత్యాసత్యాలు తెలిసే వ్యాపారం కాదు. అసలు వైగోటల్లో
సభ్యులు ఇటువంటి ప్రచారాలు చేశారేమోకూడా తెలియదు.
పచ్చరంగూ ఎర్రరంగూ అంటూ వర్ణభేదాలు వచ్చింతర వాళ్ళా
మన్నా, జమిలివోట్లు వచ్చింతర వాతానున్నా బయల్దేరిన
ప్రమాదం ఇదే. కొన్ని పెట్టెల్లో ఓటుచీట్లేకాక కరెన్సీ నోట్లు
కూడా దొరికాయని జనం అనుకున్నారు. మన్యం వేఘానించి

వచ్చిన ఓ పెట్టెలో తెలుపిల్లలు కనిపించాయిట, వోట్లమాత్రం లేవట! పరీక్షలు జరిగిన కొన్నాళ్ళకి గాని ఫలితాలు తెలియడం కష్టం. పరీక్షలు తీసేస్తే బాగా చదువు సాగుతుందని చాలా మంది ఉద్దేశం. ఒకవేళ అవి తీసేసినా జీవితంలో తప్పవు. ఫలితాలు రాకపూర్వం అభ్యర్థులు మార్కులు ఊహించుకుని వేస్తూంటారు. ఇప్పుడంటే ఫలానా మార్కులు వస్తాయని [illegible] అన్ని కోట్లు చెప్పేస్తున్నారుగాని కొంతకాలం [illegible] క్రితంవరకు మార్కులు తెలుసుకోవాలంటే పరీక్షాధికారుల దయ [illegible] ఉండేది. ఆ విద్యార్థులు చాలా విచిత్రంగా ఉంటాయి. [illegible], [illegible] ముఖ్యమైనది, [illegible] సబ్జక్టులో పాసవటానికి 35 వచ్చేటట్టు వెయ్యగలను. "ఫస్టు పేపర్ 10 తీసేస్తా రనుకో, ఫలానా ప్రశ్నకి సగం పోతాయనుకో, ఓడిపోతే [illegible] రాశాను గనక ఫలానా ప్రశ్నకి 15 పోతాయనుకో", [illegible] గేస్తే మరి రెండు ప్రశ్నలున్నాయి కేవలం అక్కడ [illegible] కనక వాటికి 20 పోతా యనుకో, అయినా నకే నాకు ప్రతీ సబ్జక్టు లోనూ కనీసం 35 రావాలి. ఫలితాలు తెలిసిన తర వాత ఆ విద్యార్థి కనిపించడు. ఎందుకంటే వాడికి మార్కులన్నీ సబ్జక్టులూ కలిపి 35 వచ్చివుండవ్. అల్లాగే, ఎన్నికల అభ్యర్థులు కూడా వోట్లు లెక్క వేసుకుని విజయం ఊహించుకుని ఉంటారు. కాని ఓడటంలేని విజయం ఉండదు. తిట్లు, శాపనార్థాలు, ఎత్తులు జిత్తులు, ప్రతివ్యూహాలూ, నిజాన్ని మించే అబద్ధాలూ వగైరా ఉంటేనేగాని నెగ్గడం ఉండదు; ఓడటం ఉండదు!

కోతులు

ఎల్లాగైతేం, చివరకి, రాజమండ్రికి కొన్ని కోతులు దిగాయి. ఇవి సుగ్రీవపువరుసకా, అద్దరివా, ఉద్ధరివా అనే విషయమింకా తేలలేదు. పంకాములు కొత్తగా కాల్పించిన వాగు కుమ్మర్లతో కుట్రచేసి, ఘోర వాలిక సంఘానికి అర్జీపెట్టుగుని, వార్ని విశ్వాస రాహిత్య తీర్మానంతో ఓడించి, వారి జీత మంత్రాల జిల్లావార్ని ఒత్తుడుచేయించు వీటిని తెప్పించారని కింవదంతి. యాథార్థం పరుల్లో తెలుసున్నాడు వానరుల్లో అసలు కష్టం. అయినా మా స్వకీయులితేభరి కొంతకాలంపించి వాటితో పరిచయం ఉన్నావాడనవడంవల్ల ఇట్లా రాస్తూన్నాను.

ఇవి కోతులు. అనగా కొండకోతులు. కొంతకాలం కిందట కొన్ని కొండముచ్చులు కూడా రాజమండ్రి వచ్చాయి. అవి నల్లకోతులు. మొన్నొ నల్లవాటికి ఒక ఎర్ర కోతి సమాధానం చెబుతూండేది. ఇవీ అవీ కూడా వెనక అద్దెని ఒకతోటలో ఉండేవి. చుట్టుపక్కలిండ్లని రోజూ సాయంత్రపు వేళా, సెలవు రోజుల్లో పగలం కూడా, వాళ్ళ సన్నిహితజ్ఞాతులైన పిల్లలు కొందరు పక్కలకో కూడా వచ్చి వాటిని పరామర్శించి పోతూండేవారు. మనిషికీ కోతికీ సంబంధం ఏమంటే అంతా జాలంగోయింక్ ప్రెసిడెంట్, వైస్‌ప్రెసిడెంట్ సంబంధం. వెళ్ళే పిల్లల్లో కొందరు కొండముచ్చులికి రొట్టిముక్కలు వగైరా గిరవటేస్తుండేవారు. వాటితో యుద్ధంచేసి ఆ ముక్కలు ఎవరికీ

అంటకుండా చేస్తూండేవి కోతులు. కొండముచ్చులు జీవించడం దుర్భరం అయింది. ఒకనాడు అవన్నీ అక్కణ్ణించి గోదారి దాటాలనుకుని ఓ పడవ ఎక్కాయి. పడవవాళ్ళు బేజారెత్తిపోయారు. అప్పుడు ఆ ఇద్దరు పల్లెవాళ్ళని ఓపాటిక కోతులు మొత్తేసి పడవ ఎక్కించివి, వాళ్ళు దిగ్గించి పడవ వాడు తోసి దారా ఊకోలేదు వాళ్లు గ్రహించుకుని ఓపూట శ్రమపడి పడవ నడిపి వాటిని అవతట్టున దిగవిడిచి పోయారు.

మిగతా కోతులు ఇదంతా చూస్తూనే ఉన్నాయి. ఈ మరపని గాగానే ఉండనున్నాయి. కాని అప్పట్నుంచి పక్కల ధాన్యాములు ఏటి గొడ్డ పడలేక చిటికిపకూడా నలితేసి పట్టి తెరుమూలాడు నడిపించి ఇవతలగట్టుకి రవాణా చేశారు. అవి ఈఊరు బాగానే ఈఊరు కృష్ణసమాజపు గౌరవకార్యదర్శికి వర్తమానం పంపిదట అందుట. అతడు తన సంఘంతో కూడా వెళ్ళి, 'కోతియ్యా! నీ ముక్కూ నా ముక్కూ ఒకటే' అని ప్రతీదాన్నీ ఆహ్వానించాడట. అనగా కోతుల్లోడం అనేది నీకూ నాకూ సామాన్యధర్మం. మనిద్దరం ఒకటే అని. తక్షణం ఈకుర్రాళ్లు లోగడ అనేకచోట్ల గెల్చి పొందిన అల్లరి 'మీట్లు' వెంటనే తమరే సాగేసేద్దాం అనా ఏమిటి విన్యా అల్లి పింఛోట్లు ఆ కోతులు ఇళ్ళన్నీ సోదా చేశాయి. వాటికి అప శాకాహార మతం అవలంబించేక కాయలూ పళ్లూ వాడుకున్నాయి అవికూడా సంఘజీవులు కనక మనిషి ఒంటరిగా ఎక్కడైనా దొరికినప్పుడు మీద పడతాయి. ఈమధ్య ఒక ఇంగ్లీషు చదివిన ఆయన వాటిని కర్రతో బెదిరిస్తే, అవి తిరగబడేసరికి, ఆ సన

పికిలికండలేని మనిషి గనక పటాల్ని ఇంటోకెళ్లి ఇంగ్లీషులో వాటిని కొప్పుంటూ ఫెడీమని తలుపు వేసుకుని కుర్చీ ముక్క-లయ్యేట్టు కూర్చున్నాడట. ఒక కొంచెపిల్లవాణ్ణి కూడా అవి గికేశాయట. దీనిలో కొందరేనా అర్హులైనవాళ్లు ఉండక పోరు, వాటిని ఏదో ఫీజుకి అప్రెంటిస్లుగా స్వీకరించి తగిన తరిఫీదు ఇప్పించవలసిందని, కుర్రసంఘం, మర్కటసంఘ గానూ విశ్వామిత్రుడికి అర్జీ పంపినట్లు చాలాగా వుంది అనుకుంటున్నారు.

[మాటవరస (6)—1938
రాజమండ్రి
ఆర్ట్సు కాలేజీలో
27 _ 3 – 1938 తారీఖున
పూర్వ విద్యార్థి సంఘ వార్షికోత్సవ సందర్భములో
అధ్యక్షులైన
శ్రీ టంగుటూరి ప్రకాశం పంతులుగారి సమక్షంలో,
చదివిన మాటలు]

౧. భూమి యుద్ధాలు

భూమిమీద యుద్ధాలు జరుగుతూనే ఉన్నాయి. యుద్ధం అనేది ఎక్కడైనా కలిగితే లోకేనా లేకుండా రూపుమాపాలనే ఆదర్శాలతో గొప్పజాతులవాళ్లు యుద్ధశక్తిగా వీలైనన్ని ఆయుధాలు తయారుచేసుకుంటున్నారు. యుద్ధాల్లో ప్రాచ్య యుద్ధాలూ, అప్రాచ్య యుద్ధాలూ కూడా లేకపోలేదు. ఇంగ్లీషువారు ప్రతిచోటా గోడమీద పిల్లి వాటంగా ఉంటారని అంటారు. అదిగాక వాళ్లలో వృద్ధజంబుకసాల్యాలుగా ఉండే రాజ్యాంగవేత్తలు చాలామంది ఉన్నారని ప్రతీతి. అతి మధురంగా ఉండి ఇతరులవాణ్ణి బుటక వేయించే సమర్థులు సమాధానాలు చెప్పడానికి వాళ్లకిక సాటిలేరు. ఇటీవల అబిస్సీనియా, స్పెయిన్, చీనా దేశాల్లో గదా యుద్ధాలు జరిగింది! వాటిని ఇంగ్లీషువారు ఎట్లా సమర్థించారో చూడండి. 'ఎబిస్' అంటే ఇంగ్లీషులో అఖాతం అనే అర్థం ఉండడంచేతనున్నూ, తమరి కవి అయి

వున్న డాక్టర్ జాన్సన్‌గారు పూర్వకాలంలో 'రాసిలస్' అనే గ్రంథంలో అబిస్సీనియా వారిని గాలిలోంచి దిగి ఎవరో తంతారని జోశ్యం చెప్పిఉండడం చేతనన్నా అబిస్సీనియా పోయింది, మనం ఏంచేస్తాం అన్నారు. ఇక, స్పెయిన్ అనే మాటలో 'పెయిన్' అనగా బాధ రాసిపెట్టి ఉండడంవల్ల స్పెయిన్ దేశం బాధల్లో పడిపోయింది, ఎవరేం చెయ్యగలరు, పొమ్మన్నారు. మరి, చీనా అంటే ఇంగ్లీషులో పింగాణీకి యధార్థం అవడం వల్ల ఆ దేశం ముక్కలుముక్కలు అయిపోతోంది. దేవుడు దిగొచ్చినా ఆ ముక్కలు అతకలేవు, పోరుకోండి అని అన్వయించి చెప్పేశారు. [ఈరచనచేసిన కొన్నాళ్లకి జర్మనీవారు ఆస్ట్రియాని ఆపోశనం పట్టారు. ఇదివరదాకా మింగుడుపడే దేశాల యొక్క ప్రారబ్ధం గురించి వాపోయే ఇంగ్లీషువారు ఈ మాటు మింగే దేశంయొక్క మహిమనే సమర్థించారు. 'జర్మ్' అంటే ఇంగ్లీషులో పురుగు గనుక, జర్మనీవారు తమ చుట్టు పక్క దేశాల్ని (అనగా, లోగడ రైన్‌లాండు నేటి ఆస్ట్రియా, రేపు సుముహూర్తం రాగానే జెకోస్లోవేకియా వగైరాలు) వేటినైనా సరే పురుగుపట్టినట్టు పట్టి కొట్టేస్తారు. మనం కల్పవ్రగించి చూస్తున్నామంటే, లేక ఒకవేళ దైవాద్యాల్లు కల్లు చెప్పట్టిన పక్షానికి మద్దతుగున్నామనే నామర్దాగాని ప్రత్యవాయంగాని లేదని రాసిస్తాం అన్నారు.] కాని యుద్ధాల్ని అరికట్టడానికి నానాజాతిసమితి భూమిమీదికల్లా ఉత్కృష్టమైన సంఘం అని కొందరి ఊహ. అది ఉండబట్టే భూమిమీద ప్రజ ఇప్పటి

లాగ ఏదో ఒక మాదిరిగా నేనా మన్నగలుగుతున్నా నుపయోగం కదూ అని వారనేరు. జితసులు: అసలు ఈ నానాజాతిసమితి వల్లే యుద్ధాలు ఎక్కువయినాయి, బహుశా ఆ సమితికి తగిన పరిరక్షించడానికే యుద్ధాలు మరీ చెప్పినమాట వినకొచ్చు, వెనకటికంటె విస్తారంగానూ భయంకరంగానూ అవుతున్నా యని అంటారు. కొందరు; జాతులన్నీ శక్తివంతం అవుతున్నాయి అంతకంటె ఎక్కువశక్తి ఉంటేనేగాని జాతుల్ని అంతుపెట్టగల సత్తా సమితికి ఉండదు. జాతులకి దయాకరంగ బలం పెరుగుతున్నప్పుడు, వీళ్లని అదుపాజ్ఞల్లో ఉంచడానికి, జాతి సమితివారికి రెట్టికి రెట్టింపుగా అష్టాంగబలం గాని, తప్పితే పంచాంగబలంగాని ఉండాలి, జాతులకి విమానాయుబలం ఉంటే జాతిసమితి వారికి విమానాశ్రబలం ఉండాలి. అటువంటి సాధ నాలు ఈ సమితికి చేకూరడం అసంభవంటాయి సమితివారు జాతులకి తత్త్వోపదేశం చెయ్యడం బరిమీదపడి దోచుకుపోయే రౌడీమీద వల్లూడిన బాన్నూరి తొస్సి బెదిరించేలాగ ఉంటుందని, నమ్మకారు మనస్సుగా ఊహా మంచిదైనా దండించే సత్తాగాని శిక్షించవైనప్పుడు న్యాయ ప్రతిపాదిన కల్పనా శక్తి. అందుక, వీరికి శాస్త్రం అప్పగించగా ఒక చిన్న నానాగ్రహ సమితి ఏర్పాటయితే యుద్ధాలు ఆపేమాట పేనుండా చెప్పవచ్చునని న్యాయశాస్త్రీయులు పలుకుతూన్నారు. సమితిలో గ్రహాల్ని చేర్చడం కూడా అనుకునేటంత కష్టం కాదు. పేరి వాడన ముందు చంద్రుడు. చంద్రుడి దగ్గిరికి 49 గంటల 24 నిమిషాల్లో

వెళ్లవచ్చునట, వెళ్లి అక్కడ ఒక పార్లమెంటు స్థాపించవచ్చునట.
అదివరకే అక్కడ ఏదేనా కాఫీహోటలు గాని ఉన్నట్లాయినా
దాన్నే పార్లమెంటుగా ఒప్పించవచ్చునట, తీర్మానాసి అదే
మిలిటరీహోటల్ అయితే అదే పార్లమెంటుగా ఒప్పుకోవచ్చునట.
ఇల్లా, అంగారకుడు దగ్గిరకి వారం రోజుల్లో క్షేమంగా చేర
వచ్చుననిన్నీ, అక్కడ నీరు సముద్రాలకమువ్వాసము నూట నేల
పాతిక వీసమున్నా అపడం చేసే అంగారకజనం భూజనం కంటె
అధమం నాలుగు రెట్లు శారీరకంగాలూ బుద్ధిమంతులూ అయివుంటారు
గనక అంగారకుణ్ణి గ్రహసమితిలో మెంబరుగా చేర్పించవచ్చు
ననిన్నీ, శుక్రుడికి ఒక దిక్కు లేకపోవడంచేత అతణ్ణి ఒక పక్షా
నికి లాక్కురావచ్చుననిన్నీ, సూర్యుడు దూరానికి నిల్చిగీ
త్తృగా దగ్గిరికివస్తే మన మహా స్తారే అనిన్నీ, బుధుడు సూర్యు
డికి కేవలం తెలివిగల సత్తారాయి గనక వాడి వివమం అక్కర
యిబ్బంది ఉండదనిన్నీ, గురుడు శుద్ధమెట్టరున్నా వట్టి నాయునా
గనక పెంపకపుల్లా అతనూ మన్నీ చూసే సరికే వాడిని మన
పక్షం చేరతాడనిన్నీ, సెలవిచ్చారు. ఇక ఒక్క శనిమాత్రం
మిగిలిపోతాడు, వాడు కొంచెం పేచీలు పెట్టి సమితిలో చేర
డేమో, 'ఏదెక్కడో శనిలాగ పోగయ్యాడు రా మరీనూ' అని
వాణ్ణి కడవిరగడ చేసుగున్నైనా సరే, భూమిమీద మరియుద్ధం
అనేది రానీకుండా కట్టుదిట్టం చేస్తారని జ్ఞానులు ఊహిస్తున్నారు.
ఇన్ని గ్రహాలయొక్క కూటమి జరిగినప్పుడు భూమి అనేది
ఏవూ ఆపవాలూ లేకుండా పోతుంది గనక, అప్పుడు జరిగే

భూమియుద్ధాలు వగైరాలేవీ దృష్టికి అందవు కాబట్టి వాటినిఅసలు
జరగనివాటికింద కట్టుకోవచ్చు, ఆక్షేపణ లేదు, అని దైవజ్ఞులు
కూడా పైమాట ఖాయపరుస్తున్నారు. ఆగ్రహ సమితిలో
ఉండతగ్గ ప్రాతినిధి ఏజాతి, ఏమతం, ఏభాష వాడు అయి
ఉండాలో (పాతరాజులు తోసిరాజు లేకూరు గనక) నిరంకుశ
రాజుల దగ్గిర్నుంచి సిఫారసులు తీసుకుని సిద్ధంచేసి ఉంచడానికి
ఒక ప్రత్యేక కమిషను ఏర్పాటు చేస్తున్నారు. ఈకమిషనులో
ఎవరెవరు ఉండాలి అనే దాన్ని గురించి ప్రస్తుతం దారుణం
అయిన వాదోపవాదం జరుగుతోంది.

౨౦. మంత్రివర్గం.

ఎవరి మీద వారుంటారు. కాంగ్రెసు మంత్రులు ప్రతి
రోజూ ఉదయాన్నే టెలిఫోనులో, "నేను ఈరోజు మంత్రినేనా"
అని కింద పైవాళ్ళని పిల్చి కనుక్కుని, ఆ తరవాతే కాగితాలు
చూస్తూంటారని వింటాం. ఈమధ్య బీహారు మంత్రుల రాజీ
నామా, కొనసటి భూకంపంలాగే వినబడింది. దాని దెబ్బ
మద్రాసుకి కూడా తగుల్తుందా అని కొందరికి ఊహకలిగింది.
ఆసందర్భంలో తమకి మంత్రిత్వం దొరుకుతుం దేమోనని
కొందరు జాతకాలు పట్టుకెళ్లి జ్యోతిష్కులికి చూపించారు.
వాళ్లు కాదేమో అనిచెప్పగా వాళ్లనికొట్టి వాళ్ళచేత అవచ్చు
అనిపించుకున్నారు. కొందరు ఫొటో, టీపార్టీ, ప్రాణాయామం

లేకుండా అప్పట్లతో ఊరేగింపు ఏర్పాటుచేసి, లోపాయికారీగా
ఖజానాలు పారేసి ఒక వేళ తను కేమంత్రిత్వం గనక వస్తే ఏమేమి
చెయ్యా దల్చుకొన్నారో దాని తాలూకు డ్రెస్ రిహార్సల్ వేసు
కున్నారు మేష్టర్లకి భయం పట్టుకుంది. శాసనసభ్య కోటలక్క-
ల్లేను మామూలుగా పనిషివెళ్లి పాఠం చెప్పినా తేలుస్తుంది,
ఒకడు వేషం వేసుకుంటే ఇంకోడికి గా[illegible]వాగా[illegible]వాలు హెచ్చ
నూ హెచ్చవ్ తగ్గనూ తగ్గవ్ అని పైవారు ఒప్పుకున్నారు.
అంచేత డబ్బులేని మేష్టర్లు కూడా కోట్లాదిగా దానం చెయ్యా
దానికి తగుదు సద్దింది. కాంగ్రెసు మంత్రివర్గం పోతుందే మా
అని అనుమానం రాగానే మళ్లీ ఆహ్వానం చేసిన కోట్లు ఎవళ్లకి
చ్చేశారో కనుక్కొని, వాళ్ళకి స్వరూపానికి ఇంకోచోట్ల[illegible]ఇస్తాం
అని చెప్పి వాళ్లు అవిలోగడ తోడుకున్నా. మరి ఇందు
తోడుకోవద్దు కేటాయింపుగా ఇమిదు చెప్పే వనకూ ఉంచ
మన్నారట. ఈలోపుగా వైస్రాయిగారు ఋణ నివారణ అంగీ
కరిస్తారా లేదా, మద్రాసుకి, అన్నప్పుడు మాకీ భయం చాలా
ముంచి వేసింది. ఇప్పుడిప్పుడు కొంచెం సర్దుకుంటున్నాం.

3. రైలు - బస్సు

రైలు రాక్షసవాహనం అని శ్రోత్రియుల నమ్మకం అందు
చేతనే అందులో వెళ్ళి బొగ్గుని 'రాక్షసి బొగ్గు' అంటారని
వారి వాదం. బస్సుకూడా యమవాహనం అయిన దున్న
యొక్క కోవకి చెందిన ఇనపజాతి అవడంవల్ల, రైలుకీ బస్సుకీ

ఎక్కడైనా నవిలి పోరే. బస్సు గర్వం ఏమిటంటే, తను గడప గడపకీ కూడా వెళ్ళగలనని! రైలు, అల్లా ఆ బిగించిన పట్టాల మీదే కాని, అవి దాటి ఇవతల కాలెట్టలేదు. ఆ పట్టాల గొడవ కాస్తా వొదిలిపోతే, ఎక్కడికి బడితే అక్కడికి రైళ్ళు కూడా వేంచేసి బస్సుని పాతిపెట్టేసి ఉండేవి. రైలు వాడికి ఈ విషయమైన దుగ్ధ పట్టుకుని బస్సులాంటి రైలుకారు వేశాడు; అడ్డమైన చోట్లా ఆగడం సాగించాడు, తంటాలు పడుతున్నాడు గాని, పట్టాలు విసర్జించడానికి ఏళ్లొచ్చి ఇదవుతున్నాడు. బస్సువాళ్ళు బస్సుని పొడిగించి క్రమేపీ యాభైమందికీ వందమందికీ, ప్రయాణ కాలంలో కూడా శుభాశుభాలకి అక్కరకొచ్చే రకంవి చేయిస్తారట. వీరి పోటీల్లో, ఉభయులూ రేట్లు తగ్గించుకోడం జరిగింది. కానైతే, ఎక్కిన వాళ్ళకి, ఇంకా [illegible] వఛ్యా గట్రా ఎదురివ్వడం దాకా రాలేదు. ఇల్లాగ్గా రైలువారూ బస్సువారూ అన్యోన్య వైషమ్యాలున్న వాళ్ళైనా, జనానికి పుణ్యం ఆర్జించుకునే మార్గాలు చూపెట్టడంలో సమానులు. రైలువాళ్ళు స్త్రీలనీ అంధుల్నీ చర్మరోగుల్నీ వికలాంగుల్నీ ఉచితంగా పంపించి, ప్రయాణీకులు స్వల్పదానంతో సశరీరంగా తరించే తరుణం కల్పించి పెడుతున్నారు. రైలులో సీజను టిక్కెట్లతో యాచించేవాళ్ళూ, రైలుమైత్రితో కడ్డీ వ్యాపారాలు చేసేవాళ్ళూ ఉన్నారు, నేను వాళ్ళతో ప్రసంగించాను. బస్సువారుకూడా నబురు ఒకటికి తల ఒకటికి ఒక కాని చొప్పున బలవంతంగా వసూలుచేసి, పద్దన్నా పుణ్యం ప్రయాణి

నులకి కట్టి పెట్టి వదిలి, వాళ్ళ శరీరాలు బస్సులో బంధింప
బడ్డా వాళ్ళ ఆత్మలకి మున్ముందు శాశ్వత బ్రహ్మలోక ప్రాప్తి
సిద్ధించేలాగు, ఆ డబ్బాపెట్టి శ్రీరామ నామమునే [illegible]
వైకుంఠంగా నడుంది, అక్కడనుళ్ళీ [illegible] మళ్ళీ మళ్ళీ
వత్తూ పిత్తూ అంటూ కూచోక [illegible] వాళ్లు [illegible] తమ
చేతిసే గోగడ 'క్యార్లు' పొందిన శరీర సౌందర్యమూ స్వాస్థ్యకాళ్ళ
లమూగాల కళ్ళానిన్నీ పురస్కరించుకు, ఇహం ఏమిటి పరమే
గాని అటు ఆటవాలో కబుర్లు చెబుతో వ్రాస వేదాంతి లాభసా
టి తెచ్చుకుని తిని, పళ్ళు, బొద్దు కూరగాయలు మేళం [illegible]ల్లో
పోతుకైపోయిబట్టుకుని, సూత్రంలో మాటలు చింతిలా
మరింత చెప్తున్నారు. రోడ్డు సుఖానా [illegible] కూడా
[illegible] బస్సుల్ని ఎనో వేగంగా పోనిచ్చే వాలక సంఘంలో
పాటు బస్సు యజమానికి చోదకుడికీ కూడా, వాటి గమనంవల్ల
లేగిన దుమ్ము వల్ల పుట్టే వ్యాధుల బాధ్యతలో వాటా ఉండితీ
రుతుంది. అంతకంటె ఎక్కువది బస్సువాడు ప్రజకి చేసే మేలు
మరొకటి ఉంది. బస్తీలో గేదెలు అరుసు. పల్లెల్లో గేదెల్ని
చెరువుల్లో కడుగుతారు. అవి అప్పుడే నీళ్ళు ఆరగిస్తాయి.
కాని, చెరువు ఋణం ఆట్టే సేపు ఉంచవు: బస్తీలో బస్సుల్ని
కుళాయిల దగ్గిర కడుగుతారు. బస్సురోజుకి అర్ధమంత్రిన్నైతేం
ఇతరులు తోయ్యడం పల్లన్నైతేం—మూడైమైళ్ళు నడుస్తుంది.
సాధారణంగా రోడ్డుమీద నడుస్తుంది. కాని, చాలా గ్రా
మాల్లో బాహ్యార్థలంగా ప్రయోగపడే రోడ్ల పక్కల్నీ కూడా—

తప్పుకోవలసొచ్చినప్పుడూ అప్పుడూ—నమస్కారంటు [illegible] [illegible]
తిరిగి బస్తీ చేరేసరికి దానికి అడుగున ఉండే చక్రాల [illegible]క్రీకి
పై పాతిక చదరపు అంగుళాల మేర ఓ అంగుళం [illegible] కాటి
గలాంటి కంకర [illegible] [illegible] పాకంలాగ పట్టుకుని ఉంటుంది.
మళ్ళీ [illegible] [illegible] బయలుదేరే [illegible] దాన్ని [illegible]
చదా[illegible]—అయినా, అనేక స్థలాలకి అది న్యాయంగా [illegible]
[illegible] సట్టుగొచ్చిన [illegible] ఫలితం అయిన [illegible]
ద్రవ్యాన్ని పోగొట్టడానికి—దాన్ని కుళాయి దగ్గిరికి [illegible]
ఒకో [illegible] [illegible] చక్రహస్తుడై [illegible]. [illegible]
[illegible] మొహం [illegible], కుళాయినీళ్ళు [illegible] [illegible]
[illegible] ప్రతిచేతుబట్ట 'వస్తాడే' లాంటి [illegible] [illegible]
తూంటాడు. [illegible]నరు అడుగున దూరి బస్సుని [illegible] కడుగు
తూంటాడు. క్లీనర్నికుడా కుళాయి దగ్గిరకడిగితే, [illegible] ఆశే
లేదు. భూ జీవి ఎంత మార్దవంగా ఉండగలదో నీళ్ళకొచ్చిన
వాళ్ళకి తెలుస్తుంది, వాయువు ఎంత సుగంధం వహించగలదో
ఆవీథి వాళ్ళకి తెలుస్తుంది. బీడిపొగ పైకి వస్తున్నా ఒక్కొక్క
గంటకేనా అక్లీనరు పిల్లగిలి బయటికి రాడు. బస్సుకి
ఈ తలంట్లు— తలంటు అనేమాట అతక్కపోతే 'చక్రంటు'
అనాలి—పూర్తి అయేసరికి, తను కాని చోట్లన్నీ తిరిగి విశేష
శ్రమపడి కాస్త కాస్త చొప్పునే బెల్లించి తెచ్చిన పదార్థం
యావత్తూ ఆ కుళాయి ప్రాంతం యొక్క పరం అయిపోగా,
బస్సు 'చూశారా, నాత్యాగం!' అన్నట్టు నీరసంగా ఊరు

కంటుంది. కొన్ని జన్మలుం మంది రకంని కాకపోవడంచేత రాలకలసిన పరిమాణంలో దుమ్ము బురద ప్రతి ఒక కుళాయి దగ్గిరా రాలక పోతుందేమో అనే దిగులు చొప్పాన, ఒకో కుళాయిదగ్గిర నాలుగే సింటీః కుడా గోజాకి కిడుతూండడం కష్టం. నగర పారిశుధ్యం ఇందుమూలాన్ని దళసరి అవుతుందని ఒప్పు కోని వాళ్ళు మందకొడిగా ఆలోచిస్తున్నారని చెప్పాలి.

౪. వార్త

తనుడుం అని తమరు వందలాదిగా జీతాలు పుచ్చుకుంటూ పెద్దగం మళ్ళీ మాట్లాడితే దారి మాపెట్టేవాళ్ళం అని వేసు పెట్టుగుని, ఈమధ్య నలుగురు గొప్పవాళ్ళు, ఒక యావత్తు సంసారాన్ని చటుక్కున లాక్కెళ్ళి తయారీ లేకుండా నోటీసు లేకుండా భర్తనీ, భార్యనీ పిల్లల్నీ, పాపంగాని పుణ్యంగాని మరోటిగాని ఎరగని వాళ్ళని అమాంతంగా షూట్ చేసి, చక్కాపోయారట. మర్నాడు ఆనుసారం వాళ్ళు తమకు పెట్టిన పదవికి సంతోషించి, జనానికి టీపార్టీ ఇచ్చారట. చచ్చినవాళ్లు మళ్ళీ ఎల్లా బతికారా అని ఈవార్త విన్న వాళ్లు కొందరు బాధపడగా, "ఓరి మీ ఇల్లు బంగారం గానూ, ఆ సంసారంవాళ్ళు చావలేదర్రా. వాళ్ళని 'షూట్' చేసింది ఒక సుప్రసిద్ధ ఫిల్ము కంపెనీవారు రా బాబూ! టాకీలలోకి వెళ్ళడానికి సజీవులైనవాళ్ళు ఎవళ్ళైనా సరిపోతారర్రా! తక్కిన

వాళ్ళు కూడా పనికొస్తారు గాని స్థాపన, దహన, ఉద్బంధన
క్రియల ధర్మమూ అని, ఆరకం దొరకరర్రా ! అని గ్రహించు
కున్న వాళ్ళు తెలియచెప్పారట !

౫. కల

ఒక ఊళ్ళో ఒక విద్యార్థికి ఈమధ్య ఒకనాటి రాత్రి కలొ
చ్చిందట. అందులో తనకి ప్రస్తుతం పాఠాలు చెబుతూన్న
మేష్టర్లంతా ఒకేసారి గతించిపోయినట్లు అనిపించిందట. ఆ సంగతి
అతను తన ముఖ్యస్నేహితుడితో ఒట్టెట్టించుకుని చెప్పాడు.
వాడెళ్ళి మార్కులకోసం ఒక మేష్టరుతో ఈ కాస్తా ఊదాడు.
ఆ మేష్టరు మొదటికుర్రాణ్ణి పిల్చి. 'ఏమోయ్, నేను పోయాను
అన్నావుట గా !' అని అడిగాడు. 'నేను అల్లా ఛస్తే అన్లేదండి'
అని కుర్రాడు మొరాయించాడు. 'పైగా, అబద్ధా లోటా ?'
అని కుర్రాణ్ణి మేష్టరు గదమాయించాడు. 'నేను మొత్తం
మీద చెప్పినప్పుడు మిమ్మల్ని ఒక్కర్నే అన్నట్టు మీరు
దేవుళ్ళాడ్డం ఎందుకు ?' అని కుర్రాడు అన్నాడు. వతవగా
సంగతులు మోసే జనం అధికార్లకి ఈ జట్టీసంగతి మోసేశారు.
ఆ మేష్టరు సజీవుడా నిర్జీవుడా అనే సంగతి తేల్చడానికి ఒక
ఉపసంఘాన్ని వారు ఏర్పాటుచేశారు. మేష్టరు సంఘసభ్యుల్ని
యథాశక్తిగా, వీలైతే వాళ్ళ ఇళ్ళకి కూడా వెళ్ళి దర్శించి,
ఆశ్రయించి, తను బతికున్నట్టే వాళ్ళు తీర్మానించేలాగు చూసు

గున్నాడు. ఈ సంగతి ఊరంతా వనగలిసిపోయింది. విద్యార్థు
లంతా ఆగ్రహించి, ఒక మేష్టరు మాత్రుడు తమసాటి విద్యా
ర్థిని అనవసరంగా తూలనాడి కూడా శ్రమచూపగా వేడుకోస
కారణంచేత తమారికి పాఠాలమీదా, సెలవుకాని రోజుల
మీదా, మేష్టర్లమీదా అసహ్యంపుట్టి, సమ్మెగట్టికట్టి రైల్లో
వెళ్ళిపోయారు. చాలా గందరగోళంగా ఉంది. ఈసంగతి పైకి
తంతికొట్టి, శ్రీ గిరిగారిని అక్కడికి గప్పిస్తారనీన్నీ, రాజే దగ్గర
వచ్చునసిన్నీ అనుకుంటున్నారు.

మాటవరస (7)—1943

[15-12-43 తేదీని రాజమండ్రీ ఆర్ట్సు కాలేజీ వర్ధంతిన్నీ, పూర్వ విద్యార్థిసంఘ వార్షికోత్సవమున్నూ జాయింటుగా కాలేజీలో జరిగిన సందర్భంలో, సాయంత్రసమావేశానికి అధ్యక్షులైన శ్రీ కొండి వెంకట రామమూర్తిగారి సమక్షంలో, కార్యక్రమం భారీగా ఉన్నప్పటికీ కాలయాపన నిమిత్తం నాకు ఇవ్వబడిన కాలావధి పురస్కరించుకుని నేను ఈక్రింది రచనలో చాలాభాగం ఆపేశాను.]

(1) చాలామంది తెలుగువాళ్ళ నమ్మకప్రకారం పెద్ద దేవుడు ఒకడే. అంతవరకూ నయమే. కాని ఆ ఒక్కడూ సంస్కృత 'నేతి' పదార్థాన్ని ప్రసక్తీకరణచేసిన విరాడట తయారవుతాడే కాని తెలుగుదినుసుకి అందడు. మరి ఆ ఒక్కడికీ తమన్యాయ సిఫార్సు చేసి పెట్టేందుకు తెలుగువాళ్ళు నియమించుకున్న చిల్లరదేవుళ్ళు ముక్కోటి. వాళ్ళల్లో ముఖ్యంగా ముగ్గురు ఎవరంటే, బ్రహ్మ, విష్ణు, మహేశ్వరులు! బ్రహ్మకి సంస్కృతమే కాని తెలుగు రాదుకదా! మహేశ్వరుడి వ్యాపారమే అఖరు మాటగనక అది తెలుగైతే, ఏమైతే! వారిలో తక్కిన విష్ణువు (బుక్కాయిస్తాడు భాగవతటాకీల్లో వేషాలెయ్యడమే కాక) అవతారాలెత్తాడు. ఆ మొదటి నాలుగింటిల్లో ఏభాషా లేదు. వామనంలో పాతాళభాష. శ్రీరాముడికి జన్మతః హిందీ, వ్యవహారికంగా అరవసింహళభాషలూ వచ్చునట! పరశురాముడికీ కూడా ఉత్తరాదిభాషేనట. బలరామకృష్ణులకి గుజరాతీ, బుద్ధుడికి టిబెట్టు అంటాడే త్రికష్టభాషా స్వంత

భావాలు. కవికి సంగతి గుండు తెలియలేకపోయినా, కవికి తెలుగు వస్త్రధారణకోసం ప్రీత్యా. వసాలు వసంతనాయికలున్నంత తిక్క పరానిశ్చయతతోటి. తెలుగువాళ్ళు ప్రాణ్యా మతకర్తలైన శంకర, రామానుజ, మధ్వాచార్యులు ఆంధ్రదేశ భాషకే. నేటికాలంలో గొప్పగొప్ప తెలుగుయుగ కాలంలో నవీనమతకర్తలుగా ఎంచబడే రామకృష్ణ, రధోస్వామి, హరినాథ్, సాయిబాబా వంటి వాళ్ళు తెలుగువాళ్ళు; వాళ్ళకి తెలుగు రాదు. తెలుగులో 'భారత మాహాత్మ్య ప్రవర్తకులు' గదా అంటే వాళ్ళల్లో ఎవరూ తెలుగులో పుట్టలేదు. తెలుగు కవనం చెప్పిన కృష్ణమాచార్యుల వంటి వారిని వచ్చిన భావాలు గమనిస్తే అసలు మహాత్మ్యభావ తెలుగే అని చెప్పడం కష్టం. తెలుగువాళ్ళు రాజుల్లోనూ రాజ్యాల్లోనూ చాలామంది తెలుగుని పోషించినా, దూరసంబంధ బాంధవ్యాలు కలవాళ్ళవటంచేత, వాళ్ళల్లో చాలామందికి తెలుగు రాదు; వచ్చినా కొంచెం తెలుసు; తెలిసినా అభ్యాసం తక్కువ. తెలుగూ వచ్చి, తెలుగు పోషణా చేసిన వాళ్ళు గుడుగుడుగుంచంలో వద్దారు. నేటికీ గొప్ప తెలుగువాళ్ళు తెలుగు వచ్చినా వాడరు. తెలుగు వాడకుండా ఉంటేగాని తెలుగు వాళ్ళచేత గొప్పవాళ్ళనిపించుకోలేరు. తెలుగుదేశం విడిచి అన్యత్రా వెళ్లిన తెలుగువ్యక్తి యొక్క గొప్పతనంగాని తెలుగు కళ్ళకి ఆన్తాండదు. వీటినిబట్టి చూడగా ఆరాధించడానికీ, పూజించడానికీ, మెచ్చడానికీ, నమస్కరించడానికీ, దాసోహం చెయ్యడానికీ, శిరసావహించడానికీ, విశ్వసించడానికీ, ఆంతర్యం

ఇవ్వడానికి అనుకూలవాళ్ళు - దేవుళ్లు, చిల్లర దేవుళ్లు, ఋషులు, చిల్లర ఋషులు, మతకర్తలు, చిల్లర మతకర్తలు, పాలకులు, చిల్లర పాలకులు - యావద్విశిష్టమూ తెలుగు ప్రమేయం లేని వాళ్ళు. ఇంతే కాక తెలుగుజనానికి మనస్సు స్థిమితపడకపోవును, వ్యాకులపాటు తప్ప పీడనాగావుడు అని తెలుస్తుంది. పై చెప్పిన మధ్యవర్తుల్లో ఎవరు తెలుగు బాధ అవగాహన చేసుకుని పెద్ద దేవుడికి అర్జీ సిఫార్సు చేస్తారనో తెలుగువాళ్ళ ఉద్దేశం! తెలుగు తెలియని పై మధ్యవర్తుల ముఖతా పెద్ద దేవుడు తెలుగుక్షోభ ఎంతవరకు ఒక్కమాటైనా వినివుంటాడా అని! ఔరా! చిత్రమవుతుంది. లోగడ ఎప్పుడూ తెలుగువారివల్లే విని ఉండకపోతే పెద్ద దేవుడికి ముందుముందు ఏనాటికైనా తెలుగు తెలుస్తుందో ఇంజెక్షన్ ఇవ్వాలో! అదిసరి, కీడెంచి మేలెంచమన్నాడు - అసలు ఆ పెద్ద దేవుడికి తెలుగు వచ్చునో, లేకపోతే అగిన తెలుగువాళ్లెల్లి ఆయన్ని మొదట తెలుగుబళ్ళో వడేసి అధమం ఏ 'బేసిక్' తెలుగో సృష్టించి నేర్పి తరవాత తెలుగులో అతడితో వ్యవహరించాలో! ఏమో! తెలుగుగురించి పెద్ద దేవుడికి ఇంకా ఏం పాట్లు రాశాయో ఎవడెరుగును!

(2) ఒక తెలుగువాళ్ల ఇడెన్‌పార్టీలో ఇడెన్ యొక్క ప్రధమసృష్టికర్తలు అరవలా, ఆంధ్రులా అనే మీమాంస వచ్చింది. మూడువందల ఏళ్ళకిందటినించీ ఆ పేరు తెలుగులో ఉందని ఒక ఆంధ్రుడు ప్రమాణాలిచ్చాడు. కాని వస్తువ్యయం లేకుండా, నేవళికంగా ఇడెన్ చెయ్యడంలోని నేర్పూ, ఇడెన్‌కి

సాంబార్‌కీ ఉండే అన్యోన్యరసాయనిక మైత్రి ఆవిష్కరించ డంలోని సూక్ష్మబుద్ధి కనపరచినవాళ్ళు అరవలేగనక అరవం లోంచే 'ఇడెన్' తెలుగులోకి వచ్చి ఉంటుందని ఇంకో ఆయన అన్నాడు. వయినం తెమల్లేదు. వాళ్ళిద్దరూ కేసులేసుకుని, తిట్టుకుని ఇడ్డెన్ను పుచ్చుకుని కొట్టుకున్నారు. తక్కినవాళ్ళు యథాశక్తి చొప్పున ఏమీ చెయ్యలేక నోరు తెరిచి మిన్న కుంచున్నారు. తరవాత ఒక చిన్న పార్లమెంటరీవాదన పూర్వ లిఖితం చేసి అక్షరాలా, ఒకరినొకరు శ్లేషిస్తూ, కానిచ్చారు. అయినా కేసు పైసలు కాలేదు. ఆఖరికి, పోని గొప్పవాడుగదా, నేడో రేపో వృద్ధిలోకి రాబోతున్నాడు ఆ సూక్ష్మం తెలియ కుండా ఉంటాడా అనుకుని, లండన్‌లో మంత్రిగా వున్న సర్ ఆంథొనీ ఇడెన్‌గారికి రాసి ఈ సంగతి స్థిరపరచడానికి ఒప్పు కున్నారు. ఉభయపక్షాలకీ జయకరమైన సరియైన జవాబు ఆయన ఇవ్వకపోతే వెంటనే ఎంత ఖర్చైనా సరే ఈ విషయం యూనామెక్‌కీ, ఉన్‌కీ అప్పీలుచేస్తారని అనుకుంటున్నారు. కొన్ని కొన్ని విషయాల్లో ఆంధ్రులకి మా చెడ్డ పట్టుదల!

(౩) ఈ మధ్య ఒక ముఖ్యపట్టణంలో నటనక్షత్రాల్ని, రంగకారుల్ని పోగుచేసి సంగీతనాటకం ఆడిస్తానని ఒకరు పూచీ పడి శపథం చేశారు. మొత్తం రు. 1500 నక్షత్రాలకి ఇవ్వడానికి ఒప్పుకుని చిత్రప్రశస్త్రాలు నడిపి, 15 రోజుల పూర్వం నించీ టిక్కెట్లు అమ్మించారు. ప్రదర్శనం తేదీనాటికి ఎనిమిది వందల రూపాయలు టిక్కెట్లు అమ్మకంవల్ల వచ్చి

వట్టూ, నక్షత్రాలకి సొమ్ము పూర్తిగా పంపకపోవడంవల్ల వాళ్ళు ఊళ్ళోకి రానట్టూ తెలిసి నాటక ప్రదర్శనం ఆగింది. టిక్కెట్లు కొనుక్కున్న జనం నిమిత్తం తే వాళ్ళ ఎకట కోపం సహించి తీవ్రమైన [illegible] లో ప్రతిజ్ఞలుచేశారు. ప్రదర్శనానికి రూ. 1300 కొత్తప్పిస్తుబడిగా నరోనుముఖానా త్రం పెట్టబడింది. టిక్కెట్లు కొనుక్కున్న వాళ్ళు క్రోధానికి కళ్లెం పెట్టి 'ఆలస్యం అయితే అయింది, ఏం చేస్తాం కర్మం' అనుకుని ఆగలేక, ప్రదర్శనశాలకి ఎగబడ్డారు. ఆరోజుకి కూడా అనుకున్న నక్షత్రాల్లో ఒక నక్షత్రం కార్యకాలాలచేత రాక, అనుమతి లేకుండా తన పేరు అడ్వర్టయిజ్ చేసినందుకు పూచీదారుమీద డిఫమేషన్ వేస్తానని రాశారుకూడానూ! రాగనాటక సభ వాళ్ళు ఆశాభంగంవల్ల కోపం వెర్రెత్తిపోయి టిక్కెట్టుసొమ్ము వాపసు కోరారు. నాటక రసాస్వాదన ప్రశాంతంగా, క్రమ మంగా జరిగేటట్టు చెయ్యాలని వచ్చిన పోలీసులు పూచీదార్ని అరెస్టుచేసి నాటక రంగంమీదికి హాజరు పెట్టారు. పూచీదారు "డబ్బంటే వాపసుఇచ్చెయ్యొచ్చుగాని, డబ్బు అయిపోయింది" అన్నారు. సభ వాళ్ళు అంతే వరకే నాటకం చూసి సారీ ఎంతో కోపం వచ్చి వెళ్ళిపోయారు. విరుద్ధమైన హాని పూచీ దారుకి కలగకుండా కాపాడి పోలీసులు పంపేశారు. టిక్కెట్లు కొనుక్కున్న వాళ్ళ కోపం ఇంకా పెరుగుతూనే ఉందన్నీ, ఆ కోపం తీర్చుకోడానికి చేయుస్తారన్నీ, అది ఎవరిమీద చూపెట్టాలో అనే సంగతి నిర్ణయించడానికి ఓ కోపకళాపరిషత్తు పెడతా

రణాన్ని అనుకుంటున్నారు. మొత్తంమీద నాగరికి దగ్గరగా
ఉండే సాహిత్య పత్రికపై ఎవరిద్వారానో గ్రంథాలలో పడటంవల్ల
ఆ నగరంలో కొంత ఇన్‌ఫ్లేషన్ తగ్గిందన్నీ, ఇల్లాంటిది దేశో
పకారమే అనన్ని ఆ సందర్భంలో టిక్కెట్టు కొనక్కొన్నవాళ్ళంతా
ఏకగ్రీవంగా తీర్మానించారు.

(4) ఆంధ్రులలో 'ఆదర్శం' 'ప్రాక్టీసు' అంటే ఇష్టం. ఏదైనా
పనే, ఉంటే ఎల్లా ఉండాలి అంటే ఆదర్శప్రాయంగా, ఏది
ప్రాక్టీసుగా ఉండాలి, చేస్తే అది ఉండకూడదు. ఏది
ఏదైనా చేసే, ఎల్లాచెయ్యాలి! ఆదర్శంగా చెయ్యాలి. (అసలా
ఏమిటెందుకో ఎవరూ, తనూ కూడా చెప్పడానికి వీల్లేనంత
పవిత్రంగా చెయ్యాలి) చేయలేకపోతే!- లేకపోతే పని మానేసి,
నోరుమూసుకుని వాజమ్మల్లా కూచోవాలి. సగ్గునాధారంగా
ఈ రెండో మార్గం జరుగుతూంటుంది- అనగా శూన్యం! ఇదే
ఆకాశం. అందుకనేగావును నీటి అధ్యక్షులైన తెలుగుఅధి
కారి పృథివ్యాపస్తేజో వాయురాకాశాల లబ్ధిగురించి ఆలో
చించి తెలుగుజాతికి ఆకాశపదార్థం సహజసిద్ధిలో ఉండడం
వల్ల మరి సృష్టి చెయ్యవలసిన అవసరం లేదని గ్రహించుకుని,
పృథివ్యాపస్సులు ఇప్పించడానికి ఏర్పాట్లు చేయిస్తూ తేజో వా
యువులు వాడుకోడానికి సలహాలు ఇస్తూఉన్నారు. భూత
పంచకాన్ని, ఆంధ్రజాతినీ ఏదు చాతుర్యంగా శోధించారు.
"శాంతి శోధిస్తుంది" అని శాస్త్రంగదా!

(5) ఒక అబ్బాయికి జబ్బుచేసి, కాస్త కాస్త ముట్టంటే

కోతపుట్టేంది. ఆ జబ్బులో చుట్ట ముట్టేవాడు కాడు. మళ్ళీ అతడు చుట్ట కాల్చగలగడం అనేది రోగం మళ్ళీ [illegible] దనటానికి సూచనగదా అనిగావును, వాళ్ళ నాన్న "మా వాడుమళ్ళీ హాయిగా ఎప్పుడు చుట్ట కాల్చుకుంటాడోగదా" అంటూ బెంగెట్టుకునేవాడు. అల్లాగే మేం ఒకకాలం ఆంధ్ర పేపరుమిల్లు గొట్టంకేసి చూస్తూ "ఈ మర ఎప్పుడు ఆడి ఈ గొట్టంలోంచి ఎప్పుడు పొగ వస్తుందో కదా!" అని బెంగెట్టుకున్నాం! కొంత కాలానికి మిల్లు నిర్వహించడానికి ఆంధ్రేతరులు వచ్చేంతరవాత అంతపని జరిగింది. ఆంధ్రంలో పని జరగడానికి ఉండవలసిన ఒక లోటూ పూడిందని, ఇక ఆటంకాలు లేకుండా మర నడుస్తుంది అనుకున్నాం! కాని ఇంతట్లోనే మళ్ళీ ఆగిపోయి ఊరుకుంది. ఒక [illegible]టుంది. తెలుగుగడ్డమీదకి బంగాలీ మరాటీ గుజరాతీవంటి ఏ ఆంధ్రేతరులొచ్చినా కూడా పని ఇంతేగావును [illegible] ఆస్థలంలో ఏదో మాహాత్మ్యం ఉంది. లక్ష్మణుడు రాముడిమీద కేకలేసి తిట్టాడని గాథ చెప్పే స్థలం ఇదే అనో, దీనికి చాలా దగ్గరనో ఏదేనా శాసనం దొరుకుతుందేమో ఆ కీలంతిగా వచ్చింది వ్యవహారం!

(6) ఈ రాజమండ్రికాలేజీ పూర్వ విద్యార్థిసంఘంలో చాలా మంది వృద్ధ పురుషులు ఉన్నారనే విచారమేనా లేకుండా, చిర కాలంనించి ఓల్డ్‌బోయిస్ ఎసోసియేషన్ అని ఉంటూండే పేరు పోగొట్టి ఈ సంఘానికి ఓల్డ్‌స్టూడెంట్స్ ఎసోసియేషన్ అనే మారు పేరు పెట్టించడానికి తగినకారణ భూతులైన సోదరీ

[illegible] సంవత్సరం [illegible] [illegible] ఆంధ్ర దేశ [illegible] [illegible] [illegible] రని [illegible].

(7) [illegible] దబ్బు [illegible] [illegible] వృష్టించుకుంటారు. [illegible] నక్షత్రం [illegible] చేస్తూ [illegible] [illegible]! [illegible] [illegible] చెయ్యడానికి, [illegible] జనానికి [illegible] భవనాలు [illegible] భూమి [illegible] కాలవలు [illegible] తీసే [illegible] [illegible] వాయుప్ర [illegible] [illegible] ఇల్లా [illegible] తరువాత [illegible] అది [illegible] విషయంలో [illegible]

కలిసి పోతారు. ఇదితప్ప బహుశా అంతా కలిసే విషయం
మరొకటి ఉండదు. అక్కణ్ణించి నిష్కామకర్మలో చెయ్యవల
సిన వ్యాయామం గురించి వర్గంలో పార్టీలు పుట్టడం, ఆ పార్టీలు
రెండుకంటే ఎక్కువ కాకుండా చెయ్యడానికి తీడికసుళ్ళాలు
జరగడం! కాని వాటిల్లో చిన్నపార్టీ ఏదో, పెద్దపార్టీ ఏదో
తేల్చడానికి బ్రహ్మశక్యం కాకుండా ఉండడం! ఏం చేతనంటే,
చిన్నపార్టీలానే కనిపిస్తూ కన్ను మూసి తెరిచేసరికి అది
ఆంజనేయుడితోకలాగ పెరిగిపోయి కనిపించడం, మరొకటి మంచి
మేతమేసిన పెద్ద పార్టీలానే కనపడుతూ మనం అల్లా వెళ్ళి
ఇల్లా వచ్చేసరికి కల్యావశిష్టంగా శుష్కించిపోడం జరుగుతూం
టాయి! ఇక అంత చాంచల్యంగల పార్టీల్లోని సభ్యులు
అదృష్టవశంచేత పురం పాలించడం ఎరగనివాళ్ళో, ఒకవేళ
పురం పాలించడం అనేది విశ్వప్రయత్నంచేసి తెలుసుకున్నా
ఆ ఒక్కటీమాత్రం ఎప్పుడుపడితే అప్పుడు చటుక్కున గురించి
పోగల ప్రజ్ఞ ఉన్నవాళ్ళో, తమరి హక్కుల్ని గురించిన సంబంధ
గలుమాత్రం బోధపడి తమ బాధ్యతల గురించిన నియమాలు
అవగాహన కానివాళ్ళో, జబ్బపుష్టి శరీరదార్ఢ్యమూ కలిగి
ఏదేనా కర్రలాంటిది ఎవటివాడిమీద విసరవలసొచ్చినా,
అవతలవాడు చిన్న కోసుబల్లలాంటిది తమమీద గిరవాటేసి
నప్పుడు కాచుకోవలసొచ్చినా సామర్థ్యం, నేర్పూ, సాహసం,
నిష్పృహా కలవాళ్ళో అయినా, పురజనానికి బొందెతోనే
మోక్షం! ఒకే శరీరంయొక్క కాలు కలని తన్నే, పోగు

చేతిని కొరికి, వేలు కన్నూడిచి, చెయ్యి పొట్టని కుమ్మి వ్యవహారం వేలువ్యాపు ఈ శరీరాన్ని పాలించడం కష్టంగా, కష్ట తరమా! అల్లానే పురపాలనకూడా చాలా కష్టం! పురం అంటే శరీరంకూడానూ!

(8) ఇది యంత్రయుగం. జీవితసౌకర్యాల నిమిత్తం దిన దినమూ కూడా కనిపెట్టబడే యంత్రాలకి హద్దులేదు. ఎటొచ్చీ అవన్నీ జనానికి అందుబాటులోకి వచ్చేసరికి ఆలస్యం అవుతూ ఉంటుంది. అదీగాక చంద్రమండలయోగం ప్రవేశించటం భూమిదగ్గి ర్నుంచి ఎన్ని కోట్లమైళ్ళ దూరంలో నక్షత్రమున్నా పసిగట్టు చెయ్యగల లెన్సు తయారుచెయ్యగలిగారు. ఆ లెన్సుతో ఒక వేళ అంగారకుడిలో జనం గనక ఉంటే, వాళ్లుకూడా ప్రత్య క్షంగా మనకి కనపడిపోతారట! ఒకవేళ నిజంగానే అంగారక జనం కనిపించారా, యూరప్, అమెరికా ఖండాలవాళ్లంతా వరిగెట్టి అంగారకుడిలో వలసరాజ్యాలు స్థాపించి, తప్పనిసరి అయితే యుద్ధాలు చేస్తారు. ఇన్నాళ్టు అల్లాం టివాసనలో కూడా మనకిమనకి కొట్లాటలు జరగపోదాన్నుంచి స్వారాజ్యం చేతిలో పడదు, పడినా మనవాడే మరోడు అది ఉన్నవాడి దగ్గిర్నుంచి ఊడలాక్కుని పాగ్వేల్ కట్టి అంగారకుడిలోకి పంపిం చేస్తాడు. ఏ గ్రహాలు ఏమట అయేది యథాప్రకారానికి లోటు లేకుండా మనకి తయారవుతుంది!—మరోకటి. ఆమధ్య ఆకాశం మీద ఎక్కడో తెల్లటి మచ్చలాంటిది ఒకటి గోచరించిందిట. కొత్తగా తయారుచేసిన ఒక పెద్ద లెన్సుతో దాన్ని చూడగా

అందులో వది వేలకోపైగా నక్షత్రాలు ఉన్నట్టున్నా, ఒక్కొ-
క్కటి మన సూర్యుడికి ఓ వెయ్యిరెట్లు పై జిలో ఉన్నట్టున్నా
తెలిసిందట. మన సూర్యుడికి నత్తరకాయి అయిన మన భూమి
మీద ఉండే నభలికి ఎన్నుకోబడ్డ ఒక్కొక్క అధ్యక్షుడు సరి
తీవంత వాడు సృష్టిలో లేడనుకోనలిసిన అవసరం కనబడదు!
కాని అనుకునేవాళ్లున్నారు!! మరోచిత్రమైన యంత్రం కని
పెట్టారు. అది ఒక టోపీఆకారంలో ఉండే ఎలెక్ట్రిక్ యంత్రం!
అది ధరించి విద్యార్థి క్లాసులో నిద్రపోవచ్చుట-కాదు, నిద్ర
పోవాలట! ఆ యంత్రం అప్పుడు జరిగే సంగతులన్నీ విద్యార్థి
మెదడులోకి ఎక్కించి వాడు లేవగానే ఆ సంగతులని, వాడి
స్వప్నాలే తెస్తుందట! ఆరీతిగా విద్యార్థియొక్క స్వప్నాలలో
వచ్చిన సంగతులకి మరుపు అనేదే ఉండదుట! మరి—
అటువంటి రక్షమే నిద్రపోతూన్న మేష్టరుచేత చెప్ప దనుకున్న
పాఠం చెప్పించగల యంత్రం వస్తేనా బాగానే ఉంటునుగదా
అని పరితపించే మేష్టర్లు ఉంటే ఉండవచ్చు. వాళ్లందరికీ
ప్రస్తుతం అలాంటి యంత్రం రాలేదు కనక మన సానుభూతి.
ఆ యంత్రం కూడా వస్తే వాళ్ళకి మన ధన్యవాదాలు!

(9) అతీతులైనవాళ్లకి పవిత్రాపవిత్రాలంటూ ఉండవు కాని,
అల్పులకి ఉంటాయి. అందులోనూ కొందరు పవిత్రమని ఎంచే
దాన్నే మరోకొందరు అల్పులు అపవిత్రం అని ఎంచడం
చాలాసార్లు జరుగుతూంటుంది. మనుష్యులతోపాటు భావలూ
అల్లాగే అయినాయి, ఇంటికేమొచ్చిందో! చూడండి. 'పాకొ

అంటే ఒక భాషలో 'పవిత్రం', 'ఇస్తాన్' అంటే 'స్థానం' అని అర్థాలు! అటువంటి పవిత్రస్థానాన్ని ఆ భాషలో ఉచ్చారణ చెయ్యగానే మరో భాషలో అర్థం విచిత్రం కాకపోడం సరిగదా కేవలం అపవిత్రంగా కూడా ఉంటుంది. [illegible] [illegible] వల్ల ఎన్ని మారాముళ్లైనా [illegible], [illegible] మారిన మారాముళ్లు!

(10) [illegible] [illegible] ప్రస్తుతం యుద్ధం [illegible] శాంతి సమాధానం చూడడానికి అనుకూలంగా ఉంటుందని యుద్ధ వేత్తలు సెలవిచ్చారు. యుద్ధం ఆపడం మూడు సూత్ర స్థానాలు—ఒకటి: ఒకరు కాళ్లు అప్పగించగా రెండో వాళ్ళు కాళ్ళ బేరానికి రావడం! రెండు: శత్రువులిద్దర్నీ నిలిగా [illegible] పోడం! లేక, మూడు: యుద్ధానికే నిలగట్టి అన్ని అంగార కుండంలోనూ కలిపివేడం! ఏ పద్ధతిలోనైనా కూడా [illegible] కొంచెం ఇబ్బందే. అందులో ఎడినా సంధ [illegible] [illegible] స్పష్టార్థపదాల్లో [illegible] చెప్పడం మరీ కష్టం! అయినా సాహసించి ఇల్లా చెప్పవచ్చు: చాలాభాగం ఈ నెలాఖరునో, ఇంకా ఏమన్నా నెపం దొరికితే వచ్చే ఏప్రిల్ నాటికో యుద్ధం ఛిడాగా ఆగిపోతుంది! "ఎల్లా చెప్పగలవ్? ఒకవేళ ఆక్క పోతే!" అని ఎవరికైనా సందేహం కలగవచ్చు. ఒక వేళ అక్క పోతే, పోనీండి, దానిమాట దానికే ఉంటుంది! నా [illegible] భయాన్ని చెప్తా! కాళ్ళావేళ్ళా పడి బతిమాల్తాను! నోరూ కత్తీ బాదుకుని కేకలేస్తాం! "విమానం" రోజుల గడచి

ఒక్కమాట ఇతరులతో సంప్రదించడం మామూలైనా, యుద్ధం ఆపడానికి ఏమాత్రం ఆలోచనలున్నా మనం చెప్పినందుకు అది ఆగాలి, ఆగితీరాలి! ఒకవేళ ఏప్రిల్‌కికూడా ఆగకపోతే, ఎందుకు ఆగలేదో జాగ్రత్తగా గమనించి తరవాతేనా ఖచ్చితంగా యుద్ధాన్ని ఆగమందాం! అవశ్యంగా వచ్చే ఏప్రిల్ తరవాత సుధా యుక్తంగా ఆగుతుందా, ఆగిపోతుందా! ఈ లోపుగా 'పోస్టువార్'—ఇక్కడ ఎవరేనా పోస్టువారు రున్నారేమో! వారిం గురించి కాదు—యుద్ధానంతర పునర్నిర్మాణకార్యక్రమాలు మహామహులు వేస్తున్నారు. బ్యాంకులు, రోడ్లు, కాలువలు, మురుకాల్వలు అన్నీకూడా ఎంతో బాగుపడి కలియుగ దినాల్లు పోతూ పోతూ కలియుగాంతం అవుతుందన్నారు. మరి బుద్ధిపూర్వకంగా చేతులారా కొత్తయుగం తయారుచేస్తారు. ఇక వచ్చేయుగం 'కృతయుగం!' పోస్టువార్లో సారవంతపు లకీ ఇష్టాను సాట్టుతూండే లాభాలు విలవకట్టి జీతాలు ఏర్పాటుచేస్తా రనుకుంటున్నారు. పోస్టువార్లో చాలామంది డాక్టర్లకీ, మేష్టర్లకీ అవసరం ఉంటుందంటున్నారు. ఉపాధ్యాయులూ, వైద్యులూ పారాహుషార్! ఒక్కొక్క విద్యార్థికి ఒక్కొక్క గురువూ, ఒక్కొక్క రోగికి ఒక్కొక్క డాక్టరూ, ఒక్కొక్క లాయరుకి ఒక్కొక్క క్లయింటూ ఉండే సూచన్లు కనిపిస్తున్నాయన్నారు. కాని ఏ గొప్ప పట్టణం చెయ్యాలని వీల్లేకుండా ట్రంక్ ఫోన్లూనూ, చాలాగొప్ప డాక్టర్లని పిలుకోసం సబ్ మెరైన్ ఫోన్లలోనూ ఫ్రెమ్ ఉంటాయట.

[illegible] విశేషాలు [illegible] గ్యాస [illegible] మోస్తూ, లెక్చర
ర్లు [illegible] ఫోర్సు [illegible] చేయించేస్తారని [illegible]
పోస్టువార్ కాలంలో విద్యార్థులకి పరీక్షలుగా, [illegible]
కూడా [illegible] ఉన్నా, రాసేటప్పుడు హాల్లో [illegible]
[illegible] ఉండవేమో! అన్నారు. [illegible]
[illegible] నోటిపరీక్ష [illegible]టాయి. అప్పుడు [illegible] చెయ్యడం
[illegible] ఉన్నా ఏదో [illegible] పరీక్ష లేందే [illegible]
[illegible] నరోటీ! పోస్టువార్ [illegible]
[illegible] చదువుకునే చదువులే ఉండవట. అ[illegible]
[illegible]కూడా అంత [illegible]యంత్రభూయిష్ఠం [illegible]
[illegible]టలు అవసరంలేని చదువులు వస్తాయని చాలా [illegible]
కం, పోస్టువార్లో కొత్తరకం అన్నవస్త్రాల [illegible] వస్తుం
దంటున్నారు. అప్పుడు ప్రతీవూళ్ళో ప్రతీవీధికీ ఒక భోజనశాల
ఉంటుందనీ, అక్కడ రోజూ సుష్ఠుగా [illegible] పీఠగారా
రస్థుల్లో ప్రతీవాళ్ళకీ యావజ్జీవమూ ప్రభుత్వమే ప్రాణావసర
పదార్థాలు పెడుతుందనీ, సాలీనా వరిపడ వస్త్రాలిస్తుందనీ
చెబుతున్నారు. కాని ఎవరూ ఏమీ బుట్టల్లో పెట్టి ఇంటికి
దాటించెయ్యడా లుండదట. ఎక్కువ తిని జబ్బుచేయించుకు
అన్నం అక్కర్లేదనే వాళ్ళచేతకూడా బలిమిని తినిపించగలరు
గనక వ్యాధు లుండవన్నారు. ఖర్చుబిల్లుమాట ఏమిటయ్యా
అంటే, ప్రతీవాడూ ఏదో చెప్పినపని చేసి ఆర్జించి ఇంటో
యిచ్చినట్టే ప్రభుత్వానికి చెల్లగట్టడమే! ప్రయాణం ఎల్లా

గవాక్ష్యా బంధువులు ఎల్లాగయ్యా అంటే, పై రీతిగా భోజనం
దొంగకేటప్పుడు ప్రయాణాలే తండవు గనక బంధువులు [illegible]
[illegible] ఉండటం లేదని అనుకుంటున్నారు. కార్యక్రమాలు మాత్రం
మిటీ అంటే, రోజూ అందరూ కలిసే భోజనం చెయ్యాలి గనక
ఏరోజుకు ఎన్ని పెళ్ళిళ్ళయినా సరే అంటున్నారు. ఈ ప్రతీ
వ్యక్తీ పకచనువ్వుకోడమూ, తెగ ఉద్యోగం చెయ్యడమూ తప్ప
మరోటి ఉండడానికి వీల్లేనట్టున్నారు. ఆరీతిగా ఆహారోత్పత్తీ,
అనైక్యత్వానికి మాయంకాగా ప్రస్తుతం ఉండే వాళ్లా ప్రభుత్వ
శాఖలు అనవసరం అయి చదువుకున్న జనం మిగిలిపోగా
వాళ్ళు ఇరవేతా విజ్ఞానశాస్త్ర రంగంలోనే పనిచేయిందట విశాలోక
జ్ఞానంలోను [illegible] తరువు పేగొట్టి వెళ్తారని తెలుస్తుంది. ఇప్పుడు
పోస్టు-వార్ ఆలోచన్లు చేస్తూ ఇట్టుగానే రేపు పీస్ పత్రసంతకం
అయిందో మొదలు (ఈ మాట మీరు ఇప్పటికే వార్తల్లో విన్నే!)
ఎవరికైనా 'పోస్టుపీస్! ఆలోచన్లు మొదలెడితే సుళ్ళకి గట్టెక్కు
తుంటుందని కూడా చెబుతున్నారు! సెలవు దయచెయ్యండి!!